

ΠΑΝΔΘΗΝΑΙΔ

ΡΟΔΟΛΦΟΣ ΟΥΚΕΝ

ΕΤΟΣ Θ' 28 ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΥ 1909

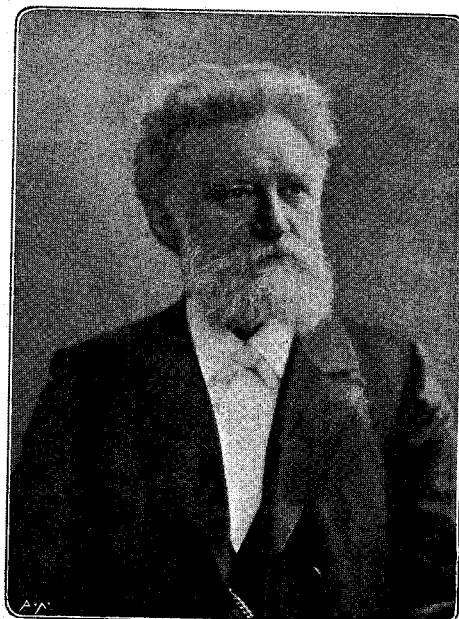
202

Ο ΔΙΔΑΣΚΑΛΟΣ ΚΑΙ Ο ΑΝΘΡΩΠΟΣ

Αἱ περὶ Ροδόλφου Ευκενη πληροφορίαι τῶν φύλων μου, οἵτινες πρὸ ἔμιοῦ εἶχον διαιμεῖνει ἐν Ἱένᾳ, ἥσαν δὲώριστοι καὶ διάγονοι ἀντιφατικαί. Οἱ μὲν μοῦ παρέστησαν αὐτὸν ὡς δύσληπτον καὶ ἀσυνάρτητον καὶ τὸν συνέκριναν μάλιστα πρὸς παλαιότερον τίνα καθηγητὴν μος ἐν Ἀθήναις, ὅστις εἰς ἐν μάθημά του, ἥδυνατο νὰ ἀρχίσῃ ἀπὸ τὴν ἐρμηνείαν χωρίου τινὸς τοῦ Θουκυδίδουν, νὰ ἀνέλθῃ εἰς τὴν δημιουργίαν τοῦ κόσμου, νὰ ἐκδράμῃ μέχρι τοῦ ἀραβικοῦ πολιτισμοῦ, νὰ ἀναλύσῃ τὸν Βουδισμὸν καὶ νὰ καταλήξῃ εἰς τὸ ἀνατολικὸν ζῆτημα. Ἀλλοι πάλιν εἶχον τὴν ἐντύπωσιν, δτὶ ἀποκλίνει εἰς τὴν θεολογίαν καὶ εἶναι εἴδος τι χριστιανοφιλοσόφου, χωρὶς τίποτε τὸ ίδιαίτερον, καὶ τρίτοι τέλος μοῦ ἔλεγον, δτὶ εἶναι μὲν ἀξιόλογος φιλόσοφος, ἀλλ ἀνωφελῆς εἰς τὴν διδασκαλίαν, διότι τίποτε τὸ ὠρισμένον καὶ συστηματικὸν δὲν δύναται τις νὰ ἀποκομίσῃ ἐξ αὐτῆς. Μολονότι δὲ αἱ πληροφορίαι αὗται δὲν ἥσαν καθόλου ἐνθαρρυντικαί, ἐν τούτοις ἤμην ἀποφασισμένος νὰ ἀκούσω αὐτὸν. Ἡ μεγάλη αἰδούσα τοῦ νεοδμήτου Πανεπιστημίου, δπου ἔμελλε νὰ ἀρχίσῃ τὰς παραδόσεις του κατὰ τὸ ἔξαμηνον τοῦτο, ἥτο

πλήρης αἱ ὑπερτετρακόσιαι θέσεις εἶχον καταληφθῆ καὶ πολλοὶ ἵσταντο δρυδοί. Ἀνέμενον καὶ ἐγὼ μὲ ἀδριστον τινὰ προσδοκίαν τείνουσαν μᾶλλον πρὸς τὴν ἀπογοήτευσιν. Ἐφανταζόμην ἡ ἀφηρημένην τινὰ καὶ ἀκατάληπτον γερμανικὴν ἴδεολογίαν ἥ τετριμένην καὶ ἀνιαράν ἐπανάληψιν τῶν γνωστῶν φιλόσοφημάτων. Ὄταν παρῆλθε τὸ περίφημον ἀκαδημαϊκὸν τέταρτον τῶν γερμανικῶν πανεπιστημίων, ἥ παρὰ τὴν ἔδραν θύρᾳ ἥνοιξε καὶ ἐνεφανίσθη μέτριος τὸ ἀνάστημα δ Ὁὐκεν. Μὲ βήματα βιαστικὰ ἀνέβη εἰς τὸ βῆμα. «Εἶναι ὁραῖος», ἥκουσα νὰ λέγῃ δ πλησίον μου καθήμενος, καὶ αὐτὴ ἥτο καὶ ἡ ἴδική μου ἄμεσος ἐντύπωσις.

Ἡ εὐηχὸς καὶ ἔντονος φωνή του διεχύθη ὡς γοητεία εἰς τὴν αἰθουσαν. Τὴν ἔδραν κατεῖχε καὶ συνεκλόνιζε μία νευρώδης ζωή, τὴν δποίαν δὲν ἐπερίμενε κανεὶς ἐκ πρώτης ὅψεως ἀπὸ τὸ γηραλέον ἔξωτερον. Ἡ κεφαλὴ πάλλευκος ὥσει φωτοστεφανωμένη, εἶχε κατί απὸ τὴν ἱλαράν γαλήνην τῆς ἀληθοῦς φιλοσοφίας. Τὰ βαθυγάλανα μάτια, δοσάκις ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν διηνοίγοντο, τίποτε ὠρισμένως ἐκ τῶν ἐν τῇ αἰθουσῇ δὲν ἔβλεπον, ἀλλ ἥσαν πάντοτε βυθισμένα εἰς τὴν βαθεῖαν ἐνόρθωσιν των πρὸς κατί νοητικὸν καὶ ἀπόκοσμον. Τὸ πᾶν ἐν αὐτῷ

παρηκολούθει τὴν ἔξελιξιν τῆς ἰδέας. Τὸ πρόσωπόν του ἐλάμβανεν δόλιας τὰς ἐκφράσεις, ἀγωνίας, χαρᾶς, γαλήνης, μεγαλείου πνευματικοῦ. Ἡ φωνή του μουσικὴ τῆς ἰδέας, αἱ χειρες του καὶ αἱ κινήσεις του ζωγράφοι αὐτῆς, ἡ ἐκφρασίς του καὶ ἡ στάσις του ζωής.

Ἐδίδασκεν Ἰστορίαν τῆς φιλοσοφίας: "Οσον ἐπροχώρει τὸ μάθημά του, ὃσθανόμην πάσι τὰ δένη τὴν ψυχήν μου καὶ νὰ τὴν ὑψώνῃ. Ο "Οὐκεν κατέχει τὴν φιλοσοφικὴν εὐγλωττίαν, ἐσκεπτόμην, εἶναι δὲ γόης ζωγράφος τῶν ἰδεῶν, ἀλλ' ὅμως ἡ διδασκαλία του ἦτο κατί πλέον ἀπὸ ἀπλᾶ λόγια ἐνθουσιαστικά. Καὶ αὐτὸ τὸ μέγιστο κάτι τὸ ψυχοκινητικόν, ἥτο διει τὴν παράδοσιν τοῦ" Οὐκεν ἡ φιλοσοφία ἔγινετο δρᾶμα, καὶ ἐκεῖνος, δραματουργὸς καὶ τραγικὸς ὑποκριτὴς συγχρόνως, ἐνήργει ἐπὶ τῶν ψυχῶν τῶν ἀκροατῶν του μὲ τὴν ἀμεσον συγκίνησιν τῆς ζωῆς. Διότι δὲ Ἰδιος ἔζη διαδοχικῶς μὲ τὴν σκέψιν τοῦ Πλάτωνος, τοῦ Ἀριστοτέλους, τοῦ Αὐγουστίνου, τοῦ Descartes, τοῦ Kant, τοῦ Hegel, καὶ τὰ παγκόσμια καὶ αἰώνια προβλήματα, ὃσα ἐτάραξαν τὰς διανοίας ἐκείνων, ἀνέζων καὶ ἐδένοντο ὡς πράξεις τραγικαί.

Είς δόλον τὸ εἶναι του ἐνεσαρκώντο ή ἐσωτερικὴ πάλη τῶν μεγάλων σπευμάτων, δσα ἐνητένισαν τὴν ζωὴν τοῦ σύμπαντος καὶ ὥθελησαν νὰ ἀνεύρωσι τὸ δριά της καὶ τοὺς νόμους της, τῶν μεγάλων ψυχῶν, δσαι ἐπόθησαν μὲ τοὺς πόθους καὶ ἐπόνεσαν μὲ τοὺς πόνους δλης τῆς ἀνθρωπότητος καὶ ἐπεζήτησαν τὴν ἀπολύτρωσίν της καὶ ἐπανελαμβάντο πρὸ τῶν ἀδροατῶν ή μιοραία τραγῳδία τοῦ ἀνθρωπίνου πνεύματος, ή τραγῳδία τοῦ αἰωνίως λυσιμένου καὶ αἰωνίως δεσμώτου Προομῆέως.

Καὶ ὅταν ἔπειτα αὐτὸς ὁ ἴδιος ἐδίδαξε καθαρὰν φιλοσοφίαν καὶ ἐτόνισε τὸ ἡρωϊκὸν «πρέπει», τὸ «πρέπει νὰ ὑπάρχῃ ὁ δρόμος τῆς ἀπολυτρώσεως», κατώρθωσε νὰ ἐμπνεύσῃ εἰς τοὺς ἀκροατάς του ἀνὴρ ὃγχι τὴν πεποίθησιν τοῦ λυτρωμοῦ, ἀλλ᾽ ὅμως τοῦλάχιστον τὸν ἐνθυσιασμὸν καὶ τὴν πίστιν εἰς τὸν ἄγωνα. Τοιοῦτον ἔγγρισα τὸν Ὁὐκεν ὃς διδάσκαλον. Ἀργότερον ἡ προσωπικὴ γνωριμία του μοῦ ἐπεφύλασσε καὶ ἄλλας ἐκπλήξεις.

Είς τὸ φιλόξενον σπίτι του, εἰς τὸν μικρὸν δενδρόφυτον λοφίσκον, δόποθεν ἀρχίζει ὁ δρόμος τοῦ Forst, ἐνὸς ἀπὸ τὰ ποιητικὰ δασύλλια, τὰ δποῖα περιβάλλουν τὴν θελυτικὴν Ἱέναν, ἐγνώρισα τὸν εὐπροσήγορον καὶ ἀπέριττον ἄνδρα, τοῦ ὅποιον καὶ αἱ κινῆσεις καὶ ἡ ὁμιλία ἔχουσί τι τὸ ἀφελὲς καὶ παιδικόν. Πνεῦμα σφριγγῶν καὶ εὔστροφον, γῆρας θαλερόν, ἐκπλήσσει μὲ τὴν δροσερότητα, τὴν ὅποιαν μεταδίδει καὶ εἰς τὰ μεταφυσικὰ ἀκόμη θέματα καὶ μὲ τὴν ἑτοιμότητα καὶ τὸ ποικίλον ἐνδιαφέρον του.

Οἱ λόγοι του ποτὲ δὲν λαμβάνουν τὸν χαρα-

κτηρια σοφῆς ἐπισημότητος, ἡ Ἑρώτητος ἐπιστήμονικῆς. Τὸν ἐνδιαφέρει καὶ τὸν εὐχαριστεῖ ἡ γνωριμία τοῦ παγκοσμίου ἀκροατηρίου του. Εἰς τὸν προθιάλαμόν του συναντᾷ κανεὶς Ἀγγλούς, Ἀμερικανούς, Σουηδούς, Ρώσους, Αὐστραλούς, Βουλγάρους, Ρουμάνους, Ἀρμενίους, παιδιὰ ὅλων τῶν χωρῶν, ποὺ ζήτοιν νὰ μεταλαμπαδεύσουν τὸ φῶς εἰς τὰς πατρόβιας των ἀπὸ τὴν σοφὴν Γερμανίαν. Ἐλληνας εἶχε γνωρίσει τινάς, μιοῦ ἀνέφερε δύο ἢ τρία ὄντοματα, ἀλλὰ συγχρόνως μιοῦ ἔξεψφασε μὲ τρόπον χαρακτηριστικὸν τὴν ἀπορίαν του, διότι εἰς τὸ περυσινὸν τρίτον παγκόσμιον φιλοσοφικὸν συνέδριον τῆς Ἀιδελθέρηγης, ἐν ᾧ ἐγνώρισε καὶ Ρουμάνους καὶ Βουλγάρους ἀξιολόγους ἀνδρας, περὶ οὐδένος Ἐλληνος ἦκουσε καὶ οὐδένα ἀντιπρόσωπον τῆς ἐλληνικῆς φιλοσοφίας ἐγνώρισε.

”Άλλα πόσον μὲ εἴξεπτηξεν, διταν μοῦ ἔκαμε γνωστάν, δτι ἔκτος τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος, ή ὅποια ἐνδιαφέρει τοὺς σοφούς, καὶ ή νέα Ἑλλὰς δὲν εἶναι εἰς αὐτὸν ἐντελῶς ἔσενη καὶ δτι εἰς κάποιαν γωνίαν τοῦ οἴκου του καὶ μέσα εἰς τὰς καρδίας τῶν οἰκείων του μὲ στοργὴν διατηροῦνται ἀναμνήσεις ἑλληνικαί. Ή συζυγός του εἶναι ἐγγονή τοῦ Ἐρείκου Νικολάου Ulrichs ή, δπως ὠνομάσθη ἑλληνιστί, Οὐλερίχου, ή δὲ μήτηρ αὐτῆς, ή κόρη τοῦ Ulrichs, Ἀθηναία, συζυγος τοῦ ἐκδότου τῶν δημοτικῶν τραγουδιῶν μας Ἀρούλδου Πάσσοβ είχε γεννηθῇ εἰς τὰς Ἀθήνας κατὰ τὸν Φεβρουάριον τοῦ 1839 καὶ πέρυσι μόλις ἀπέθανεν ἐν Ἱένᾳ.

“Η ἀνάμνησις τῆς Ἐλλάδος τοῦ Ὀθωνός, μιᾶς Ἐλλάδος ὅλως χαρακτηριστικῆς, ἔζησεν ἐπὶ πολλὰ ἔτη ἐν Γερμανίᾳ εἰς τὰς οἰκουγενείας τῶν πολυαριθμῶν Γερμανῶν, ὅσοι συνώδευσαν τὸν πρῶτον μας ἀτυχῆ βασιλέα εἰς τὴν Ἐλλάδα. Μεταξὺ αὐτῶν ἐκ τῶν πλέον ἐνθουσιαδῶν καὶ ιδαιστικωτέρων ἦτο καὶ ὁ Ulrichs. Ὡς μαθητὴς ἀκόμη δεκαέξατης κατὰ τὸ 1823, παρὰ τὴν συμβουλὴν τοῦ πατρός του, ἐκένωσε μέχρι τοῦ τελευταίου του ὅβιούν τὸ περιεχόμενον τοῦ μαθητικοῦ του θυλακίου εἰς τοὺς συλλέγοντας τότε ἐν Bremen ἐράνους ὑπὲρ τῆς μαχομένης Ἐλλάδος. “Οταν δὲ κατόπιν ὁ ἐνθουσιασμός του τὸν ἔφερεν εἰς τὴν Ἐλλάδα, δὲν ἡρκέσθη εἰς τὴν ἐκπλήρωσιν μόνον τῆς ἐπισήμου ἐντολῆς, ἢν ἀνέλαβεν ὡς διοργανωτῆς τῆς γυμνασιακῆς ἐκπαθεύσεως καὶ ἀργότερον ὡς καθηγητῆς τῆς λατινικῆς φιλολογίας ἐν τῷ Ἐθνικῷ Πανεπιστημίῳ, ὅλῃ ἐπεδόθη μετὰ ζήλου ἀκουοράστου εἰς τὴν ἀναγνώρισιν μὲν τῶν ἀρχαίων τῆς Ἐλλάδος τόπων, τὸ σπουδαιότερον δέ, εἰς τὴν ἀναγνώρισιν τοῦ ἐλληνικοῦ λαοῦ. Τὰ ἀποτελέσματα τῶν ἔρευνῶν του ἐδημοσιεύθησαν εἰς δύο τόμους ὑπὸ τὸν τίτλον «Ταξίδια καὶ ἔρευναι εἰς τὴν Ἐλλάδα».

⁹Ἐκ τῶν πολυτίμων δὲ καρπῶν τῆς ἐργασίας

τον ταύτης ἦτο καὶ ἡ συλλογὴ τῶν δημοτικῶν τραγουδιῶν, τὴν ὅποιαν καὶ ἐκ πολλῶν ἄλλων συμπλήρωσας ἔξεδωκεν ἐν Λειψίᾳ κατὰ τὸ 1860 ὁ γαμβρός του Ἀρν. Πάσσοβ.

Διστυχῶς δ Ὡλρίχς, δοκιμάσας καὶ τὴν πικρίαν τῆς παύσεως του, εἰς ἦν, ὡς καὶ τῶν ἄλλων Βαναρδῶν (οἱ Ἔλληνες δόλους τοὺς Γερμανοὺς ἀπεκάλλουν Βαναρδούς, λέγει κάππου μετὰ δυσθυμίας δ ἐκ Βρέμης καταγόμενος Ulrichs) ἔξηναγκάσθη νὰ προβῇ δ Ὁθων κατὰ τὸ 1843, ἀπέθανε νεώτερος, μόλις 36 ἑτῶν, καὶ διεκόπη ἀποτόμως ἡ τόσον σκόπιμος καὶ καροφόρος ἔργασία του. «Ο Ulrichs ἐρευνᾷ τοὺς ἀνθρώπους (Ἐλληνας), γράφει δ Ὁὐκεν χαρακτηρίζων τὴν μέθοδον τῆς ἔργασίας του, ὅχι μόνον ἐν ταῖς ἀσχολίαις των, ἐν τῷ τρόπῳ τοῦ βίου, ἐν τῇ γλώσσῃ, ἐν τῇ ἐνδυμασίᾳ, ἐν ταῖς διασκεδάσεσιν, ἀλλὰ καὶ ἐν τῷ ψυχικῷ βίῳ καὶ μέχρι τῶν βαθυτάτων πεποιθήσεων. Πανταχοῦ ἀποδίδει ἀπλῶς καὶ εὐχρινῶς τὴν πραγματικότητα γυναικὸς νὰ ψένη, γυναικὸς νὰ ἐπαινῆ». Όσοι γνω-

ΤΑ ΕΡΓΑ ΤΟΥ

^ο Οὕκεν τὴν φιλοσοφίαν κατ' ἔξοχήν συνδέει πρὸς τὴν ζωὴν. ^η Ανευ ζωῆς ἀληθοῦς, νοητικῆς καὶ πλήρους καὶ ὑπερτέρας, δὲν εἶναι δυνατὸν δι' αὐθιαιρέτων συλλογισμῶν καὶ μετεώρων θεωριῶν νὰ δημιουργήσῃ τις φιλοσοφίαν.

τὴν ἐνθυμησιν τῆς Ἑλλάδος. Ἐπειδύμει μέχρι τῶν τελευταίων στιγμῶν της νὰ κατέληῃ εἰς τὴν γενέθλιον της πόλιν διὸ νὰ προσκυνήσῃ τὸν τάφον τοῦ πατρός της ἐν τῷ παρὰ τὸν Ἰλισσὸν νεκροταφείῳ τῶν διαμαρτυρομένων, ἀλλὰ τὸ ταξίδιον τοῦτο δὲν ἥδυνήθη νὰ τὸ κάμῃ ποτέ. Συνέλεξεν δημοσίως εὐλαβῶς ἐν Ἰδιαιτέρῳ τομιδίῳ ἐκδόθεντι ἐν Ἱέρᾳ κατὰ τὸ 1899 πολλὰ ἐνθύμια τοῦ πατρός της. Μεταξὺ αὐτῶν ενδίσκονται καὶ τραγούδια δημοτικὰ μεταφρασμένα ὑπὸ αὐτοῦ, «Ἡ λαφίνα», «Ἡ Εὐγενοῦλα», «Ο Χάρος καὶ ὁ τσομπάνης», «Ἡ πισιή γυναικά», «Οἱ κλέφτες», «Τὸ ποτάμι τῶν νεκρῶν» καὶ ἄλλα, τὰ ὃποῖα καὶ εἰς τὴν γερμανικὴν γλῶσσαν διάτηροῦν κάτι ἀπὸ τὴν ἀνέφικτον ἀπλότητα καὶ τὴν δημιουργικὴν ζωτικότητα καὶ χάριν τῶν πρωτότυπων. Ἐν τῇ οἰκογενείᾳ τοῦ Ὁὐκεν, ὡς ἀντελήκηθην, πολλὴν εὐχαρίστησιν προξενεῖ ἡ ἐν ταῖς ἀναμνήσεσι ταύταις ἀναστροφή, καὶ αὐτὸς δὲ μὲ ἔβεβαιώσει περὶ τούτου μετὰ πολλῆς χαρᾶς καὶ προθυμίας ἀνακοινώσας εἰς ἔμε πάντα ταῦτα.

¹Αλλ' ίνα μή ποσῶς παρεξηγηθῶ, ἐπιθυμῶν
νὰ διασωφηνίσω δητῶς, ὅτι οὐδαμῶς ἀναφέρω
πάντα ταῦτα ἔδω διὰ νὰ καρακτηρίσω τὸν
Οὐχεὶς ὡς φιλέλληνα ὑπὸ τὴν ίδιαζουσαν καὶ
συνήμη παρό² ήμιν ἐκδοχὴν τῆς λέξεως. Ή ἐν-
νοια τοῦ φιλέλληνισμοῦ ἔχει δυστυχῶς διαστραφῆ³
παρό⁴ ήμιν εἰς τοιοῦτον βαθμόν, ὃστε νὰ ὑπάρ-
χουν ἄνθρωποι φρονοῦντες καὶ κηρύττοντες

τοῦ Trendelenburg, δν ἥκουσεν ἐν Βερολίνῳ, πολὺ προσειλκύετο ὑπὸ τοῦ ἐκδήλου ἥθικοῦ χρακτῆρος τῆς φιλοσοφίας τον καὶ τῆς τάσεως τοῦ νὰ φέρῃ εἰς στενὴν συνάφειαν τὴν ἴστοριαν πρὸς τὴν φιλοσοφίαν. Ἀνακηρυχθεὶς ἐν Γοτίγγη διδάκτωρ τῆς κλασικῆς φιλολογίας καὶ ἴστοριας, ἐδίδαξεν ἐπὶ τινὰ ἔτη ἐν γυμνασίῳ, καὶ κατὰ τὸ 1871 εἰκοσιπενταετής μόλις ἐκλήθη καθηγητὴς τῆς φιλοσοφίας εἰς τὸ Πανεπιστήμιον τοῦ Basel. Τὸ 1874 ἐκλήθη εἰς τὴν Ἱέναν καὶ ἔκτοτε συνέδηθη ἀροήτως πρὸς αὐτὴν διὰ τοῦ βίου καὶ τῆς διδασκαλίας του, καὶ τώρα προσθέτει μίαν ἀκόμη δόξαν εἰς τὴν αἰτηματικήν Jenepseum, τὴν δποίαν τόσαι κορυφαῖ τοῦ γερμανικοῦ πνεύματος ἐκλέισαν. Τὸ μακρὸν τοῦτο στάδιον τῆς δράσεώς του ὡς καθηγητοῦ τῆς φιλοσοφίας ἀπὸ τοῦ 1871 μέχρι σήμερον εἶναι ἐγκατεσπαρμένον ἀπὸ πλήθος ἔργων, ἀπὸ καρποὺς ἀκαμάτου δημιουργικῆς ἔργασίας καὶ μελέτης. Τὸ σύνολον τῆς ἔργασίας ταύτης δυνάμεια νὰ κατατάξωμεν καὶ νὰ χωρίσωμεν κατὰ δύο διευθύνσεις καὶ ἀφ' ἐνὸς μὲν νὰ ἐξετάσωμεν τὰ ἔργα τὰ μᾶλλον ἴστορικά, ἀφ' ἐτέρου δὲ τὰ καθηδρῶς συστηματικά, ἐν τοῖς δποίοις δλίγον καὶ δλίγον διεμορφώθη καὶ ἔξακολουθεῖ ἀναπτυσσόμενον τὸ σύστημά του.

Αἱ πρῶται ἔργασίαι τοῦ Ὁὐκεν, ὑπὸ τὴν ἐπίδρασιν σχεδὸν ἀκόμη τῶν πανεπιστημιακῶν ἐδωλίων, ἀνεφέροντο εἰς τὸν Ἀριστοτέλη. Τὸ 1870 ἐδημοσίευσε μελέτην περὶ τῆς μεθόδου καὶ τῶν βάσεων τῆς ἀριστοτελικῆς ἥθικῆς καὶ ἄλλην περὶ τῆς γλώσσης τοῦ Ἀριστοτέλους.

Ο ἐναρκτῆρος λόγος του ἐν Basel εἶχεν ὡς θέμα τὴν σημερινὴν σημασίαν τῆς ἀριστοτελικῆς φιλοσοφίας τὸ 1872 δημοσιεύει τὴν πρώτην εὑρυτέραν ἔργασίαν του ὑπὸ τὸν τίτλον «Ἡ μέθοδος τῆς ἀριστοτελικῆς ἐφεύνης». Ἐδῶ σταματᾷ ἡ ἰδιαιτέρα περὶ τὸν Ἀριστοτέλην ἔργασία. Ἐν Ἱένᾳ ἀνερχόμενος τὸ πρῶτον τὴν πανεπιστημιακὴν καθηδράν ἀμύλησε περὶ τῆς σημασίας τῆς ἴστοριας τῆς φιλοσοφίας.

Τὴν ἴστορικὴν ἔξελιξιν τῶν φιλοσοφικῶν δρῶν καὶ συνεπῶς τὴν ἔξαριθμωσιν τοῦ περιεχομένου αὐτῶν εἶχεν ὡς σκοπὸν ἡ κατὰ τὸ 1879 ἐκδοθεῖσα «Ἴστορία τῆς φιλοσοφικῆς ὁρολογίας». Συγχρόνως δέ, ἵνα δεῖξῃ ὁ Ὁὐκεν τὴν σημασίαν τῆς γερμανικῆς φιλοσοφίας κατὰ τὴν σημαντικωτάτην περίοδον τῆς μεταβάσεως ἀπὸ τῶν μέσων εἰς τοὺς νέους χρόνους, δημοσιεύει σειρὰν μελετῶν περὶ τοῦ Παρακέλσου, Κέπλερ, Νικολάου νοητοῦ Kues καὶ ἀλλων. Ἀλλὰ κατὰ τὸ 1878 ἔξεδόθη τὸ πρῶτον ἐκ τῶν δύο μεγάλων ἴστοριῶν του ἔργων «Ἀἱ θεμελιώδεις σύγχρονοι ἴδεαι». Τὸ ἔργον τοῦτο ἐν τῇ τρίτῃ ἐκδόσει του κατὰ τὸ 1904 ὑπέστη διζικήν ἐπεξεργασίαν μετονομασθὲν «Τὰ σύγχρονα πνεύματα τὰ δεύματα».

«Geistige Strömungen der Gegenwart» Leipzig 1908⁴ καὶ προσαρμονισθὲν μᾶλλον πρὸς τὰς συστηματικὰς τοῦ Ὁὐκεν ἴδεας. Ἐν τῷ σπουδαιοτάτῳ τούτῳ βιβλίῳ ἔξιστορεῖται καὶ κρίνεται ἡ ἀνάπτυξις καὶ ἡ σημασία δλῶν τῶν δημελιωδῶν προβλημάτων, δσα ὑφίστανται ἐν τῷ συγχρόνῳ πολιτισμῷ.

Τὸ κυριώτατον δμως τῶν ἴστορικῶν του ἔργων, ἐν τῷ ὅπιῳ ὑπὸ πλαστικὴν καὶ καλλιτεχνικὴν μορφὴν ἀναζῶσι τὰ μέγιστα τῶν φιλοσοφημάτων, εἶναι τὸ κατὰ τὸ 1890 ἐκδοθὲν «Ἄι περὶ ζωῆς θεωρίαι τῶν μεγάλων φιλοσόφων ἀπὸ Πλάτωνος μέχρι σήμερον». «Die Lebensanschauungen der grossen Denker von Plato bis zur Gegenwart» Leipzig 1907⁷.

Μικρότερα ἔργα ἴστορικον περιεχομένου εἶναι ἀκόμη τὰ ἔξις: «Ἡ φιλοσοφία Θωμᾶ τοῦ Ἀκινάτου καὶ ὁ νεώτερος πολιτισμὸς» 1886, «Θωμᾶς ὁ Ἀκινάτος καὶ Κάντιος, ἡ πάλη δύο κόσμων» 1901, «Εἰς ἀνάμνησιν τοῦ K. Krause» 1881 κτλ.

Ἄλλὰ τὸν πυρηναὶ τῆς πνεύματικῆς δράσεως καὶ δημιουργίας τοῦ Ὁὐκεν ἀποτελεῖ ἡ ἰδικὴ του φιλοσοφία τῆς ζωῆς, καὶ τὰ ἴστορικά του ἔργα πρὸς αὐτὴν κατὰ τὸ μᾶλλον ἡ ἡτον προσανατολίζονται. Κατὰ τὸ 1885 δημοσιεύονται τὰ «Προλεγόμενα εἰς τὰς ἔρευνας περὶ τῆς ἐνότητος τοῦ νοητικοῦ βίου ἐν τῇ γνώσει καὶ τῇ ἐνεργείᾳ τῆς ἀνθρωπότητος». Τὸ βιβλίον τοῦτο ἡτον πρώτη ἀκτὶς τῆς Ὁὐκενικῆς αὐτοτελοῦς διανοήσεως. Μετὰ τρία ἔτη ἐκδίδεται τὸ πρῶτον ἐκ τῶν μεγάλων συστηματικῶν ἔργων του «Ἡ ἐνότης τοῦ νοητικοῦ βίου ἐν τῇ γνώσει καὶ τῇ ἐνεργείᾳ τῆς ἀνθρωπότητος» 1888.

Μετὰ δκταετίαν δλην ἐνεφανίσθη τὸ δεύτερον τῶν κυρίων ἔργων «Ο ἀγῶν ὑπὲρ νοητικοῦ περιεχομένου τῆς ζωῆς» 1896 ἐκδοθὲν τὸ βον ἐν Λειψίᾳ κατὰ τὸ 1907. Κατὰ τὸ 1901 ἐπακολουθεῖ τὸ τρίτον τῶν ἔργων τούτων «Ἡ ἀληθεια τῆς θρησκείας» die Wahrheitsgehalt der Religion 1905² καὶ συγχρόνως «Ἡ οὐσία τῆς θρησκείας» 1901. Τὰ δὲ δύο τελευταῖα ἔτη 1907 καὶ 1908 εἰδὸν ἀλλεπαλλήλως δημοσιεύομενα τὰ ἔξις μᾶλλον διασφηνιστικά καὶ περιεκτικά ἔργα «Ἄι γενικαὶ γραμμαὶ νέας περὶ ζωῆς θεωρίας», «Τὰ κύρια προβλήματα τῆς συγχρόνου φιλοσοφίας τῆς θρησκείας», «Ἡ ἔννοια καὶ ἀξία τῆς ζωῆς διὰ τὸν σύγχρονον ἀνθρωπὸν», «Ἐισαγωγὴ εἰς τὴν φιλοσοφίαν τοῦ νοητικοῦ βίου».

Μικρότερα δὲ ἔργα, ἀς ἀναφερθῶσιν ἀκόμη τὸ «Περὶ εἰκόνων καὶ παρομοιώσεων ἐν τῇ φιλοσοφίᾳ» 1880, ἡ «Συλλογὴ πραγματειῶν περὶ φιλοσοφίας καὶ θεωρίας τῆς ζωῆς» 1903 καὶ «Φιλοσοφία τῆς ἴστοριας» 1907 ἐν τῷ μεγάλῳ κύκλῳ τῶν ἔργων τῶν ἐκδιδομένων ἐν Λειψίᾳ ὑπὸ τοῦ Teubner μὲ τὸν τίτλον «Ο σύγχρονος πολιτισμός».

Τένα
[Τὸ τέλος εἰς τὸ προσεχὲς]

ΔΗΜ. ΓΛΗΝΟΣ

ΑΠΟΡΡΗΤΟ

Στάφωτιστο μέσα ἡ ψυχή μου σαλεύει.

Ω, ἀπόκρυφο ἐσὺ τῆς καρδιᾶς μου σαράκι!

Καῦμέ μου, σὲ πίνει καὶ δὲ σὲ στερεύει,

Μιὰν ἄσβυστη λαύρα σὲ πίνει, ω φαρμάκι!

Ανθίζουν οἱ κάμποι, καὶ τί σὰν ἀνθίζουν οἱ κάμποι;

Τὸ χιόνι κιάν λυώνει ψηλὰ στὸ βιουνό;

Τὸν ἥλιο μου τόρα, καιρὸς ποὺ δὲ λάμπει,

Τὸν ἥλιο μου τώρα καιρὸς ποὺ θρηνῶ.

Στὸν ἔρμο μου κόσμο, τὸ μαύρονε κιάχαρο,

Φτεράει νυχτοποῦλι ἀστραπόδαρτο, δ νοῦς:

Στὸ ξέφωτο μὴ μὲ τραβᾶς, δὲ μπορῶ

Μακριὰ ἀπὸ σκοτάδια κιάπτο κεραυνούς.

Μ. ΜΑΛΑΚΑΣΗΣ

Ο ΚΗΠΟΣ ΜΟΥ

Τὸν κῆπο μου ὅμιάζει κρύον βιορᾶ πνοὴ κι ἀδεια κλωνιὰ βιογκοῦνε μὲ κλάψα, μὲ βοή.

Ανθόφυλλα καὶ φύλλα πεσμένα ἔνα σωρὸ χορεύοντες μὲ θρῆνος τοῦ Χάρου τὸ χορό.

Οπου πατάει τὸ πόδι, τῶν φύλλων δ τριγμὸς μοῦ κραίνει: — «Ἐδῶ ἀπὸ κάτω θρηνεῖ ἔνας ὅμιαγμός».

Κι ἀκούω στὰ βαθιά μου λυπητερὴ μιὰ ἥχω ν ἀντιλαλῆ μὲ βόγγο τοῦ ἀγέρα τὸν ὅχο.

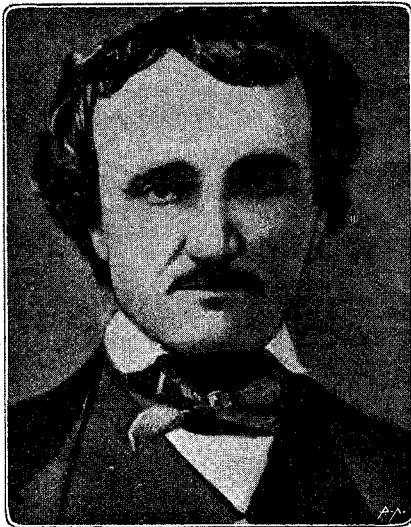
Στὰ βάθη τῆς ψυχῆς μου, μὲ πόνο μυστικὸ σὰ γέρνω, κάποιο κῆπο ξανοίγω μαγικό, ποὺ σέρνονται μὲ θρῆνος, πεσμέν' ἀπὸ καιρό, ἀνθόφυλλα καὶ φύλλα στοῦ Χάρου τὸ χορό.

Κι ἀν κάπου, στὰ δρομάκια, σὰν ἵσκιοι ὀνειρευτὲς ξανοίξω νὰ περνοῦνε Νεράϊδες λατρευτές, στάλαφροπάτημά τους τῶν φύλλων δ τριγμὸς μοῦ κραίνει: — «Ἐδῶ ἀπὸ κάτω θρηνεῖ ἔνας ὅμιαγμός.

ΔΗΜ. ΤΑΝΤΑΛΙΔΗΣ

ΕΔΓΑΡ ΆΛΛΑΝ ΠΟΟΥ

1809–1909

Τὸ μεγάλον ζήτημα τῆς συγγενείας μεταξὶ μεγαλοφυΐας καὶ παραφροσύνης ἔγειρεται ἐπιτακτικόν, μόλις θελήσῃ κανεὶς νὰ πλησίασῃ περισσότερον τὴν πολύμορφον καὶ τραγικήν φυσιογνωμίαν τοῦ μεγάλου Ἀμερικανοῦ ποιητοῦ. Ἡ πολυτάραχος ζωὴ του, ἡ ὑπερευαισθησία του, ἡ μεγαλομανία του, ἡ δποία πρὸς τὸ τέλος πρὸ πάντων τῆς ζωῆς του εἶχε φθάση εἰλικρινήν, τὸ κατακόρυφον, καὶ τέλος ἡ διψομανία, ἡ μεγαλειτέρα μάστιξ τοῦ βίου του, συνετέλεσαν ὅπε τὸ θεωρηθῆ ἀπὸ πολλοὺς δὲ Ἐδγαροῦ Ἄλλαν Πόου ως παράφρων. Ἡ ἰδέα αὐτῆς, κατὰ τὰ πρῶτα μάλιστα μετὰ τὸν θάνατόν του ἔτη, διεδόθη διὰ παντὸς μέσου ἀπὸ ἐκείνους Ἰδίως οἱ δποῖοι, καυτηριασθέντες ἀπὸ τὴν ἀπηνῆ κριτικὴν τοῦ Πόου, ἔζητοῦσαν νὰ μειώσουν τὴν γοητείαν τὴν δποίαν ἔξικοει παντοῦ τὸ ὄνομα τοῦ ποιητοῦ.

Τώρα δε διλόντηρος αἰώνων ἐπέρασεν ἀπὸ τὴν ἐποχὴν τῆς γεννήσεως τοῦ Πόου, δε τὰ πάθη ἔχουν σιγάσῃ πρὸ καιροῦ, δε τῇ ἡ ἀμεσος ἀνάμνησις τῶν παραφρόῶν του ἔπαυσε νὰ ἐπιδρῷ εἰς τὴν κριτικήν, ὁ κόσμος λησμονεῖ τὸν ἀνισόρροπον καὶ βασανισμένον ἀνθρώπον, καὶ σταματᾷ μὲ σεβασμὸν ἐμπρὸς εἰς τὴν μεγαλοφυΐαν τοῦ ποιητοῦ. Ματαίως σαλπίζουν τὰς θιόυντις θεωρίας των ὁ Λοιμπρόζο καὶ ὁ Μάξ Νορδάου, περικλείοντες μέσα εἰς ἀπέραντον φρενοκομεῖον ὅλας τὰς ὑπερόχους διανοίας. Ἡ παραφροσύνη θὰ μένῃ πάντοτε εἰς τὴν συνείδησιν τοῦ καθ' ἐνὸς ὡς ἄγονος καὶ ἀρνητικὴ ἀνωμαλία τοῦ ἀνθρωπίνου ὅντος, ἐνῷ ἡ μεγαλοφυΐα, κατέχουσα ταυτοχρόνως μὲ τὸν δημιουργικὸν ἰδεασμὸν τὴν δύναμιν τῆς αὐτοκριτικῆς

Θὰ παρόγη πάντοτε ἔργα τὰ ὄποια θὰ μένουν αἰωνίως χαρὰ καὶ καύχημα τῆς ἀνθρώποτητος.

Εἰς τὸν Πόου συνδυάζεται κατ' ἔξοχὴν ἡ δύναμις αὐτὴ τῆς αὐτοκριτικῆς καὶ τῆς αὐτοαναλύσεως μὲ τὰ πλέον ὑψηλεπτή παραληρήματα τῆς φαντασίας. Οἱ ίδιοι, εἰς δοκίμιον του περὶ τῆς Φιλοσοφίας τῆς Συννθέσεως, ἀναλύει λεπτομερέστατα τὸν τρόπον μὲ τὸν διποῖον ἔγραφε τὸ περίφημον ποίημά του «Οἱ κόρακας», καὶ ἔχει τὸν ὁδισμένον σκοπὸν διὰ τὸν διποῖον ἔγραφη κάθε φράσις, κάθε λέξις, κάθε ἐπανάληψις, κάθε ρέμα.

“Οτι δ Πόσου είχε κάποιαν ἐκ φύσεως ἀνισορροπίαν είνε ἀναμφισβήτητον. Κυρίως ἡτον ἀλκοολικὸς ἐκ πληρονομικότητος. Ἐγεννήθη εἰς Βοστώνην τὸν Ἰανουάριον τοῦ 1809. Οἱ γονεῖς του ἦσαν ἡθοποιοὶ καταγόμενοι καὶ οἱ δύο ἔξι ἀριστοκρατιῶν οἰκογενειῶν. Ἡ ἰδιαιτέρα ἐκείνη λεπτότης καὶ ἀξιοπρέπειος ἡ δοπία χαρακτηρίζει τὴν εὐγενῆ καταγωγήν, οὐδέποτε ἐγκατέλειψε τὸν Πόσον, ἀκόμη καὶ εἰς τὰς ἡμέρας τῆς μεγαλειτέρας του ἀθλιότητος καὶ ἡθικῆς καταπτώσεως. Εἰς ἡλικίαν τριῶν ἐτῶν ἔχασε τὸν μὲν πατέρα του ἀπὸ ἀλκοολικὸν παροξυσμόν, τὴν δὲ μητέρα του ἀπὸ φθίσιν. Αὐτὸς καὶ τὰ δύο διδέλφια του ἔμειναν μετὰ τὸν θάνατον τῶν γονέων των εἰς φρικωδεστάτην ἀθλιότητα. Είναι εὐκολώτερον νὰ κατανοήσῃ κανεὶς τὴν βασανισμένην μεγαλοφύΐαν τοῦ Πόσου, τὴν αἰωνίαν μελαγχολίαν του, διαν φαντασθῆ αὐτὴν τὴν οἰκτρὰν ἀρχὴν τοῦ βίου του.

“Η Μοίρα ή δόποια ἐσώθευσε τόσας θύλψεις εἰς τὴν ζωήν του τοῦ ἔχαρισε καὶ μερικὰ ἀντισταθμίσματα. Ἐνας πλούσιος καὶ ἀτεκνος Ἀμερικανός, δύναμιτι Ἄλλαν, υἱοθέτησε τὸ ἐγκαταλειμμένον δρφανὸν καὶ τὸ ἔστειλεν ἀργότερα νὰ ἐκπαιδευθῇ εἰς τὴν Ἀγγλίαν. Τὸ λύκειον, ὃπου ἔκαμε τὰς πρώτας του σπουδὰς δι Πόσου, εὑρίσκετο εἰς ἀπομονωμένον χωρίον, ἔδημον καὶ ἐφειπωμένον, ὃπου πυκναὶ καὶ σκοτειναὶ δενδροστοιχίαι πτελεῶν προσαιωνίων περιέβαλλαν καταρρέοντα μέγαρα, λεύφαγα περασμένων μεγαλείων. Ή ἐντύπωσις, τὴν δόποιαν ἀφῆκεν εἰς τὴν ψυχὴν τοῦ Πόσου τὸ δινειρωδεῖς καὶ ζοφερὸν περιβάλλον, ὃπου ἐπέρασε τὰ παιδικά του χρόνια, φανερόνεται μέσα εἰς τὸν μυστικισμόν, τὴν μελαγχολίαν, τὴν τάσιν πρὸς τὸ ὑπερφυσικὸν ποὺ χαρακτηρίζουν ὅλα του τὰ ἔργα.

Μετὰ πέντε ἔτη ἐπέστρεψεν εἰς Ἀμερικήν,
ὅπου ἔξηκολούθησε τὰς σπουδάς του. Ἐκεῖ
ἡ σθάνη τοὺς πρώτους παλιμοὺς τοῦ ἔρωτος καὶ
ἔγραψε τοὺς πρώτους θλιβερούς του στίχους.

Δὲν είνε δυνατὸν εἰς μίαν σύντομον σκιαγραφίαν νὰ ἐπιμείνῃ κανεὶς εἰς τὰς λεπτομερεῖας τῆς ζωῆς τοῦ «σιωπηλοῦ παιδιοῦ, μὲ τὸ ὄραιον θλιψμένον πρόσωπον, ποὺ ἀγαποῦσε μὲ πάθος τὴν μουσικήν», — ἔτσι τὸν περιέγραφεν ἡ χρισία, ἡ δοπία τοῦ ἐνέπνευσε τὸν πρῶτον του ἔρωτα — ἀλλὰ διὰ τὴν ὑπερθεατικότηταν ἰδιοσυγκρασίαν τοῦ Πόου κόντε γεγονός, κάθε σιναϊσθημα, κάθιμε ἐντύπωσις ἔφθαναν τόσον βαθειὰ μέσα εἰς τοὺς μυχοὺς τῆς ψυχῆς του, ἀφίνοντας ἀνεξάλειπτα ἔχνη, ὃστε εἶνε ἀδύνατον, ἔστω καὶ ἐπιπολαῖως, νὰ μελετηθῇ τὸ ἔργον χωριστὰ ἀπὸ τὴν ζωὴν τοῦ ποιητοῦ.

‘Η πρώτη του δγάπτη κατέληξεν — δύως συνήθως συμβαίνει — εἰς δάκρυα καὶ χωρισμόν. Κατόπιν ἔχονται αἱ πανετιστημακαὶ σπουδαῖ, αἱ παρεκτροπαὶ του καὶ τὸ μιστηριῶδες ταξεῖδι του εἰς τὴν Εὐρώπην, τὸ ὅποιον ἀφίνει κενὸν ἀνεξιχνίαστον εἰς τὴν βιογραφίαν του. Τὸ παρόδειγμα τοῦ Βύρωνος εἶχεν ἐξάληψη τὸν ἐνθουσιασμὸν τοῦ φαντασιοπλήκτου νεανίου, ὃ ὅποιος ἦθελησε νὰ λάβῃ καὶ αὐτὸς μέρος εἰς τὸν ὑπὲρ ἀνεξαρτησίας ἄγωνα τῶν Ἑλλήνων. Τί συνέβη κατὰ τὰ δύο ἔτη τῆς ἀπουσίας του ἐξ Ἀμερικῆς εἶναι ἄγνωστον. Θούλεῖται δτι ἐλήφθη κάποια ἐπιστολὴ του ἐκ Πετρουπόλεως, ὑπάρχει δὲ καὶ ἔξαίσιον σοννέτον του «Εἰς τὴν Ζάκυνθον».

Νέαι θλίψεις τοῦ ἐπεφυλάσσοντο μὲ τὴν ἐπι-
στροφήν του εἰς Ἀμερικήν. Ἡ σύζυγος τοῦ
κηδεμόνος του, τῆς δοπίας ἡ μητρικὴ στοργὴ ἦτο
τὸ μόνον φωτεινὸν σημεῖον τῆς ἐδημιακῆς του
νεότητος, εἶχεν ἀποθάνει, καὶ ὁ ἐπανερχόμενος
ᾶσωτος υἱὸς μόλις ἐπρόφθασε νὰ κλαύσῃ εἰς τὸ
ἀνοικτὸν ἄκρων αὐτῆς τῆς καλῆς του φύλης.

Τότε ἤρχισε διὰ τὸν Πόσου ἐπογὴ δημιουργικότητος, ἀσωτείας καὶ ἀνύποταξίας. Ἐξέδωκε μικρὸν τόμον ποιημάτων, ὑπὸ τὸν τίτλον «Ἄλεος. Ταινεολάνγος καὶ μικρὰ ποιήματα».

Αλλ' ή σκέψις διὰ τὴν ἐκλογήν σταδίου ἦτο
ἡδη ἐπιτακτική, καὶ μὲ τὴν ἐπιφρονήν καὶ τὰς σχέ-
σεις τοῦ κηδεμόνος του, κατωρθώθη νὰ εἰσέλθῃ
εἰς προνομιούνχον στρατιωτικὴν Ἀκαδημίαν, δπου
γενόμενος δεκτὸς ὡς μαθητὴς ἔξησφάλιζεν ἀμέ-
σως τὸ μέλλον του, διότι ὅχι μόνον δὲν κατέ-
βαλλε δίδακτρα ἀλλὰ κοὶ ἐλάμβανε μηνιαῖον ἐπί-
δομα. Ἡ αὐστηρότης τῆς πειθαρχίας ἦτο τόσον
νπερβολικὴ εἰς τὴν σχολὴν αὐτήν, ὥστε ἦτο
ἀδύνατον νὰ τὴν ἀνεχθῇ τὸ ἀνυπότακτον καὶ
δινειροπόλον πνεῦμα τοῦ νεαροῦ ποιητοῦ, ὁ
ὅποιος εἰς τὸ τέλος τοῦ πρώτου σχολικοῦ ἔτους
ἔγραψεν εἰς τὸν κηδεμόνα του, παρακαλῶν νὰ
τὸν ἀποσύρῃ. Ο "Άλλαν κατ" οὐδένα τρόπον
συγκατένευσε ν" ἀναλάβῃ πάλιν φροντίδα, ἀπὸ
τὴν δροσίαν εἶχε κατορθωση ν" ἀπαλλαγῆ.

Τότε δὲ Πόον εῦρεν ἄλλο μέσον ἀπελευθερώσεως. Παρέβαινε συστηματικῶς ὅλας τὰς διατάξεις τοῦ κανονισμοῦ, ἕως ὅτου παρεπέμψῃ εἰς

στρατιωτικὸν δικαστήριον, ἐδικάσθη καὶ ἀπεβλήθη ἐκ τῆς σχολῆς.

Τὰ πράγματα ἐν τούτοις δὲν ἦσαν τόσον εὐ-
κολα δύσον ἡ νεότης του τὰ ἔφαντάζετο. Ὁ κύ-
ριος Ἀλλαν, ὁ ὄποιος εἶχεν ἔλληνα εἰς δευτέρου
γάμον, καὶ εἶχε τώρα ίδικόν του τέκνον, ἔξη-
γοιώθη τόσον ἐναντίον τοῦ ἀνυποτάκτου θετοῦ
υἱοῦ του, ὥστε ἡρνήθη νὰ τὸν δεχθῇ πλέον ὑπὸ^{την}
τὴν στέγην του, διταν δὲ μετ' ὀλίγα ἔτη ἀπέθανε
δὲν τὸν ἀνέφερε κανένας εἰς τὴν διαθήκην του.

Πτωχός, ἀνευ προστασίας καὶ φύλων, ἔροιφητ
τότε δὲ Πόσου εἰς τὸν ἀγῶνα τοῦ βίου, ἔχων ὡς
μόνον ὅπλον τὴν χραφίδα του. "Ἐκαμενέαν ἔκ-
δοσιν τῶν ποιημάτων του, καὶ ἤρχισεν νὰ συνερ-
γάζεται εἰς διάφορα ἀμερικανικὰ περιοδικὰ καὶ
νὰ δημοσιεύῃ τὰ θαυμάσια ἐκεῖνα διηγήματα,
τὰ διοῖα ἔκαμαν ἀργότερα τὸ δύνομά του γνω-
στὸν εἰς τὸν κόσμον ὅλον. Κατὰ τὸν χρόνον
αὐτὸν τῆς λυσσαλέας βιοπάλης ἦγάπτησε περιπα-
θῶς δὲ ποιητῆς καὶ ἐνυμφεύνθη τὴν ἔξαδέλφην
του Βιργινίαν, δεκατεσσάρων ἑπτῶν κόρην, πλά-
σμα ὥρατον, συμπονὲς καὶ εὐθραυστόν, μὲ φω-
νῆν γλυκυτάτην, μονάκριβην θυγατέρα τῆς θείας
του κυρίας Κλέμμη. Μὲ ίσχυροτάτους δεσμοὺς
ἀγάπτης συνδεδέμεναι αἱ τρεῖς αὐταὶ ὑπάρχεις, δὲ
Πόσου, ἡ γυναικα του καὶ ἡ μητέρα της, ἔζησαν
μαζὶ παλαιόσυναι κατὰ τῆς μοίρας, κατὰ τῆς πε-
νίας καὶ κατὰ τοῦ θανάτου, μέχρι τοῦ τραγικοῦ
τέλους τῆς Βιργινίας.

Μέσα εἰς τὸ πτωχικὸν σπιτάκι, εἰς ἐν προάστειον τῆς Φιλαδελφίας, ἐλησμονοῦσεν δὲ ποιητὴς τὰς πικρίας τῆς ζωῆς ὅταν τὸ βράδυ ἡ λατρευτή του τὸν ἔμαγενε μὲ τὴν μελῳδίαν τῆς φωνῆς της. Τὸ ἔντινον σπιτάκι, τὸ ὅποιον δῷσις ποιητὴς εἶχε σκεπάσει μὲ όόδα καὶ περιπλοκάδες, τοῦ δὲ ὅποιον τὰ μικρὰ δωμάτια εἶχε στολίσει ἡ στοργὴ τῆς μητέρας μὲ πτωχικὴν κομψότητα, δὲν ἦτο βέβαια κατάλληλον διὰ χειμερινήν διαμονήν. "Η Βιργινία ἔκρυψε, καὶ ἔνα βράδυ, ἐνῷ ἐτραγουδοῦσεν ἐν ἀπὸ τὰ γυλυκύτερα τραγούνδια της, διερράγη κάποιον ἄγγειον εἰς τὸν λαιμόν της καὶ ἐπαθεν αἱμοπτυσίαν. Εἶχε προσβληθῆ τὸ στήθος της. "Εκτοτε ἡ ζωὴ της ἔσπειρε γά σεβύμενον κατ' ὀλίγον.

ζωη της ηρχίσεις να ορυντι οὐργον καὶ οἰκητον.
Είνε απεριγραπτον τὸ ματτύον, τὸ δποῖον
ὑφίστατο ὃ δυστυχισμένος ποιητής, βλέποντας νὰ
χάνεται ὀλονὲν ἐμπόροις εἰς τὰ μάτια του τὸ πλά-
σμα, τὸ δποῖον ἐλάτρευε μὲ δῆλην τὴν δύναμιν
τῆς ψυχῆς του. Δὲν ἔφευγε στιγμὴν ἀπὸ τὸ πλευ-
ρὸν της, παρὰ μόνον διὰ νὰ ζητήσῃ, τρελλὸς ἀπὸ
τὴν λύπην του, παρηγορίαν εἰς τὴν λησμοσύ-
νην τῆς μεθῆς. Τότε ἡ κατάστασις τῆς μικρᾶς
οἰκογενείας κατήντησεν ἀφρόδητος. Ἡ μεγαλό-
ψυχος μητέρα ἔτρεχεν εἰς ἀναζήτησιν τοῦ ποιη-
τῶν· τὴν ἔποιον εἴδοισκε πολλάκις ἐξηπλωμέ-

οριμάζειν, τὸν περιέθαλπε καί, γνωρίζουσα καλλίτερον παντὸς ἄλλου τὴν αἰτίαν τῆς διαγωγῆς του, οὐδέποτε ἔπαινε νὰ τὸν ὑπερασπίζεται ἐναντίον τῶν κατηγοριῶν τῶν ἔχθρῶν του. Ἡ ἀπελπιστικὴ αὐτὴ κατάστασις, ἡ πάλη αὐτὴ μεταξὺ ζωῆς καὶ θανάτου, ἡ διψομανία, ἡ δποία ἐξεδηλώνετο τόσον ἀγριωτέρᾳ, ὅσον βαθύτερον ἐπλήγωνεν ἡ ὁδύνη τὴν αἰμάτσουσαν καρδίαν τοῦ Πόσου, ὅλα αὐτὰ εἶχον ἐξαντλήση τελείως τὸν ὄργανισμὸν τοῦ ποιητοῦ.

Τὰ χρόνια αὐτὰ τοῦ μαρτυρίου εἶνε καὶ χρόνια ἄγονα. Ἐκενευρισμένος καὶ ἀνύπδομονος ἔργων πεπεινεῖς τὸν κάλαθον τῶν ἀχρήστων ἡμιτελῆ δοκίμια, σχεδιάσματα ποιημάτων, τὰ δποῦνα διέσωζε κρινφὰ ή πτωχὴ μητέρα, διὰ νὰ τὰ περιφέρῃ μὲ δάκρυνα εἰς τὰ μάτια ἀνὰ τὰ διάφορο γραφεῖα τῶν ἐφημεριδῶν ζητοῦσα νὰ τὰ πωλήσῃ δι' ἔνα κομμάτι ψωμί.

“Η ἀπελπισία δύμας εἶνε κάποτε εὐεργετική Βασανίζει ἐν ἄτομον, διὰ νὰ χαρίσῃ ἐν ἀριστούργημα εἰς τὴν ἀνθρωπότητα. Ἐτοι ἐδημιουργήθη ὁ «Κόρακας», τὸ θαυμαστὸν ποίημα τὸ ὅποιον ἔκαμε τὸν Πόρον ἔνδοξον ἀπὸ μιᾶς ἡμέρας εἰς τὴν Ἀλλήν. Διὰ τὸ ποίημα αὐτὸ τὸ ἐμπνευσμένον ἀπὸ τὴν δύνην, μὲ τοὺς μοναδικὰ τεχνικοὺς στίχους, τοὺς σφυρηλατημένους ἀπὸ τὴν δυστυχίαν, καὶ τὸ ὅποιον δὲν ἔπαυσεν ἔως σήμερα ν' ἀφίνη εἰς κάθε νέον ἀναγνώστην τὴν ιδίαν τροχικὴν ἐντύπωσιν, ἐπληρώθη ὁ Πόρος ἀπὸ τὴν ἐφημερίδα δύπον ἐπρωτοδημοσιεύθη, πέντε δολλάρια! Καὶ τώρα οίονδήποτε κιτρινισμένον χειρόγραφον τοῦ ποιητοῦ ἀγοράζεται ἀντὶ χιλιάδων δολλαρίων!

Μετὰ δύο ἔτη ἀπέθανεν ἡ Βιργινία εἰς ἥλικιαν εἴκοσι πέντε ἔτῶν. Ὁ Πόου ἐμεινεν ἀρκετὰ ἡμέρας εἰς πυρετώδη νάρκην. Εἶχε κοπῆ διασχιστήρα στον αριστερό πόδην, τοῦτο μέντοι οὐδέποτε δε συνήλθε τελείως ἐκ τοῦ κλονισμοῦ αὐτοῦ.

«Κανεὶς ἀνθρωπος, ἔλεγεν ὁ Πόσιον, δὲν εἰμπορεῖ νὰ καιχηθῇ, διτὶ ἔχει τὸ δικαιώμα νὰ παραπονῆται κατά τῆς μοίρας, διτὸν κατώρθωσε ν' ἀποκτήσῃ τὴν ἀσάλευτην ἄγαπτη μᾶς γυναίκας»

Ἐκεῖνος τὸν εἶχε τὸν θησαυρὸν αὐτὸν καὶ τὸν ἔχασεν.

37 *See also* *Introduction*, *Notes*, *Index*.

Ἐκτοτε ἡ ζωή του ἦτο διαφορές παραλήρημα. Εξήγησεν ἐπανειλημμένως νὰ πληρώσῃ τὸ φρεστὸν κενὸν τῆς ψυχῆς του μὲ νέους ἔρωτας, οἱ ἄποιοι ἐφθαναν κάθε φοράν εἰς παράφορον ὑπερβολὴν. Κάθε ἀπογοήτευσίν του διεδέχετο ἓντας ἔρωτικὴ πάραφορά. Ὁ ἔρως του ἦτο ἔρως φελλοῦ. Ἐξιδανίκευε τὴν γυναικὰ μέχρι θεότητος. Καὶ ἡ μυστικὴ αὐτὴ λατρεία φανερόνεται εἰς κάθε του ποίημα, εἰς κάθε λυρικὴν ἔξαστην τῆς ψυχῆς του. Καὶ εἶναι ἀληθὲς ὅτι εἰς λας τὰς ἐκκλεκτὰς γυναικείας ὑπάρξεις ὅσαι τὸν πλησίαζον, ἔζησουν γοντείαν ἰδιαιτέραν ἡ μανητικὴ δύναμις τῆς μορφῆς του καὶ τῆς δμι-

λίας του, ἡ δυστυχία του καὶ τὸ τάλαντόν του
Τὸ τέλος του ὑπῆρξεν ἀθλιον ὅσον καὶ ἡ ζωὴ του
Κατόπιν κραιπάλης, μετεφέρομεν ἀναισθητος εἰ
νοσοκομεῖον, ὅπου μετ' ὅλιγας ἡμέρας ἔξεπνευστος

Τὸ ἔογον τοῦ Πίου εἶναι πολύμιοφον ποιητής, κριτικός, διηγηματογράφος, ἔγραψεν ἀκόμη καὶ σύστημα κοσμογονίας, τὸ δποῖον ἐκτυλίσεται εἰς μίαν διάλεξιν του, δημοσιευθεῖσαν ὑπὸ τὸν τίτλον «Ἐνθητικα». Ἡ διάλεξις αὗτὴ ἀποτελεῖ πανθεϊστικὴν ἔξαρσιν, ὃπου ἔξισσονει τὸ ἄνθρωπον μὲ τὸ θεῖον.

«Εἰς ἐκείνους τοὺς ὀλίγους ὅσοι μὲ ἀγαποῦ καὶ τοὺς ἄγαπῶ — εἰς ἐκείνους ὅσοι αἰσθάνοντα περισσότερον ἀπὸ ὅτι σκέπτονται, — εἰς τοὺς ὀνειροπόλους ὅσοι πιστεύουν ὅτι τὰ ὄνειρα τω εἶνε αἱ μόναι πραγματικότητες, ἀφιερόνω τὴ βίβλον αὐτὴν τῆς ἀληθείας, ὃχι τόσον διὰ τὴν ἀληθειαν τὴν ὁποίαν ἀποκαλύπτω, ὃσον διὰ τὸν δραῖον τὸ δόποιον εὑρίσκεται μέσα εἰς αὐτὴν τὴν ἀληθειαν καὶ τὴν κάμνει νὰ είναι ἀλήθεια».

Αἰσθητικός, ἔγραψε τὸ περὶ φήμην δοκίμιον περὶ τῆς Αρχῆς τῆς Ποιήσεως, δύον διαγράφει τὰ δριτά τῆς ποιήσεως καὶ ἀποκλείει ἔξω τοῦ κύκλου της δρᾶς, δι τούτης δὲν ἔχει ἀμεσον σχέσιν μὲ τὸ Θοαῖον.

^{τοῦ οὐδὲν τὸ μέγατον.}
Αλλὰ καθέ τι τὸ δποῖον ἔγραψεν ὁ Πόσου, τὸ
ἔσφράγισε μὲ τὴν σφραγίδα τῆς Ἰσχυρός του προ-
σωπικότητος. Πολεμικὸς εἰς τὰς κριτικάς του, δὲν
ἔδίστασε νὰ ἔξεγειρῃ ἐναντίον του τὸ μῆσος τῶν
συμπολιτῶν του, καταρρίπτων τὰ λατρευτά των
εἴδωλα, τολμῶν ἀκόμη νὰ θῇξῃ τὸ μεγαλεῖον
τοῦ ἐθνικοῦ των ποιητοῦ, τοῦ Λογκφέλλουν.
Αφ' ἑτέρου ήτο ὑπεοβολικὸς καὶ εἰς τοὺς θρα-

μασμούς του, οὐδέποτε δὲ τὰ αἰσθήματά του ἦσαν μέτρια ἢ χλιαρά. Ἡ ὀδύνη του ἀπεκυνσταλλώθη εἰς στίχους οἱ ὅποιοι συγχινοῦν καὶ θὰ σύγχινοῦν γενεᾶς γενεῶν. Ἡ φαντασία του, ἀχαλίνωτος καὶ λεπτολόγος συγχρόνως, δημιουργεῖ τὰ μοναδικὰ ἔκεινα διηγήματα, ὅπου ἡ λογικὴ τοῦ παραδόξου φιθάνει εἰς τὸ ἄκρον ἀστον. Ἡ πίστις του ἡ ἀλλόνητος εἰς τὴν μετὰ θάνατον ζωήν, τὸν καταδιώκει τόσον, ώστε τὸν ἐμποδίζει νὰ παραδοθῇ δόλοψύχως εἰς νέους ἔρωτας, καὶ νὰ ζητήσῃ τὴν γαλήνην εἰς δεύτερον γάμον, ἀπὸ φόβου μῆτρας λυπήση τὴν «λησμονήμενην νεκοῖν».

Μιλτιάδης Μαλακάς

Πέτρος Ζητουνιάτη

ΦΥΣΙΟΓΝΩΜΙΑΙ ΑΠΟ ΤΗΝ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΗΝ ΜΑΣ ΖΩΗΝ ΥΠΟ Θ. ΘΩΜΟΠΟΥΛΟΥ

ΠΑΙΔΙΑΙ ΚΑΙ ΑΓΩΝΙΣΤΙΚΑΙ ΑΣΚΗΣΕΙΣ

Πρό δύο περίπου ἐβδομάδων ἔξεδόθη «Ἡ Γυμναστικὴ κατὰ τὸ συνηθικὸν σύστημα» τοῦ κ. I. Εχριζάφη, τόμος ἑκατοντατέταρτος. Οὐ συγγραφεῖν, γνωστὸς εἰς ὅπους ἀναγνώσατος τῶν «Παναθηναϊκῶν» τὰ οποῖα ἐκτάκτως τιμᾶ μὲ τὴν συνεργασίαν του, ἔξεπιεν τὸ θέματον ἀπόφενε εἰστιτυμονικῆς, Ιστορικῆς, πονηροκοπῆς κλπ. Κάθηδρα ἔπαινος διὰ τὸ ἔργον τοῦ Χρυσάφη εἶναι ίσως μείωσις τῆς πραγματικῆς του ἀξίας. Δεῖγμα τῆς ἐργασίας του ὁ διόδομεν δημοσιεύοντες τὸ κεφάλαιον τούτῳ.

Διαφορὰ τῶν παιδιῶν οὐκ ἡ τῶν ἀγωνιστικῶν ἀσκεσεων ἀπὸ τῶν λοιπῶν ἀσκήσεων.

Αἱ διάφοροι κατηγορίαι τῶν ἀσκήσεων, τὰς ὅποιας ἡμεροσίᾳ γύμνασις περιλαμβάνει, ἔχουν, ὡς εἰπομένη (§ 52—58), κύριον καὶ ἀποκλειστικὸν σκοπὸν τὴν ὑγίειαν καὶ τὴν σωματικὴν ἀράπτυνεν τῶν ἀσκονμένων, ὅποια πάντοτε πρέπει νὰ προηγηθεῖ πάσης ἄλλης εἰδήσης σωματικῆς ἐξασκήσεως. Αἱ εἰς αὐτὰς περιλαμβισθεῖνομεναι ἀσκήσεις, μηδὲν αὐτῆς τῆς βαδίσεως, τοῦ δρόμου καὶ τῶν ἀλλάτων ἐξαιρουμένων, ἔχουν σαφῆ κατελείωσαν καθωρισμένον φυσιολογικὸν σκοπόν, παρουσιάζουν δὲ καὶ μεγίστην πολυμερίειν προγραμματοποίησιν, ἀλληγόρως τὸν κανόνα τοῦ ἀρχαίου ἱατροφιλοσόφου «κατηγέτον διὸν τε αὐτὸν (τὸ σῶμα) κυήσεις θεοσύνην».

πάντα μεταχειριζόμενοι τα τών γυμνασίων είδη, δι' ὧν
έκαστον τὸν μορίων τὰς οἰκείας ἐνεργήσεις» (*Γαλλίας*
ληγοῦν *Τυνεβι*, Παραγγ., Β. 2). Αἱ ἀστερίες αὐτῶν ἀκού-
λουθοῦν κατὰ κεραίαν τοὺς νόμους τῆς φυσιολογικῆς
ἀναπτυξίας τοῦ σώματος προσαρμοζόμεναν πρὸς πά-
σας τὰς ζωϊκὰς λειτουργίας καὶ βοηθοῦσαν εἰς τὴν ἄρ-
μονικήν καὶ ἀκόλυτον ἐκτέλεσιν αὐτῶν, προάγονται δὲ
καὶ τελειοποιοῦνται ἐφ' ὅσον προάγεται καὶ διερευ-

καὶ μάλιστα παιδιάς τερπνάς καὶ ώφελίμους. Ἡ εὐθυ-
μία, ἡ χαρὰ καὶ ἡ ἐνχαράστησις ἐκ τοῦ συναισθήματος
τῆς ζωῆς, αἱ ἀφ' ἑαυτῶν παρουσιαζόμενα εἰς τὸν
ὑγεῖες παιδίας καὶ τοὺς ἐφήβους καὶ αἱ δύοις πάντοτε
προπει τὰ ἐκδηλωναντα κατὰ τὸ μάθημα τῆς γυμναστι-
κῆς, κυριολεκτικῶς ἐκρήγνυνται κατὰ τὴν ὑπαιθρίαν
παιδιάν καὶ τὰς συμμέτροντος ὁγωνιστικὰς ἀσκήσεις,
ἀδέσμενοι, φυσικαὶ, ἀπεριόδιστοι, παρουσιάζουσαι τὸν
παῖδα πρὸ τοῦ διδασκάλου φυσικὸν καὶ ἀπροσπόιτον,
ἀποκαλύπτουσαι τὰ πλεονεκτήματα, τὰ προσόδonta καὶ
τὰ ἔλαττώματά του καὶ παρέχουσαι οὕτως εἰς τὸν διδά-
σκαλον μοναδικὴν εὐκαιρίαν, διποτελέως διαγνώσῃ
τὸν χαρακτῆρα αὐτοῦ μεχρὶ καὶ τῶν ἐλαχίστων αὐτοῦ
λεπτομερειῶν καὶ συνεπῶς ἐπιδράσῃ ἀποτελεσματικώ-
τερον ἐπ' αὐτοῦ.

*Ἐπίδρασις τῶν παιδῶν καὶ τῶν ἀγωνιστικῶν
ἀσκήσεων ἐπὶ τῶν ψυχικῶν τοῦ παιδὸς δυνάμεων.*

‘Η ἐπὶ τῶν ψυχικῶν δυνάμεων ἐπίδοσις τῶν παιδιῶν καὶ τῶν ἀγωνιστικῶν ἀσκήσεων εἶναι ἐπίσης μεγίστη καὶ ἄξια πολλῆς μελέτης καὶ προσοχῆς. Ή λοιπὴ γυμναστική διδάσκεται τὴν πρόθυμνον καὶ ἀκαριαλάντακον εἰς τὴν θέλησην τρίτου τινός, ἀνεγνωρισμένουν ἡ ὑποδειχθέντος ὡς ἀνωτέρου (τοῦ γυμναστοῦ ἡ τοῦ βοηθοῦ τού) γυμνάζει τοὺς νέους νά μετέχουν εὐτάχτως καὶ προθύμως κοινοῦ τινος ἔργου, κατὰ τὸ ὅποιον πάντες ὑπάγονται εἰς κοινὴν διεύθυνσιν καὶ ὀφειλούν νά ἔργαζωνται μετὰ ἔχοντας καὶ προσοχῆς, διότι καὶ ἐνὸς ἡ δημητρία καὶ ἀποδοχμία δόνταται νά βλάψῃ τῷ σύνολον ἡ γυμναστική ἐπομένων ἔνισχει διηγεῖται τὴν ἔννοιαν τῆς τάξεως, τῆς πειθαρχίας, τῆς εὐτάκτου συνεργασίας καὶ τοῦ καθήκοντος. Αἱ παιδιά καὶ αἱ ἀγωνιστικαὶ ἀσκήσεις ἀπότελεσην πάντοτε εἰς τὴν διά τῶν ἰδίων δυνάμεων μηταγήνη τῆς βουλήσεως τρίτου τινός ὑπὸ τὴν ἰδίαν βούλησιν, καθ’ ὅρισμένοντι τινάς κανόνας, τῶν ὅποιών ἡ ἐφαρμογὴ ἀφίεται εἰς τὴν κρίσιν, τὴν τιμιότητα καὶ τὴν εὐθυδικίαν τοῦ πατέζοντος· αὗται ἐπομένων γυμνάζουν κατ’ ἔσχογήν τὴν θέλησον, ἐμβάλλουν τὴν αὐτοβουλίαν, τὴν αὐτενέργειαν, τὴν ἐτοιμότητα καὶ τὴν ἀποφασιστικότητα, ἔνισχον τὴν ἔννοιαν τοῦ Δικαίου καὶ διδάσκουν τὴν πειθὰ πρὸς τὸν Νόμον. Οὐδέποτε οἱ παιδεῖς εἶναι αὐστηρότεροι καὶ δικαιοίτεροι κρίται ἀλλήλοιν ἡ δταν τύχη νά συμβῶσι στρεψοδικίαν καὶ καταστρατηγήσεις τῶν κανόνων τῆς παιδιάς. Αἱ παιδιά δέδουν ἀσάντως εἰς τοὺς παῦδας τὰ πρῶτα μαθήματα τοῦ κοινωνικοῦ βίου, ἀναγκάζουσαι αὐτοὺς νά. συνδυάζουν τὰς ἀτομικάς των ἐνεργείας πρὸς τὰς τῶν λοιπῶν συμπαικτῶν, νά φέρωνται ὑπὲρεταί καὶ συναδελφικῶν πρὸς αὐτούς, νά ἀνέχωνται τὰς ἀνεκτὰς τελείας τοῦ χαρακτήρος των καὶ συγχρόνως νά περιοιδίζουν τὰς ἰδίας αὐτῶν ἀδυναμίας, τὰς φομάς καὶ τὰ πάθη. Οἱ δρμητικοί, οἱ παράφροι καὶ οἱ ὑερεύματοι ταχέως διδάσκονται νά συγκρατοῦν ἑαυτούς, νά γεινούνται ἀνεκτοι εἰς τοὺς λοιπούς συμπαικτας, ἀλλως κινδυνεύουν νά πάθουν δι, τι δ κακος τοῦ Ενεργόντος (Λακεδ. Πολιτ. Θ, 5), «διαφυσμένων τοὺς ἀτριφαιμοιούντας, ἀχώριστος πειραγόμεται», οἱ δὲ ἀτολμοι οἱ συνεσταλμένοι καὶ οἱ δκνηροι κατὰ τὸ σῶμα καὶ τὴν υγήν των ταχέως ἀποτοῦ δραστηριότητα, θάλλος καὶ αὔραδρομος.

Δια της ενθυμίας και τῆς τέρψεως αἱ ἀσκήσεις αἰδ-
α ἔξτηρεις καὶ τοὺς δυστροπωτέρους παιδικοὺς
αρακτήρας, ζωγονοῦν τοὺς φύσει διαθύμους καὶ με-
γχολικοὺς καὶ ἐμβάλλουν εἰς τὴν παιδικὴν ψυχὴν
ἥν ἀγάπην πρός τὸν παιδικὸν βίον καὶ τὰς φυσικὰς
ὑπὸ τέρψεις καὶ πράξεις οὕτω δὲ προσφυλάσσουν τοὺς
αἴδας ἀπὸ τὴν πρόσωπον μίμησον τῶν ἀνδρικῶν συνη-
ειῶν καὶ τὰς κακὰς καὶ ἀνθινειαὶς ἔξτης παρέσκεψι-

νήγιευνήν καὶ ἡθικωτάτην ἀσχολίαν κατὰ τὰς ὕδρας τῆς σχολῆς, καὶ ἀσφαλέζουσαι οὕτως ὑγιᾶ καὶ ἡθικὸν παιδικὸν βίον, διτις εἶναι ἡ ἀρίστη προπόνησις διὰ τὸν μέλλοντα βιοτικὸν ἄγωνα καὶ τὴν εἰς αὐτὸν ἐπικράτησιν, συγχρόνως δὲ καὶ τὸ μοναδικὸν στοιχεῖον ὑγιοῦς καὶ ποιητικὸν.¹²

καὶ προηγμένους θύνικον βίον.
Κατὰ τὰς παιδιάς ή τάξις καὶ ἡ πειθαρχία δὲν ἐπιβάλλονται ὑπὸ τοῦ διδασκάλου ἢ τοῦ ἐπόπτου τῆς ἀσκήσεως, ἀλλ᾽ ἀπορρέονται ἐξ αὐτῆς τῆς συναισθήσεως τῆς ἀνάγκης αὐτῶν διὰ τὴν ἐπιτυχίαν τῆς παιδιᾶς. Ἔκαστος παικτῆς ἔχει ὁρισμένην ἐνέργειαν καὶ δρᾶσιν, αὐτοβούλιαν καὶ αὐτενέργειαν, σύμφωνον ὅμως πάντοτε τῷδε τὴν λοιπῶν συμπαικτῶν παρὰ τὴν αὐτοπειθαρχίαν γεννᾶται ἡ πειθαρχία ἐπὶ τοὺς λοιποὺς συμπαικτας, ἡ ἀναγνώρισις τῶν προσόντων καὶ τῶν πλεονεκτημάτων ἐνὸς ἐκάστου ἐξ αὐτῶν, καθὼς καὶ ἡ ἀνάγκη τοῦ συνδυασμοῦ τῶν πολλαπλῶν τούτων ἐνεργειῶν καὶ δεξιοτήτων τῷδε ἔνα καὶ τὸν αὐτὸν κοινὸν σκοπόν. Οὕτως ὀνταπτύσσεται ἡ πρεῦνα τῆς ἀλληλεγγύης καὶ τῆς ἀδμονικῆς συνεργασίας, ὃ δὲ παῖς λαμβάνει μέρος εἰς ἀλληλῆς συνταξιουμένην ἔργον διατηρῶν ἐν τούτοις τελείως τῇ ἀποικότητά του.

Τὰ ἀναμφισθήτητον γυμναστικῆς καὶ παιδαγωγικῆς σημασίας ἀποτελέσματα ταῦτα τῶν παιδιῶν καὶ τῶν ἀγωνιστικῶν ἀσκήσεων συνετέλεσαν ὅστε πάντες οἱ παιδαγωγοὶ ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτάτων χρόνων μέχρι τῶν ἡμεροῦ ἥμινων νά θεωρήσουν ταῦτας ἡδὲ ἀπαραίτητον συμπλήρωμα τῆς λοιπῆς σωματικῆς ἀγωγῆς, ἀπεργαζομένας μετ' αὐτῆς ἐν πλήρες καὶ ἀδιάσπαστον σύνολον. Οἱ *Line*, δὲ θεμελιωτῆς τῆς Σουηδικῆς γυμναστικῆς, προκειμένου περὶ παιδιῶν λέγει¹: «ὅ ἀπολλειούμετρος τῆς ψυχαγωγίας ἀπὸ τοῦ μαθήματος τῆς γυμναστικῆς καὶ ἡ ἐπιβολὴ ἔνθραξ καὶ μονοτόνου ἐργασίας φονεύει αὐτὸν τὸ πνεῦμα τῆς ἐλλόγου γυμναστικῆς», καὶ κατωτέρῳ: «ἡ εὐθυμία είναι δὲ θεῖος σπινθήρ, δοτις πρέπει πανταχοῦ νά εἰσιδύῃ, καὶ μάλιστα δὲ ἡ προερχομένη ἐκ τῆς ἀδύνατης καὶ παιδικῆς ψυχαγωγίας». Ότι δὲ γερμανὸς συνάδελφος αὐτῷ Guts Muths σχεδὸν συγχρόνως πρὸς τὸ περὶ γυμναστικῆς σύγγραμμα αὐτοῦ (*Gymnastik für die Jugend.* 1793) ἐξέδωκεν εἰδικὸν σύγγραμμα περὶ παιδιῶν (*Spiele zur Übung und Erholung des Körpers und Geistes.* 1796). Ότι μέγας τῆς ἀρχαιότητος φιλόσοφος, δὲ *Αριστοτέλης*, θέλει πᾶσα ἡ σπουδὴ τῶν παιδῶν καὶ αὐτῶν ἀκόμη τῶν μεγαλυτερῶν τὴν ἥλικαν (τοῖς μείζοις τῶν νέων) νά προσφέρεται εἰς αὐτοὺς τὸν εἶδον παιδιᾶς (*Πολιτικ.* Ε, 5, 1340 β), θέτων οὕτω πρώτος τὴν ἀρχήν, ἐπὶ τῆς δόποις μετὰ τόσους αἰώνας τὸ *Frobel* ἐδημούργησε τὴν παιδαγωγικὴν αὐτοῦ μέθοδον δὲ δὲ φιλόσοφος *Αναξαγόρας* κατὰ Πλούταρχον (*Ἐν παραγγ. πολιτικ.*) «τὰ δεδομένα ἀφείς τιμάς γῆται την ἡμέραν ἐκείνην καθ' ἣν ἀν τελευτῆσση, τοὺς παιδεῖς ἀφίεναι πάζειν καὶ σχολάζειν ἀπὸ τῶν μαθημάτων». Ενιαὶ ἐπομένως μεγάλη παιδαγωγικὴ ἀνάγκη νά κατέτοινοι αἱ παιδιά πάντοτε ὁρισμένην θέσιν ἐν τῇ ἡμέρησίᾳ γυμνάσει, ἀνακουφίζουσαι τὸν ιοῦν ἀπὸ τοὺς δόποις τῆς μελέτης, τέρπουσαι, ψυχαγωγοῦσαι καὶ ἐμπλέλουσαι ἀποτελεσματικώδεον πάσης ἀλληλῆς ἐπαγγειας ἡ παρανέσεως τὴν ὁγάπτων πρὸς τὴν ἀσκήσιν. Οὕτω δὲ συμπληρώνουν αὐτοῖς δοχὶ μόνον τὴν σωματικήν, ἀλλὰ καὶ τὴν δῆλην ψυχικὴν μόδωσιν. τὴν διπολήν

Ι. Ε. ΧΡΥΣΑΦΗΣ

¹ P. H. Ling, Gymnastikens Allmänna Grunder. Stockholm 1866 s. 494 n. §.

Η ΣΟΣΙΑΛΙΣΤΙΚΗ ΚΙΝΗΣΙΣ ΕΝ ΕΛΛΑΔΙ

Π λεῖστοι λόγοι συμβάλλουν δπως κατ' αὐτὰς τὸ ἐλληνικὸν ενδίσκεται εἰς ἀνωμαλίαν. Η συντελεσθεῖσα ἐν Τουρκίᾳ μεταβολή, ἡ δποία θα ἔχῃ ἐπίδρασιν ἐπὶ τῶν προφαγμάτων τῆς ἑλεύθερας Ἑλλάδος, ἡ ἐκκρεμότης τοῦ Κρητικοῦ ζητήματος, ἡ δίωξις τὴν δποίαν ὑφίσταται πανταχοῦ ὁ ἐθνισμός μας, ἡ οἰκονομικὴ κρίσις ἡ δποία μᾶς μαστίζει, ἡ κατά τινας κοινοβουλευτική μας χρεωκοπία καὶ αἱ ἐπικείμεναι βουλευτικαὶ ἐκλογαί, ἔπρεπε νὰ προσκαλοῦν σκέψεις. Ἐν τούτοις μεθ' ὅλα ταῦτα, μέχρι πρὸ δὲ λίγων ἡμερῶν, παρετηρεῖτο μία γαλήνη τὴν δποίαν οὐδόλως ἡπειρούν, εἰς τὴν κρίσιν παντὸς γνωστικοῦ, τὰ θυριλούμενα κωμικὰ κινήματα κατὰ τῆς Ἀνωτάτης Ἀρχῆς. Καὶ δμως ἡ θύνελλα ἐπήρχετο ἀπ' ἔκει δποὺ δὲν ἐπειμένετο, καὶ θύνελλα ὅχι παροδική. Αὐτὴ ἡτο δ Σοσιαλισμὸς ἐν Ἑλλάδι, τοῦ δποίου ἡ πρώτη ἐπίσημος ἐμφάνισις ἐγένετο εἰς μίαν σάλαν καφενείου παρὰ τὸ Πασαλιμάνι εἰς Πειραιᾶ, ἐνώπιον μεγίστου ἀκροατηρίου ἔξ ἐργατῶν, χωρὶς νὰ γίνη προπαρασκευή τις, οὔτε καν νὰ προηγηθῇ γνωριμία μεταξὺ τῶν δητόδων καὶ τοῦ ἀκροατηρίου, τὸ δποίον ἔτρεξεν ὅχι ἀπὸ περιέργειαν, ἀλλὰ ἀπὸ κάποιο ἔνοτικτον ποὺ τοῦ ἔλεγεν δτι ἐπρόκειτο νὰ γίνη ἡ ἀρχὴ ἐνδὸς μεγάλου ὄλου.

Ἐνθυμισοῦμεν δτὶ μρδ πολλῶν ἐτῶν ἐγένετο σοσιαλιστικόν τι κίνημα, τὸ δποῖον εἴτε διότι συνεδέθη μὲ τὴν χροτοφαγίαν, εἴτε διότι εἶχε τὸ λημέρι του εἰς πλινθοκτίστους τινὰς καλύβας δπισθεν τοῦ Σταδίου, εἴτε δι' ἀλλον τινὰ λόγον ἐκωμικοποιήθη. Ο Σοσιαλισμὸς ἐθεωρηθῇ δτὶ ἀπέθεμας διὰ παγτὸς εἰς τὸν τόπον μας καὶ πρώ-

απεναντες οια λανιος εις την ιονιν μας και λαγκα-
τος δ υποφαινομενος επίστευσεν ότι αν ποτε
επόλμα τις να τὸν ἐπαναφέρῃ εἰς τὴν ζωὴν καὶ
νὰ ζητήσῃ διαρομῆν τοῦ πλούτου, θὰ τοῦ ἔχειά-
ζετο νὰ πάθῃ ὅτι ἐπανεν εἰς κάποιαν διαδή-
λωσιν ἔνας σοσιαλιστής εἰς τὴν Γαλλίαν, εἰς τὸν
διοικον δ Rothschild, δηλώσας ότι είχε 200.
000.000 φράγκων περιουσίαν, προσέφερε 5 φρ.
ἥτοι τὴν ἀναλογούσαν αὐτῷ μεριδά μεταξὺ τῶν
λοιπῶν κατόικων τῆς Γαλλίας ἐκ 40.000.000
καὶ τὸν ἐκάλεσε νὰ ἡσυχάσῃ.

Ποιον είναι τὸ ἀτίτιον ἔνεκα τοῦ δποίου δ Σοσιαλισμὸς ἐκδηλοῦται τώρα καὶ μάλιστα πάνυπλος ἀπὸ ἐπιστημονικὰ φῶτα, μεθόδικός, ἡρεμος καὶ συμπαθῆς ἀκόμη, ἀν κρίνωμεν ἀπὸ τὴν ὑποδοχὴν τῆς δποίας ἔτυχε; Πιστεύω πᾶς τις νὰ νομίζῃ ὅτι τὰ ἀνωτέρω ὄχημέντα ἔκτακτα γεγονότα ἐπεροκάλεσαν αὐτόν. Καὶ δμως τὸῦτο δὲν είναι ἀληθές: Ἰσως ταῦτα συνετέλεσαν εἰς τὴν ἐπιτυχίαν του, ἡ γένεσίς του δμως δφείλεται εἰς αὐτὴν τὴν δύναμιν τῆς ἐπιστήμης. Ήντυχησα νὰ γνωρίσω ἐν Βερολίνῳ καὶ νὰ συνδεθῶ φιλι-

ταλλευτῶν, ἀντὶ ταῦτα νὰ μορφοῦνται πρὸ
ἀνάπτυξιν τῆς ἀτομικότητός των.

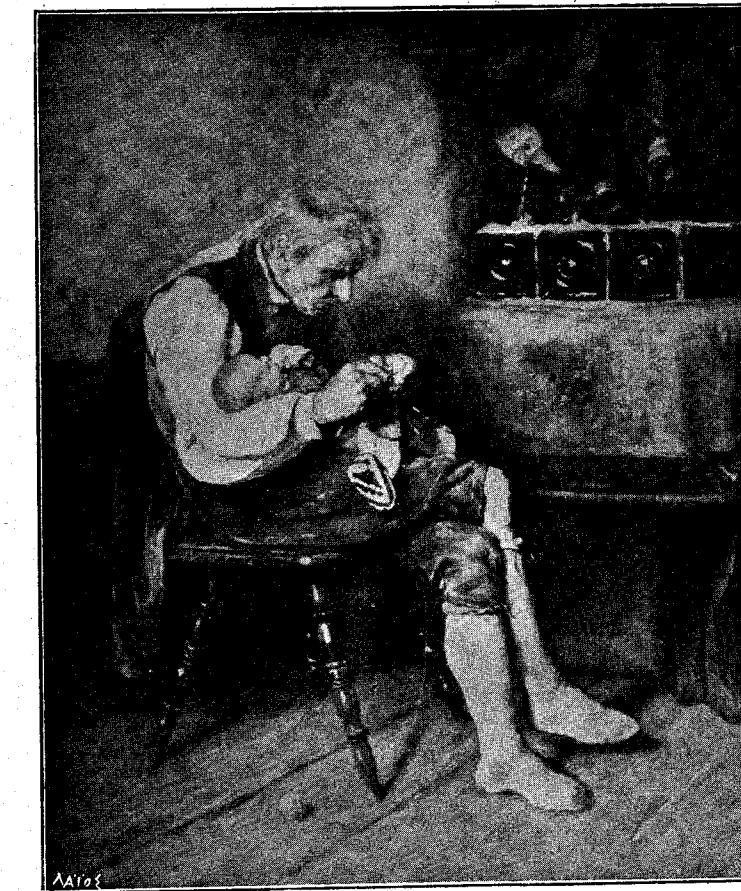
Νὰ ἔξετάσῃ τις τὰ αἰτια, διὰ νὰ ἴδῃ ἀν
Σοσιαλισμὸς ἐπιβάλλεται εἰς Ἑλλάδα, εἶναι ἔρ
γον τῆς Κοινωνιολογικῆς Ἐταιρείας· ἀν οἱ ἀπο
τελοῦντες αὐτὴν ἐπεισθῆσαν περὶ τούτου, βε
βαίως θὰ προσπαθήσουν νὰ πείσουν καὶ τοὺ
ἄλλους· εἰς ἡμᾶς μένει σῆμερον νὰ ἴδωμεν πῶ
δ Σοσιαλισμὸς ἐγεννήθη καὶ ἀνεπτύχθη ἀλλαχοῦ
διὰ νὰ κρίνωμεν δὲν εὑνόισκώμεθα ὑπὸ τὰς αὐτὰς
συνθήκας ὑπὸ τὰς δροσίας καὶ ἄλλοι λαζί.

Ο Σοσιαλισμός δὲν είναι ἐμφάνισις τῶν τε λευταίων χρόνων ἐπειδὴ δὲ ζητεῖ νὰ κανονίσῃ τὰς οἰκονομικὰς σχέσεις τῶν ἀποτελούντων τὴν ποινωνίαν ἀτόμων, δὲν δυνάμεθα νὰ ἔννοήσωμεν μίαν ποινωνίαν ἀνευ ποσού τίνος σοσιαλισμοῦ, ἀφοῦ ἄλλως αὐτὸς δὲν παρουσιάζεται παντοῦ δμοιόδοφος, ἀλλὰ ὑπὸ διαφόρους ὅψεις καὶ διαβαθμίσεις. Εἰδικῶς ὑπὸ δῷσμένην μορφήν, ὡς Κοινωνισμός, ὑπεστηρίζθη ἐπιστημονικῶς εἰς τὴν χώραν εἰς τὴν δύοιαν ζῶμεν πόδα χιλιάδων ἐτῶν τὸ πρῶτον ὑπὸ τοῦ ἐκ Χαλκηδόνος Φαλέα. Οὕτε δώμας ἐν Κρήτῃ οὔτε ἐν Σπάρτῃ ἐφηρομόσηη ἡ ποινή ἰδιοκτησία, καὶ πραγματοποίησιν τοῦ ποινωνισμοῦ παραπτοῦμεν εἰς τὸν Πυνθαγορίους καὶ εἴτα εἰς χριστιανικάς τινας ποινότητας. Ο Πλάτων διὰ τῆς Πολιτείας καὶ τῶν Νόμων του ὑπεστήριξε ποινὴν ἰδιοκτησίαν γυναικῶν, παιδῶν καὶ πραγμάτων, καὶ εἰς τὴν ἰδανικήν του αὐτὴν πολιτείαν εὗρε βραδύτερον μιμητὰς τοὺς Thomas Morus (Utopia), Campanella (Civitas Solis) Bacon, (Nova Atlantis) Harrington, (Oceana) Bairasse (Histoire des Savarambes) Morelly (Basiliade de Rilpaj), Babeuf.

Ο διμιλῶν δημως σήμερον περὶ σοσιαλισμοῦ ἀποβίλεπε εἰς τὴν ἀναπτυχθεῖσαν ὑπὸ τὸν νῦν εὐρωπαϊκὸν πολιτισμὸν οἰκονομικὴν ἀρχὴν διὰ τὸ ἄτομον μετὰ τῆς οἰκογενείας του εἶναι ταχύριον στοιχεῖον ἐν τῇ οἰκονομίᾳ: ὅτι τὰ πρὸ τὸ κοινὸν καὶ λόγον ἰδρύματα εἶναι περιορισμοὶ εἰς τὴν σφαῖραν τῶν συμφερόντων του, ἀλλ᾽ διὰ ἐπὶ τέλους ἀποβιάνουσι πρὸς ὅφελος αὐτοῦ τοῖς ἀτόμοις δι᾽ αὐξῆσεως τῆς ἀσφαλείας, τῆς ὑγείας τῆς ἐντάσεως πρὸς ἐργασίαν κτλ. Κατὰ τοῦ ἀτόμου δὲ σοσιαλιστής τονίζει τὴν ἀρχὴν τῆς κοινῆς ἴδιοκτησίας, τὴν ὑποταγὴν τῶν κατ᾽ ίδίαν ἀτόμων εἰς τὴν ὀλότητα ὡς τοῦ μόνου μέσου πρὸς ἐπιτυχίαν τοῦ τελικοῦ σκοποῦ τῆς ἐξελίξεως τοῦ ἀνθρώπου.⁹ Η ἀρχὴ δημως αὕτη εἶναι ἔνα σύμβολον, δὲ ἀπώτατος σκοπός, ἢ ἐπίτευξις τοῦ ὅποιου εἶναι γνωστὸν εἰς τὸν σοσιαλιστὴν ὅτι θέλει βραδύνει πολὺ καὶ πρὸς διὸ θέλει νὰ φιλάσῃ διὰ τῆς εἰρηνικῆς ἐξελίξεως. Ο σημερινὸς σκοπὸς τοῦ σοσιαλισμοῦ, τοῦ λάχιστον εἰς τὰ περισσότερα μέρη, εἶναι νὰ μορφώσῃ μίαν κοινωνίαν εἰς τὴν ὅποιαν νὰ λειψῇ ἡ παρατηρουμένη νῦν

μεγάλη ἀνισότης μεταξὺ τῶν διαφόρων μελῶν αὐτῆς, ητίς δημιουργεῖ μίαν τάξιν ἀνελευθέρως καὶ πτωχῶν ὡς ἐκ τῆς οἰκονομικῆς ἔξαρτησεως τοῦ ἐπὶ μισθῷ ἐργάτου ἀπὸ τοῦ κεφαλαιούχου ἐπιχειρηματίου. Οἱ σοσιαλισμὸς ἐν τούτοις δὲ ἔχει μόνον σκοπὸν νὰ καλυτερεύσῃ τὴν θέσιν τοῦ βιομηχανικοῦ καὶ τοῦ ἀγροτικοῦ ἐργάτοις ἀλλὰ καὶ τοῦ ἐργάτου τῶν γραμμάτων, τῶν τεχνῶν, τοῦ ὑπαλλήλου τοῦ Κράτους καὶ προπάντων τοῦ θεωρούμένου ὡς ἰδιοκτήτου διότι ἔχει οἰκίαν καὶ ἀγρὸν νὰ καλλιεργῇ, ἀλλὰ μὴ ἀπολαμβάνοντος ἐκ τῆς ἐργασίας, τὴν δποίαν παρέχει ἐπὶ τῶν ἰδίων κτημάτων, αὐτὸς καὶ τὰ μέλη τῆς οἰκογενείας του. Αὐτὴ ἡ κατάστασις παρατηρεῖται προπάντων εἰς τὴν Ἑλλάδα. Ἐπειδὴ δὲ πανταχοῦ τὸ κεφαλαιον διὰ τῶν ἐπιχειρηματῶν συνεκεντρώσεων εἰς ἕαυτὸν τὴν παραγωγὴν τῶν ἀγαθῶν, καὶ κανονίζει αὐθεραίτως τὴν σχέσιν αὐτοῦ πρὸς τὴν ἐργασίαν, ὁ σοσιαλισμὸς ζητεῖ διὰ ἐνώσεως τῶν πολλῶν, ἀπὸ τοὺς δποίους λείποντα τὰ μέσα τῆς παραγωγῆς, νὰ ἀρῃ τὸ κακὸν τοῦτο. Τὰ μέσα τὰ δποῖα πρὸς τοῦτο διασκέτει ὁ σοσιαλισμὸς εἰναι ἡ ἐπέκτασις τῆς παιδείας, ἡ αὔξησις τῶν μέσων τῆς πνευματικῆς καὶ προσωπικῆς ἐπικοινωνίας τῶν ἀνθρώπων, ἡ ευνοούλα τῆς ἐκδόσεως βιβλίων, περιοδικῶν, ἐφημεριδῶν, διὰ τῶν δποίων εἰναι δινατὴ προπαγάνδα εἰς εὐρεῖαν ακλίματα, τέλος ἡ δύναμις τῶν πολλῶν ὡς ἐκ τοῦ δικαιώματος τῆς καθολικῆς ψηφοφορίας νὰ ἐπιβάλῃ ἐκάστοτε εἰς τὰς κυβερνήσεις τῶν διαφόρων πολιτειῶν τὴν παραδοχὴν νομοθετικῶν μέτρων, τὰ δποῖα ἐπιτρέποντα εἰς τὸν σοσιαλισμὸν νὰ χωρῇ πάντοτε πρὸς τὰ πρόσω.

Ἄκριβῶς ἔνεκα τοῦ τελευταίου τούτου λόγου, ὁ σοσιαλισμὸς κατενόησεν δτι, δπως ἐπιβάλλῃ δλίγον κατ' δλίγον τὰς ἀρχάς του καὶ κερδίῃ καθ' ἐκάστην ἔδαφος, ἔπρεπε νὰ ἀποτελέσῃ εἰς ἐκάστην χώραν ὕδιον πολιτικὸν κόμιμα. Εάν δὲ μέχρι τοῦδε ἐξαιρέσει τῆς Αὐστραλίας καὶ Νέας Ζηλανδίας τὰ σοσιλαστικὰ κόμματα δὲν κατώθισαν νὰ πάρουν εἰς χεῖρας των τὴν ἔξουσίαν, κατορθώνουν ὅμως νὰ ἐπιβάλλωνται εἴτε τασσόμενα μὲ ταύτην ἡ ἐκείνην τὴν πολιτικὴν μερίδα τῶν ἀστυκῶν κόμματων παρὰ τῆς δποίας ἀποσποῦν δσον τὸ δυνατὸν περισσοτέρας διὰ τὸ κοινὸν παροχάς, εἴτε δι ἀντιδράσεως ἐξαναγκάζοντα τὰ ἀντίθετα κόμματα πρὸς ὕδιον σκοπόν. Διὰ νομοθετικῶν μέτρων ἐκανονίσθησαν αἱ δραστηριότητες τῆς ἐργασίας, αἱ δποῖαι ἀλλοτε ἐφράσαν τὰς 20 κατὰ ἡμερονύκτιον ἐπίσης ἡμέραι ἀργίας ὡς ἡ Κυριακὴ ἀπηγορεύθη εἰς τὰς γυναικας ἡ ἐκτέλεσις βαρέων ἐργων, ὡς ἡ ἐργασία ἱς μεταλλεία, δι ὃν ἡ ἀνθρωπίνη φυλὴ ἐξανθενεῖ δὲν ἐπιτρέπεται ἡ ἐργασία εἰς παιδία μέχρι ὥρισμένης ἡλικίας, δπως ταῦτα ἀναπτύσ-

ΠΑΠΠΟΥΣ ΚΑΙ ΕΓΓΟΝΟΣ

N. ГУЗН

σωνται σωματικῶς καὶ πνευματικῶς καὶ μὴ ἔξει
τελίζεται τὸ ἡμερομίσθιον τῶν ἐνήλικων ἐργα-
τῶν ὀρίσθησαν ἐπιμεωρηταὶ τῶν ἐργοστασίων
πρὸς προστασίαν τῶν ἐργατῶν· ἔκανον οὐσίθησαν
ἀσφάλειαν διὰ τοὺς ἐργάτας εἰς περίπτωσι
ἀσθενείας, γήρατος, ἀνικανότητος· ἐδόθησαν
συντάξεις εἰς τοὺς γέροντας ἐργάτας· ἀνεγνω-
ρίσθησαν τὰ διάφορα ἐργατικὰ σωματεῖα κτλ.
Ἐπειδὴ δὲ οὐτε ἵγνος τοιαύτης νομοθεσίας
ὑπάρχει ἐν Ἑλλάδι, ἀν μὴ δι' ἄλλο τι, ἵσω
συντελέσῃ εἰς τοῦτο διοσιαλισμός, ἀν κατορ-
θώσῃ νὰ στεῖλῃ ἀντιπροσώπους του εἰς τὴν
Βουλὴν· ἐπίσης νὰ συμβάλῃ δπως ή φροδολογύ
ὅνθιμισθῇ περισσότερον σιμφώνως πρὸς τοὺς
κανόνας τῆς ἴσοτητος τῆς δικαιοσύνης καὶ τῆς
χρησιμότητος, ἐν δι τῷρα ή φροδολογίᾳ στηρίζο-
μένη εἰς ἐμμέσους φόρους πίπτει ἔξι ἰσον ἐπὶ τῶν
ἀπόρων δύσον καὶ ἐπὶ τῶν εὐπόρων, καὶ ή λεγο-
μένη ἐν Ἑλλάδι μεσαία τάξις, ή δύοια ὅμως πράγματα
ματι ἀποτελεῖται ἀπὸ βιοπαλαιστάς, στενάζει ὑπά-

τὸ βάρος φορολογικοῦ συστήματος, τὴν μεταρρύθμισιν τοῦ ὅποιου παραδέχονται πάντες ὡς ἐπιβαλλομένην, ἐκτὸς ἐννοεῖται τῶν πλουσίων, ἀν πρόκειται νὰ θιχθῶσι τὰ συμφέροντά των.

Οὐδὲνομικὸς σκοπός, ἐκ τοῦ σχηματισμοῦ σοσιαλιστικοῦ πολιτικοῦ κόμματος, εἶναι ἡ κατάπαυσις τῆς ἀντιδέσεως μεταξὺ ἐργοδότου καὶ ἐργάτου διὰ τῆς ἐνώσεως τοῦ κεφαλαίου καὶ τῆς ἐργασίας εἰς τὰ αὐτὰ πρόσωπα. Ὁπως τοῦτο κατορθωθῇ χρειάζεται δργάνωσις τῶν ἐργατῶν κατὰ τῶν κεφαλαιούχων, ἀντίδρασις τῶν πρώτων κατὰ τῶν δευτέρων καὶ πάλι ἀδιάλλακτος. Καὶ εἶναι μὲν ἀληθὲς ὅτι πρὸς τὸν σκοπὸν τούτου ἐπεδιώχθη ἡ σύντασις μὴ σοσιαλιστικῶν σωματείων ὡς τὰ τῶν Trades Unions ἢν Ἀγγλίᾳ, τῶν Knights of Labor, American Federation of Labor ἢν Ἀμερικῇ, ἢν Γερμανίᾳ τῶν Gewerkschaften (Hirsch-Duncker) κατ' ἀντίθεσιν τῶν σοσιαλιστικῶν ἐργατικῶν ἐνώσεων: ἀμα δῆμος αἱ μὴ σοσιαλιστικαὶ τοιαῦται δὲν δύ-

νανται νὰ περιλάβωσιν ὅλους τοὺς εἰς ἐκάστην
εἰδικότητα τεχνίτας καὶ τοὺς κοινοὺς ἔργατας, δ
σοσιαλισμὸς εἶναι τὸ μόνον καταπονύμον.

Σήμερον ὁ πειθαρχιώτερον δρῶν σοσιαλισμὸς εἶναι ὁ ἐν Γερμανίᾳ, διότι ἐπὶ πλέον ἔχει νὰ ἐπιδιώξῃ τὸ δικαίωμα τῆς καθολικῆς Ψηφοφορίας εἰς τὰ κοινοβούλια τῶν κατ’ ίδιαν κρατῶν, ὡς ἔχει τοῦτο εἰς τὸ διὰ τὴν Αὐτοκρατορίαν τοιοῦτον, Reichstag. Τὸ πρόγραμμά του, τοῦ δποίου ἡ ἐφαρμογὴ ἐπιδιώκεται τὸ ταχύτερον εἶναι α') νομοθεσία ἀπὸ εὐθείας ὑπὸ τοῦ λαοῦ, αὐτοδιοίκησις εἰς δλας τὰς ὑποδιαιρέσεις τῆς πολιτείας β') ἀντικατάστασις τοῦ μονίμου στρατοῦ διὰ καθολικῆς ἐκγυμνάσεως δλών, διαίτησία πρὸς λύσιν τῶν διεθνῶν διαφορῶν, κήρυξις πολέμου διὰ τῶν ἀντιπροσώπων τοῦ λαοῦ γ') ἔξισωσις τῶν δικαιωμάτων τῶν γυναικῶν πρὸς τὰ τῶν ἀνδρῶν δ') ἡ θρησκεία καθαρῶς δικαίωμα τῶν ιδιωτῶν ἀνευ ἀρωγῆς ή ἐμποδίων ἐκ μέρους τῆς πολιτείας ε') καθολικὴ ἐκπαίδευσις καὶ πα

TO NEON BIBΛION TOY KPOΥMBAXEP

«Είθε τὸ βιβλιάριον νὰ εδυτυχήσῃ καὶ νὰ προσπορίσῃ νέους φίλους... εἰς τὸ χριστιανικόν, βυζαντινὸν καὶ νεοελληνικὸν τμῆμα τὸ ἀνατολικὸν κόσμου, καὶ τοὺς παλαιοὺς νὰ ἐνισχύσῃ εἰς τὴν στίγμαν αὐτῶν».

КРОУНДАН

Εἰς τοὺς Ἑλληνας φίλους τῆς νεότητος. τοι «πιστὴ ἀπήκησις εὐφροσύνων νεανικῶν χρονῶν», εἶναι ἀφιερωμένον τὸ νέον βιβλίον τοῦ πτοιάρχου τῶν Βιζαντινολόγων, διὰ τοῦ δποίο ἥθελησε νὰ καταστῆσῃ γνωστὰ εἰς κύκλον εὐρεόν λογίων τὰ πόρισματα τῆς περὶ τὸ Βιζατίον ἐρευνῆς, ἐπιδεικνύων συγχρόνως τὴν πρτὴν μεσαιωνικὴν καὶ τὴν νεωτέραν Ἑλλάδα θεμήν ἀγάπην του.

Ἐν τῷ μέσῳ τῆς σοβαρᾶς πρὸς προαγωγὴν
τῆς ἐπιστήμης του ἔργασίας, καθ' ὃν χρόνον
ἔρευνητής είναι βυθισμένος εἰς τὴν ἀνάλυσιν
τοῦ ἀπασχολοῦντος αὐτὸν μερικοῦ ζητήματος
καθῆκον αὐτοῦ είναι νὰ σκέπτεται καμίαν φο-
ρὰν καὶ ν' ἀφιερώνῃ δλύγας στιγμὰς καὶ εἰς τὸν
λογίους, τοὺς γενικῶτερον ἐνδιαφερομένους δι-
τὴν πρόσοδον τῶν ἐπιστημονικῶν ἄντρων.

Πολὺ δέ περισσότερον ἔχει τὸ καθήκον τοῦτο
δὲ επιστήμων, δοσάκις καταγίνεται εἰς ἔδαφος, τοι
διοίουν ἥγνονθή καὶ παρεγνωρίσθη ἐπὶ χρόνου
μακρούς ἡ ἀξία.

Kai toûto sunibainei eis tìn pœoi tò Byzant.

* Karl Krumbacher, Populäre Aufsätze, ἐν Λειψίᾳ 1909, εἰς 16ον μέγα, ἐκ σελ. XII - 388.

τιον ἔρευναν. Εἰς τὴν ἀνόρθωσιν τῆς μεγάλης
ἱστορικῆς σημασίας τοῦ Βυζαντίου ἀφιέρωσεν ὁ
Κρουμβάχερ τὸν βίον. Συνδεθεὶς ἀπὸ τῆς νεό-
τητός του μετὰ τῶν εἰς τὸ Μόναχον σπουδαζόν-
των Ἐλλήνων φοιτητῶν, τῶν ὅποιων πολλοὶ
κατέχουσι σημείον ἐπιφανῆ θέσιν εἰς τὰ γράμ-
ματα καὶ τὴν κοινωνίαν, ἐμύηθη, λέγει, ὑπὲ-
αὐτῶν «κατὰ μικρὸν εἰς νέον κόσμον, εἰς τὴν
νέαν Ἐλλάδα».

Τὸν ἕδιον δὲ καὶ τὰ ἀκαδημαϊκά του ἀναγνώσματα «σκοπόν, ἀλλ' εἰς εὐρυτέρους κύκλους ἀπευθύνομενα, ἐπεδίωκον καὶ πολλὰ δημωδεστερα δημοσιεύματά του».

«Η αρχή αετῶν ἐγένετο μὲ τὰ Ἑλληνικὰ ταξίδια (1886), παρόπον διαμονῆς ὀπταμήνουν ἐν ταῖς Ἑλληνικαῖς χώραις, καὶ τὰ δόποια κυοίωσ

Πολὺ δέ περισσότερον ἔχει τὸ καθήκον τοῦτο
δὲ επιστήμων, δοσάντος καταγίνεται εἰς ἔδαφος, τοῦ
ὅποιου ἡγνοήθη καὶ παρεγγωρίσθη ἐπὶ χρόνους
μακροὺς ἡ ἀξία.

Καὶ τοῦτο συμβαίνει εἰς τὴν περὶ τὸ Βιβλίον
δε εἰς τὴν Γεωματίαν ἐλέσπουσι βιβλία δημιώδη

περὶ τοῦ Βυζαντίου καὶ νεοελληνικοῦ πολιτισμοῦ, — ἡ Γαλλία διὰ τοῦ Σλουντερέζε καὶ τοῦ Διλ κατέχει τὰ σκηπτρά, — ἀπεφάσισεν δὲ Κρονύδαχερ ἀπὸ τὰ δυσεύρετα ταῦτα ἀρθρα νὰ κάμη

ροχή μέσων ἀνωτάτης μισθώσεως εἰς τὰς ἔξαιρετικὰς φύσεις καὶ τῶν δύο φύλων^ς) ἀπονοιῆτης δικαιοσύνης δωρεὰν διὰ δικαστῶν ἐκλεγομένων ὅπερ τοῦ λαοῦ, κατάργησις τῆς θανατικῆς ποινῆς^ς) ιατρικὴ περίθαλψις καὶ τάφη δωρεάνη^ς) προοδευτικὴ φρονολογία ἐπὶ τοῦ εἰσοδήματος καὶ τῆς περιουσίας· κατάργησις τῶν ἐμμέσων φόρων καὶ φρονολογία τῶν κληρονομιῶν.

Οι δημόνες πρωτεογάται τῆς Κοινωνιολογίας.
κῆς Ἐπαιρείας, ὑπὸ τὴν ἐπίδρασιν τοῦ γέρμαντοῦ Σοσιαλισμοῦ καὶ μὲ τὰ ἐφόδια τῆς ἐπιστήμης, τῆς ὁποίας εἶναι κάτοχοι, ἐνθυσιουώδεις ὡς ἐκ τῆς νεαρᾶς των ἡλικίας, θὰ μᾶς παρουσιάσουν, ὡς ὑπερεχέντησαν, προσεχῶς τὸ πρόγραμμά τους καὶ θὰ ἴδωμεν τὰς ἀρχὰς των. Ἰσως ἐπαναλάβουν τὸ τοῦ μανιφέστου τοῦ Καρόλου Μάρξ, προτρέποντες τοὺς ἔργατας εἰς ἐνωσιν: «ἐκ τῆς ἐνώσεως σας δὲν ἔχετε νὰ χάσετε ἢ μόνον τὰ δεσμά σας: ἐκ τῆς ἐνώσεως σας ἔχετε νὰ κερδίσετε ἔνα κόρισμα».

ΘΑΛΗΣ ΚΟΥΤΟΥΠΗΣ

ΠΛΑΣΤΙΚΑ ΕΙΔΟΛΙΑ

N. ГУЗЕ

ἐπιλογὴν καὶ νὰ τὰ συνενώσῃ εἰς ἐν βιβλίον

‘Ος ἐπὶ τὸ πλεῖστον δὲ εἶναι ταῦτα διατριβαί
ἐκ τοῦ πεδίου τῆς μεσαιωνικῆς καὶ νεωτέρας
ἔλληνικῆς γλώσσης, λογοτεχνίας καὶ ἴστορίας, εἰς
τὰς ὅποιας προστίθενται τινὰ δοκίμια συμμείκτου
περιεχομένου ἀναφερόμενα εἰς τὴν ἴστορίαν τῆς
λογοτεχνίας, τῆς φιλολογίας καὶ τοῦ πολιτισμοῦ

1

¹ Ἀλλ' ἂς πλησιάσωμεν ἐγγύτερον τὸ ὄρατον
βιβλίον τοῦ Κρουμβάχερ, εἰς τὸ ὅποιον ἔχομεν
καὶ μίαν εἰκόνα διὰ τοὺς πολλοὺς τοῦ ἀνδρὸς
καὶ τῆς φωτεινῆς ἐπιστημονικῆς δοάσεώς του.

Τὸ βιβλίον διαιρεῖται εἰς τέσσαρα τμήματα κατὰ τὴν ὅλην τοῦ περιεχομένου. Α' Γλωσσικά — Β' Γραμματολογικά, — Γ' Ιστορικά, — Δ' Ποικίλα.

Εἰς τὸ Α' τμῆμα πρέπει νὰ σημειώσω τὸ
ἄρθρον περὶ τοῦ *Προβλήματος τῆς νεοελλήνης*
κῆς γραφομένης γλώσσης (1902). Τὴν γραφο-
μένην γλώσσαν θεωρεῖ ὁ Κρουμβάχερ καὶ ταύ-
την ἀξίαν προσοχῆς παρὰ τῆς γλωσσολογίας, ὡς
καὶ τὴν δημιουρμένην φυσικήν. Τὴν ψυχολογίαν
τὴν δποίαν ζητεῖ ὁ γλωσσολόγος εἰς τὴν κατε-
φύσιν, ενδρίσκομεν καὶ εἰς τὴν γραφομένην γλῶσ-
σαν. Ἐντεῦθεν προαγόμενος ἔξετάζει τὸν τρό-
πον, κατὰ τὸν δποίον, παρὰ τὴν δημιόδη, ἐσχη-
ματίσθη ἡ γραφομένη νεοελλήνική, τὰς διαφο-
ρὰς μεταξὺ γραφομένης καὶ λαλουμένης, καὶ τὴν
σχέσιν τῆς φυσικῆς γλώσσης πρὸς τὰ λογοτε-
χνικὰ προϊόντα. Πρῶτον κατὰ τὸν IB' αἰῶν
ἔμφανται δημοσίως ἡ ἀπὸ αἰώνων ὑπόλα-

ΠΛΑΣΤΙΚΑ ΕΙΔΩΛΑ

N. PYZH

μιστικοῦ κόμματος, δὲ Κρουμβάχερ δὲν ἀπελπίζεται: «χωρὶς κάνησιν, περατώνων τὸ ἄρθρον τοῦ λέγει, ζωὴ δὲν ὑπάρχει, καὶ χωρὶς ἀγῶνα οὐδεμία πρόσοδος εἶναι δυνατή. Εἰς τὴν ἡρεμον παρατήρησιν τῶν μεταγενεστέρων γενεῶν αἱ σκηναὶ αὖται θὰ φανῶσιν ὡς ἀναγκαῖα μόνον ἐπεισόδια ἐν τῇ ἴσχυρᾳ πνευματικῇ δρμῇ τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ».

Εἰς τὸ Β' τμῆμα, τὸ Γραμματολογικόν, πλὴν ἀριθμῶν περὶ χειρογράφων βιζαντινῶν, διμιεῖ περὶ τῆς ἐλλειψεως μιᾶς ἰστορίας τῆς νεοελληνικῆς λογοτεχνίας, καὶ ἀριερώνει ἐν ἀριθμον εἰς τὸν Ψυχάρην ὡς διηγηματογράφον, καὶ ἐν ὅλῳ εἰς τὸν Λουκῆν Λάραν τοῦ μακαρίτου Βικέλα. Ἀξίαν νὰ μην μονεύσω εὑρίσκω εἰς τὸ περὶ τοῦ Λουκῆ Λάρα ἀριθμὸν τὴν παρατήρησιν, διτὶ ἡ σπουδὴ τῆς ἐλληνικῆς ἐπαναστάσεως ἔχει μεγάλην σπουδαιότητα διὰ τὴν τελειότεραν γνῶσιν τῆς ἰστορίας τοῦ ἀρχαίου πολέμου. Ἡ φυσικὴ καὶ πνευματικὴ τῶν ἀνθρώπων ἱκανότης, τὰ ἥθη αὐτῶν καὶ αἱ συνήθειαι τοῦ βίου, οἱ γεωγραφικοὶ καὶ κλιματολογικοὶ ὅροι παρέμειναν οἱ ἄδιοι ἐν ταῖς ἐλληνικαῖς χώραις ἐν τῷ συνόλῳ καὶ κατὰ μέρος. Εἰς μαθητὰς καὶ σπουδαστὰς πρὸς παρασκευὴν βαθυτέρας γνῶσεως καὶ πραγματικῆς ζωντανῆς ἀντιλήψεως τῶν πολυμορφῶν ἐκστρατειῶν τῆς ἐλληνικῆς ἀρχαιότητος οὐδὲν ὅλο καλύτερον δυνάμεθα νὰ συστήσωμεν ἢ τὴν ἀνάγνωσιν ἔργων, τὰ δοποῖα ζωγραφοῦσι τὴν ἐλληνικὴν ἐπανάστασιν εἴτε καθ' ὅλον τὸ στάδιον, εἴτε κατὰ μερινομένα ἐπεισόδια καὶ βιογραφίας. Εἰς τοιαῦτα δὲ ἔργα ἀνήκει δὲ Λουκῆς Λάρας.

Εἰς δσα δὲ λέγει περὶ τοῦ Ψυχάρην ὡς διηγηματογράφου θαυμάζεις τὴν βαθεῖαν γνῶσιν, τὴν δοποῖαν αὐτός, δὲ τόσον λεπτολόγος εἰς τὰ εἰδικὰ βιζαντινὰ προβλήματα, ἔχει τῶν τάσεων τῆς νεωτέρας Εὐρωπαϊκῆς λογοτεχνίας. Ἡ περὶ τὰ Βιζαντινὰ γράμματα ἐν ὑψίστῳ βαθμῷ ἐντεταμένη ἀναστροφὴ αὐτοῦ, ἀντὶ ν' ἀπομαράνη, ὡς δυστυχῶς εἰς τοὺς πλείστους τῶν εἰδικῶν φιλολόγων συμβαίνει, τὴν γενικωτέραν περὶ τῆς τέχνης καὶ τῆς ζωῆς ἐν τῇ λογοτεχνίᾳ ἀντίληψιν, τούναντίον ἐπέρρωσεν αὐτήν, καὶ παρ' αὐτῆς ἐπερρόσθη. Διὰ νὰ χαρακτηρίσῃ τοῦ Ψυχάρην μυθιστορήματα δὲ Κρουμβάχερ διμιεῖ περὶ τῆς φύσεως τῶν σημερινῶν λογοτεχνικῶν ἵδεωδῶν, καὶ διαγράφει τὰς δόδοὺς αὐτῆς μετὰ τὴν πολυσήμαντον νίκην τοῦ πραγματικοῦ τρόπου τῆς μυθιστορίας, δὲ δοποῖος ἀντικατέστησε τὴν παλαιὰν δριμαντικὴν καὶ κλασικὴν σχολὴν. Γνῶσις τοιαύτη τῶν νεωτέρων λογοτεχνικῶν καὶ λογοτεχνικῶν τάσεων, ἀς τὸ εἰπώμεν χωρὶς περιστροφάς, εἶναι πρᾶγμα ἔνονον εἰς τὸν ἀγρίους προμάχους τοῦ ἀρχαϊσμοῦ, τὸν μετὰ περιφρο-

νήσεως ἀπὸ ὑψίστους προσβλέποντας τὴν γλῶσσαν τοῦ χυδαίου λαοῦ, δηλαδὴ αὐτὴν τὴν φύσιν, αὐτὴν τὴν ζωὴν. Ἄλλ' ἀξίωσιν νὰ δεῖξῃ εἰς τὸ ἔθνος τοῦ τὴν ὁδόν, τὴν ὁποίαν δρεῖται ν' ἀκολουθήσῃ, εἴτε ἐν τῇ ἐπιστήμῃ, εἴτε ἐν τῇ πολιτικῇ, εἴτε ἐν τῇ γλώσσῃ, ἔχει μόνον ἐκεῖνος, δὲ δοποῖος ἐμελέτησε καὶ εἶναι δέσιος νὰ ἐννοήσῃ τὸν περὶ αὐτὸν ζῶντα κόσμον τοῦ πνεύματος.

Εἰς τὴν περὶ τοῦ Αὐτοκράτορος Ἰουστινιανοῦ διατριβῆν, διὰ τῆς δοποίας ἀνοίγει τὸ Γ' τμῆμα τοῦ βιβλίου του δὲ Κρουμβάχερ, τὸ Ἰστορικόν, τοιίζει ὁ συγγραφεὺς κύρια τινὰ σημεῖα τοῦ βίου τοῦ Σ' Βιζαντινοῦ αἰῶνος. Ἡ μεγάλη ἀναγέννησις τῆς Ἐλληνικῆς Ἀνατολῆς, δὲ διὰ τῆς πτίσεως τῆς Κωνσταντινουπόλεως λαβοῦσα τὸν ἐπίσημον τύπον καὶ τὴν ἐπίσημον αὐτῆς ἐκδήλωσιν, εὑρίσκει εἰς τὸ πρόσωπον τοῦ Ἰουστινιανοῦ τὸν σπουδαιότερον σπουδαίον τοῦ σπουδαιότατον σταδιού, δὲ δοποῖος ἀγέι αὐτὸν ἐνθυμικοῦ δωματικοῦ Imperium εἰς τὸν βιζαντινὸν Βασιλέα. Τὸ δῶροιν βιβλίον τοῦ Δίλ, ἔξι ἀφοριμῆς τοῦ δοποίου γράφει ταῦτα δὲ Κρουμβάχερ, κάμνει καὶ τὸν μὴ εἰδικὸν ἀναγνώστην νὰ πείθεται διτὶ «ἡ Βιζαντινὴ ἰστορία διὰ τῶν συνήθων ἐπιγραμματικῶν λέξεων, ἐπαναστάσεις τοῦ παλατίου», — «Θεολογικαὶ ἔριδες», — «νεκρὰ πολυμάθεια» κττ., ὑπὸ τὰς δοποίας καὶ ἔνταῦθα, ὡς πάντοτε, κρύπτεται δὲ ἀμάθεια, δὲν χαρακτηρίζεται δορῶδες».

Χαρακτηρισμὸς καιρίους τῆς ἰστορίας καὶ ἰστοριῶν περιόδων τοῦ Βιζαντίου παρέχει εἰς ήμας δὲ Κρουμβάχερ ἀναλύων βιβλία σπουδαῖα εἰς ἄλλας του διατριβάς, ὡς τὴν Ἰστορίαν τοῦ J. Bury, τὴν μεγάλην Βιζαντινὴν Ἐποποίην τοῦ Γ. Σλούμιθερζέ, τὴν Ἰστορίαν τῶν Ἀθηνῶν κατὰ τὸν Μεσαιώνα τοῦ Φ. Γρηγοροβίου.

Περὶ τοῦ τελευταίου τούτου σοφοῦ ἰστορικοῦ ἀφιερώνει ἔδιον ἀριθμὸν, τὸ δοποῖον περιλαμβάνει εἰς τὸ Δ' τμῆμα «Τὰ Σύμμετα». Μετ' ἐνδουσιασμοῦ διμιεῖ, εἰς ἄλλο ἀριθμὸν περὶ τοῦ ημετέρου Διονυσίου Θεοφίανού, «κατόχου δοκίμου τῆς ἐλληνικῆς λογοτεχνίας καὶ παγκοσμίου ἰστορίας, ἀκαμάτου ἐρευνητοῦ τῶν φιλοσοφικῶν ἐπιστημῶν, πατριώτου ἐννέδομον, ἀριστοκράτου τὴν ψυχὴν καθ' ὅλην τὴν ἔννοιαν». Μὲ δλίγας, ἀλλὰ οὐσιώδεις λέξεις χαρακτηρίζων τὰ συγγράμματα τοῦ Ἐλλήνος λογίου, γνωρίζων εἰς ήμας δύο ἀτελείωτα ἔργα τον, τὸ ἐν περὶ τοῦ Δημοσθένους, τὸ ἄλλο περὶ τῆς φύσεως τῆς εἰκονομαχίας, συμπληρώνει τὴν συγγραφικὴν δρᾶσιν αὐτοῦ ἀναφέρων τὰς ἀπειρονίθμιους παρατηρήσεις καὶ τὰ πορίσματα πολλῶν σπουδαίων ἔρευνῶν, τὰ δοποῖα ἐγκατέσπειρεν εἰς τὰ φύλα τῆς «Κλειοῦς» καὶ τῆς «Νέας Ἡμέρας». Ἐνδιαφέρον εἶναι τὸ ἀριθμόδιον τοῦ «Παλαιαὶ καὶ νέαι ἐγκυλοπαίδαι», εἰς τὸ δοποῖον ἀπαριθ-

μεῖ τοὺς προγόνους τῶν σημερινῶν πολυτελῶν κατὰ τὴν τύπωσιν καὶ τὰς ἀπεικονίσεις Ἐγκυλοπαίδων: μεταξὺ τῶν Λατίνων ἐγκυλοπαίδων (234 π. X.) καὶ τῶν Γάλλων τοῦ προπαρελθόντος αἰῶνος, ἐνδιαφέροντα εἶναι τὰ ἐγκυλοπαίδια ἔργα τοῦ Φωτίου, Κωνσταντίνου Πορφυρογενήτου; αἱ συλλογαὶ ἐπιγραμμάτων ἐλληνικῶν τοῦ Κεφαλᾶ, βίων ἀγίων τοῦ Συμεὼνος τοῦ Μεταφράστου.

Τὸ πλῆρες οὖσίας, ὡς δὲ τὸ Στρυγόφορον, ἔργον τοῦ διοικητικού τούτου τεχνοκράτου περὶ τοῦ Εδαγγελίου τῆς μονῆς τοῦ Ἐποχματίζων, διδεῖ εὐκαιρίαν εἰς τὸν Κρουμβάχερ νὰ διμιλήσῃ πάλιν περὶ τοῦ μεγάλου ἐκπολιτιστικοῦ ἔργου τοῦ Βιζαντίου. Τὸ γεγονός, διτὶ οἱ Ἀρμένιοι ἐν τῇ τέχνῃ κατὰ τὸ μέγιστον μέρος ἐποφοδοτήθησαν ἐκ τοῦ Βιζαντίου, ἀποτελεῖ μόνον ἐν μέρος σειρᾶς ἔρευνῶν, ἐκ τῶν δοποίων σαφέστατα ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον καταδεικνύεται, διτὶ τὸ Βιζαντίον διὰ τὴν Ἀνατολικὴν Εὐρώπην καὶ τὴν Δυτικὴν Ἀσίαν ἔξηκολούθησεν ἐν μεγαλοπρεπεῖ μέτρῳ τὴν ἐκπολιτιστικὴν ἐργασίαν, τὴν δοποῖαν δὲ Ρωμαϊκὸς πολιτισμὸς εἰς τὴν Μέσην καὶ Δυτικὴν Εὐρώπην.

Περισσότερα θὰ εἴπω περὶ τοῦ τελευταίου ἀριθμοῦ τῶν Δημωδῶν διατριβῶν: «Ἡ ἀξία τοῦ σλαβικοῦ πολιτισμοῦ καὶ ἡ σλαβικὴ φιλολογία ἐν Γερμανίᾳ» διότι πρόπετε τέλος νὰ κατανοήσωμεν καὶ ἡμεῖς, διτὶ ὁ σλαβικὸς κόσμος διὰ τῆς ἐκτάπτου προόδου ἐν τῷ πολιτισμῷ, κατέστη ἀξιος προσοχῆς καὶ μελέτης καὶ παραδείγματος. Τὸ ὑψος καὶ ἡ ἐπέκτασις τοῦ πολιτισμοῦ εἰς τὰ τρία μεγάλα χριστιανικά τμήματα τοῦ κόσμου εἶναι ἀνάλογον πρὸς τὴν δύναμιν καὶ τὸν ἀριθμὸν αὐτῶν. Τὴν ἡγεμονίαν κατέχουν οἱ Γερμανοί, ἔπονται οἱ δωματικοί λαοί, καὶ τελευταῖοι ἔχονται οἱ σλαβικοί. Εἰς τὰς πνευματικῶν λέξεων, «Ἐπαναστάσεις τοῦ παλατίου», — «Θεολογικαὶ ἔριδες», — «νεκρὰ πολυμάθεια» κττ., ὑπὸ τὰς δοποίας καὶ ἔνταῦθα, δὲν χαρακτηρίζεται δορῶδες».

Η καθαρὰ ἀντίληψις τῆς μεγάλης τούτης σημασίας τῆς γνώσεως τοῦ σλαβικοῦ κόσμου ἡγαγε τὸν Κρουμβάχερ εἰς τὸ νὰ προσπαθήσῃ διὰ φροντιστηριακῶν τινῶν μαθημάτων τῆς δωματικῆς γλώσσης νὰ ἐγείρῃ εἰς τὴν Γερμανίαν ἐνδιαφέρον πρὸς τὸν κόσμον αὐτόν. Η διδασκαλία διμιως πρέπει νὰ γείνη συστηματική, νὰ εἰσχωρῇ δὲ καὶ εἰς αὐτὴν τὴν μέσην ἐκπαίδευσιν. Ήμεῖς, ἀλιώμη περισσότερον, ἀφοῦ πρόκειται περὶ λαοῦ, δανεισθέντος κατὰ μέρα μέρος τὸν πολιτισμόν του ἐκ τοῦ Βιζαντίου, πρέπει νὰ είναι διαφορετός τον κόσμον αὐτόν. Η διδασκαλία διμιως πρέπει νὰ γείνη συστηματική, νὰ εἰσχωρῇ δὲ καὶ εἰς αὐτὴν τὴν μέσην ἐκπαίδευσιν. Ήμεῖς, ἀλιώμη περισσότερον, ἀφοῦ πρόκειται περὶ λαοῦ, δανεισθέντος κατὰ μέρα μέρος τὸν πολιτισμόν του ἐκ τοῦ Βιζαντίου, πρέπει νὰ είναι διαφορετός τον κόσμον αὐτόν. Η διδασκαλία διμιως πρέπει νὰ γείνη συστηματική, νὰ εἰσχωρῇ δὲ καὶ εἰς αὐτὴν τὴν μέσην ἐκπαίδευσιν. Ήμεῖς, ἀλιώμη περισσότερον, ἀφοῦ πρόκειται περὶ λαοῦ, δανεισθέντος κατὰ μέρα μέρος τὸν πολιτισμόν του ἐκ τοῦ Βιζαντίου, πρέπει νὰ είναι διαφορετός τον κόσμον αὐτόν. Η διδασκαλία διμιως πρέπει νὰ γείνη συστηματική, νὰ εἰσχωρῇ δὲ καὶ εἰς αὐτὴν τὴν μέσην ἐκπαίδευσιν. Ήμεῖς, ἀλιώμη περισσότερον, ἀφοῦ πρόκειται περὶ λαοῦ, δανεισθέντος κατὰ μέρα μέρος τὸν πολιτισμόν του ἐκ τοῦ Βιζαντίου, πρέπει νὰ είναι διαφορετός τον κόσμον αὐτόν. Η διδασκαλία διμιως πρέπει νὰ γείνη συστηματική, νὰ εἰσχωρῇ δὲ καὶ εἰς αὐτὴν τὴν μέσην ἐκπαίδευσιν. Ήμεῖς, ἀλιώμη περισσότερον, ἀφοῦ πρόκειται περὶ λαοῦ, δανεισθέντος κατὰ μέρα μέρος τὸν πολιτισμόν του ἐκ τοῦ Βιζαντίου, πρέπει νὰ είναι διαφορετός τον κόσμον αὐτόν. Η διδασκαλία διμιως πρέπει νὰ γείνη συστηματική, νὰ εἰσχωρῇ δὲ καὶ εἰς αὐτὴν τὴν μέσην ἐκπαίδευσιν. Ήμεῖς, ἀλιώμη περισσότερον, ἀφοῦ πρόκειται περὶ λαοῦ, δανεισθέντος κατὰ μέρα μέρος τὸν πολιτισμόν του ἐκ τοῦ Βιζαντίου, πρέπει νὰ είναι διαφορετός τον κόσμον αὐτόν. Η διδασκαλία διμιως πρέπει νὰ γείνη συστηματική, νὰ εἰσχωρῇ δὲ καὶ εἰς αὐτὴν τὴν μέσην ἐκπαίδευσιν. Ήμεῖς, ἀλιώμη περισσότερον, ἀφοῦ πρόκειται περὶ λαοῦ, δανεισθέντος κατὰ μέρα μέρος τὸν πολιτισμόν του ἐκ τοῦ Βιζαντίου, πρέπει νὰ είναι διαφορετός τον κόσμον αὐτόν. Η διδασκαλία διμιως πρέπει νὰ γείνη συστηματική, νὰ εἰσχωρῇ δὲ καὶ εἰς αὐτὴν τὴν μέσην ἐκπαίδευσιν. Ήμεῖς, ἀλιώμη περισσότερον, ἀφοῦ πρόκειται περὶ λαοῦ, δανεισθέντος κατὰ μέρα μέρος τὸν πολιτισμόν του ἐκ τοῦ Βιζαντίου, πρέπει νὰ είναι διαφορετός τον κόσμον αὐτόν. Η διδασκαλία διμιως πρέπει νὰ γείνη συστηματική, νὰ εἰσχωρῇ δὲ καὶ εἰς αὐτὴν τὴν μέσην ἐκπαίδευσιν. Ήμεῖς, ἀλιώμη περισσότερον, ἀφοῦ πρόκειται περὶ λαοῦ, δανεισθέντος κατὰ μέρα μέρος τὸν πολιτισμόν του ἐκ τοῦ Βιζαντίου, πρέπει νὰ είναι διαφορετός τον κόσμον αὐτόν. Η διδασκαλία διμιως πρέπει νὰ γείνη συστηματική, νὰ εἰσχωρῇ δὲ καὶ εἰς αὐτὴν τὴν μέσην ἐκπαίδευσιν. Ήμεῖς, ἀλιώμη περισσότερον, ἀφοῦ πρόκειται περὶ λαοῦ, δανεισθέντος κατὰ μέρα μέρος τὸν πολιτισμόν του ἐκ τοῦ Βιζαντίου, πρέπει νὰ είναι διαφορετός τον κόσμον αὐτόν. Η διδασκαλία διμιως πρέπει νὰ γείνη συστηματική, νὰ εἰσχωρῇ δὲ καὶ εἰς αὐτὴν τὴν μέσην ἐκπαίδευσιν. Ήμεῖς, ἀλιώμη περισσότερον, ἀφοῦ πρόκειται περὶ λαοῦ, δανεισθέντος κατὰ μέρα μέρος τὸν πολιτισμόν του ἐκ τοῦ Βιζαντίου, πρέπει νὰ είναι διαφορετός τον κόσμον αὐτόν. Η διδασκαλία διμιως πρέπει νὰ γείνη συστηματική, νὰ εἰσχωρῇ δὲ καὶ ε

γνωρίζει περὶ ἑνὸς τμήματος τῆς ὅλης τοῦ πολιτισμοῦ γνώσεως τῶν χρόνων ἡμῶν... ἀγνοεῖ τὸ μεγαλοπρεπέστατον σύγχρονον παράδειγμα τῆς παμπαλαίας καὶ αἰωνίως νέας δόμης τῆς ἀνθρωπότητος πρὸς τὸ Φῶς καὶ τὸν Ἀέρα, τῆς πάλης πρὸς θρησκευτὴν καὶ ἡθικὴν ἔκστασιν, πρὸς πνευματικὴν καὶ ἀστικὴν ἐλευθερίαν, πρὸς οἰκιακὴν καὶ κοινωνικὴν ἀνύψωσιν, πρὸς δὲ ἕκεῖνα τὰ ἴδαινα, τὰ δόπια τὸν βίον ἀξιον τῆς ζωῆς ἀποδεικνύον».

Πνοὴ δομοίας ἔξαρσεως διαπνέει δλόν τὸ ὠραῖον βιβλίον τοῦ Κρουμβάχερ. Εἴτε ἀνάλυσιν συγγράμματα περὶ Βυζαντινῶν μελετῶν, ὡς τὸ τοῦ Γρηγοροβίου περὶ τῶν Μεσαιωνικῶν Ἀθηνῶν, εἴτε περιγράφων χώρας βυζαντινάς, ὡς τὸ "Αγιον Ὁρος, καὶ πόλεις μεσαιωνικῶν μνημείων, ὡς τὴν Ἀράβενναν, εἴτε παρατηρήσεις ποικίλας καὶ κοίσεις ἐκφέρων ψυχολογικάς, λογοτεχνικάς, εἴτε τέλος γενικῶς διμιλῶν περὶ πολιτισμοῦ; — διαφαινόνται δὲ ἔνδειαν καὶ τελείως ἀνθρωπιστικὴν κεκτημένος παίδευσιν συγγραφεύς, δὲ δυνάμενος εἰς πᾶν θέμα του, καὶ ψυχρὸν ἔσαν εἶναι, νὰ τοῦ δίδῃ χάριν καὶ ζωὴν.

Εἰς τὰ δημιωδέστερα ταῦτα μελετήματά του ὁ Κρουμβάχερ δὲν εἶναι μόνον διβαθὺς καὶ σοβαρὸς ἔκεινος βυζαντινολόγος, δὲ δόπιος διηλύθε τὸν βίον του μὲ μόνην σιναναστροφὴν τοὺς ἔχοντας χρονογράφους τοῦ Βυζαντίου. Κρίνει τὰ πράγματα, οὐχὶ ὡς χρονογράφος, ἀλλ᾽ ὡς ἀληθῆς ἱστορικός, δὲ δόπιος δὲν ἀρνεῖται τὴν σημερινὴν ζωὴν καὶ τὴν σημερινὴν πρόσοδον. Τούναντίον ἡ ἀκριβὴς τούτων γνῶσις τοῦ δίδει δπλα πρὸς ὑποστήριξιν τῶν ἔρευνῶν του καὶ ἔκτασιν εἰς τὴν ἔκθεσιν τῶν ἰδεῶν του περὶ τοῦ βυζαντινοῦ καὶ νεοελληνικοῦ κόσμου.

"Υπὲρ πᾶσαν δὲ ἀλλην Ἱδιότητα αἰσθάνεσαι εἰς τὰς σελίδας ταύτας τὸν ἀνθρωπὸν, δὲ δόπιος ἔνεισην εἰς τὸν πολιτισμὸν τῆς νοτιοανατολικῆς Εὐρώπης, ὡς ὀνομάζει ὁ Κρουμβάχερ τὸν βυζαντινὸν πολιτισμόν. Μεταξὺ τοῦ λαοῦ ἐκείνου, δὲ δόπιος ὑπῆρξεν δὲ θεματοφύλαξ τοῦ ἀρχαίου καὶ δικριτοῦ παράγων τοῦ νεωτέρου πολιτισμοῦ, ἔζησεν δὲ Κρουμβάχερ, καὶ κατ' ἀκολουθίαν τὸν λαὸν αὐτὸν τὸν ἥγαπτησεν ὡς ὀλίγοι.

Πάντα εἰς τὴν χώραν μας βλέπει ὁ Κρουμ-

βάχερ μὲ δόμα τοῦ πολιτισμοῦ γνώσεως τῶν χρόνων ἡμῶν... ἀγνοεῖ τὸ μεγαλοπρεπέστατον σύγχρονον παράδειγμα τῆς παμπαλαίας καὶ αἰωνίως νέας δόμης τῆς ἀνθρωπότητος πρὸς τὸ Φῶς καὶ τὸν Ἀέρα, τῆς πάλης πρὸς θρησκευτὴν καὶ ἡθικὴν ἔκστασιν, πρὸς πνευματικὴν καὶ ἀστικὴν ἐλευθερίαν, πρὸς οἰκιακὴν καὶ κοινωνικὴν ἀνύψωσιν, πρὸς δὲ ἕκεῖνα τὰ ἴδαινα, τὰ δόπια τὸν βίον ἀξιον τῆς ζωῆς ἀποδεικνύον».

Τὰς εὐθείας αἰνιδούσας καὶ βιβλιοθήκην καὶ μουσείον τῆς Εὐαγγελικῆς Σχολῆς τῆς Σμύρνης χαίρει νὰ βλέπῃ, καὶ τοῦ ἔνθυμού του τὰ σκοτεινά δωμάτια τοῦ Γυμνασίου τῆς Πατριόδος του καὶ τὰ στενά θρανία, διπού χιλιάριας ἐκινδύνευε νὰ χυθῇ τὸ μελανοδοχεῖον του.

«Ἄπο τῆς ἔξοδου τοῦ ἀρχαίου κόσμου ἔως σήμερον, ἀδιανόπως ἡ νοτιοανατολικὴ Εὐρώπη καὶ ἡ δυτικὴ Ἀσία, ἐν μέσῳ παλιντρόπων ἴστορικῶν τυχῶν, μίαν ἔχει ἐκπολιτιστικὴν ἔξελιξιν· καὶ τὸν τύπον αὐτὸν τὸν Ἱδιον τὸν ἔδωκε τὸ Ἑλληνικὸν πνεῦμα». Εἰς ταύτην τὴν περὶ πολιτισμοῦ ἴστορικὴν ἀντίληψιν ἀποκρυπταλλοῦται. Ἡ ἐκ τοῦ δλού τοῦ Κρουμβάχερ διαλαμπουσα ἰδέα. Είναι πεπεισμένος, λέγει δὲ πατριάρχης τῶν βυζαντινολόγων, διτοιοῖς Ἐλληνες κέκληνται σπουδαίαν θέσιν ἐν τῷ μέλλοντι νὰ καταλάβωσιν. Εἰς αὐτοὺς «θὰ πέσῃ δὲ κλῆρος τῆς ἀναγεννήσεως τῆς Ἀνατολῆς, ἡ δόπια ἐπὶ μακρὸν ἔμεινεν εἰς τὰ ὄπιστα, σήμερον δὲ ἀρχίζει νὰ εἰσέρχεται ἵσχυρὰ εἰς τὴν παγκόσμιον πολιτισμόν».

Μὲ τοιαύτην ἐπλίδα καλὴν καὶ ἰδέαν μεγάλην περὶ τοῦ ἐκπολιτιστικοῦ ἔργου τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ, «τοῦ μὲ νψηλὰ προικισμένου χαρίσματα λαοῦ τούτου», ὡς θεμέλιον ἔδραιον δὲ Κρουμβάχερ τὰς ἀδρὰς αὐτοῦ περὶ τῶν βυζαντινῶν πραγμάτων ἔργοσίας.

Τὴν ἐλπίδα ταύτην θέλων νὰ διαδώσῃ εἰς πολλούς, καὶ τὸν τόσον «παραγγωρισθέντα ἀλλὰ μέγαν κόσμον τοῦ Βυζαντίου» ν' ἀνορθώσῃ, καὶ τὴν ἀγάπην πρὸς τὴν πατρίδα ἡμῶν νὰ ἐνισχύῃ, ἐδοίδει τὸ βιβλίον τοῦτο. «Εἴθε, ἀς εἶπα καὶ ἔγὼ μετὰ τοῦ ἐπιφανοῦς διδασκάλου καὶ φιλέλληνος, τὸ βιβλιάριον νὰ εὐτυχήσῃ νὰ προσπορίσῃ νέους φύλους εἰς τὰς ὑεωρητικάς ἐπιστημονικάς σπουδάς, καὶ ἰδίᾳ εἰς τὰς ἀναφερομένας εἰς τὸ χριστιανικόν, βυζαντινὸν καὶ νεοελληνικὸν τιμῆμα τοῦ ἀνατολικοῦ κόσμου, καὶ τοὺς παλαιοὺς νὰ ἐνισχύῃ εἰς τὴν πίστιν αὐτῶν!»

*Ev Ἀθήναις, κατὰ Δεκέμβριον 1908

ΑΔΑΜΑΝΤΙΟΣ ΑΔΑΜΑΝΤΙΟΥ

Η ΣΙΩΠΗ

Ποιὸν ἄλλον ἔχεις ἀπὸ μᾶς; Πές μας τὴ λύπη σου, καὶ πίστεψον μὲν εἰμαι ἡλικιωμένος κι' ἔχω πεῖρα, θ' ἀνακουφισθῆς! Κι' ἔμεις τὸ ἔδιο! Κύτταξε λοιπὸν τὴ γρηγά μητέρα σου, πῶς ὑποφέρει...

— Βερότσα!

— Κι' ἔγω... ἡ ξερὴ φωνὴ τρεμούλιασε, σὰ νὰ ἔσπασε κάτι μέσα της... νομίζεις πῶς δέ μου κάνει κόπο, σὰ νὰ μὴν ἔβλεπα πῶς μιὰ λύπη σὲ σιγοκαίει... μὰ τὶ λύπη; Εγώ, δὲ πατέρας σου, δὲν τὴν ξέρω! Είνε σωστό, αὐτό;

— Η Βέρα ἦταν βυθισμένη σὲ σιωπή. Ο πάτερ τὸν Ἄγιον πάστορα κάιδενε τὰ γένεια του μ' ἔξαιρετη φροντίδα, σὰ νὰ φοβότανε μὴ τὰ δάχτυλά του μπηχτοῦν ἐνάντια στὴ θέλησι του.

— Εξαιρούμησε:

— Παρὰ τὴν ἐπιθυμία μου, ἔφυγες γιὰ τὴν Πετρούπολι — δὲ σὲ καταράστηκα δύως, ἔσενα πῶν παρασκούσεις! Η μήπως δὲ σοῦδωσα ἀρκετὰ χοήματα; Η δὲν ήμουν καλὸς πατέρας; λέγε. Λοιπὸν γιατὶ δὲν ἀπαντᾶς; Νά, τί σου ἔκαμε η Πετρούπολι σου!

— Ο πάτερ τὸν Ἄγιον πάστορα καὶ φαντάστηκε ἔνα πρᾶμα μεγάλο, τρομερό, ἀπὸ γρανίτη, γεμάτο ἀγνωστούς κινδύνους καὶ πρόσωπα ξένα καὶ ὀδιάφορα. Καὶ ἡ Βέρα, μονάχη, ἀδύνατη, είχε πάει ἔκει κάτου, κι' ἔκει τὴν εἰχανε κάνη κακό. «Ενα τρελλὸ μίσος γιὰ τὴν τρομακτικὴ καὶ ἀκατανόητη πόλι, πλημμύρισε τὴν ψυχὴ τοῦ πάτερ τὸν Ἄγιον πάστορα καὶ μιὰ μανία γιὰ τὴ θυγατέρα του πῶν σώπαινε, σώπαινε ἐπίμονα.

— Η Πετρούπολι δὲ φταίει γι' αὐτὸ — εἶπε ἡ Βέρα, μὲ φωνὴ τσακισμένη, κι' ἔκλεισε τὰ μάτια. — Δέν ἔχω τίποτα. Καλλίτερα θὰ κάνατε νὰ πάτε γιὰ ὑπνο, είνε ἀργά.

— Βερότσα! στέναξε ἡ μητέρα. Κοριτσάκι μου, πέ μου τί ἔχεις!

— Α! μαμά! διάκοψε ἡ Βέρα ἀνυπόμονη. Ο πάτερ τὸν Ἄγιον πῆρε μιὰ καρέκλα κι' ἀρχίσε νὰ γελᾷ.

— Λοιπόν, δὲ θὲς νὰ πῆς τίποτα; ἐρώτησε εἰδωνικά.

— Πατέρα, εἶπε ἡ Βέρα μὲ τόνο ἀποφασιστικό, ἐνῷ ἀνασηκώθηκε στὸ κρεβάτι — ξέρεις πῶς σ' ἀγαπῶ, καὶ τὴ μαμὰ τὸ ἔδιο. Άλλα... είμαι λιγάκι λυπημένη. «Όλα θὰ περάσουν. Αλήθεια, καλύτερα πηγαίνετε νὰ ξαπλώσετε θέλω νὰ κοιμηθῶ. Καὶ αὔριο, η μιὰν ἀλλή μέρα, θὰ μίλησουμε γι' αὐτό.

— Ο πάτερ τὸν Ἄγιον πέταχτηκε μὲ τέτοια δόμη πῶν η καρέκλα πῆγε καὶ χτύπησε τὸν τοῖχο πῆρε τὴ γυναίκα του ἀπ' τὸ χέρι.

— Πάμε!

— Βερότσα...

— Πᾶμε, σοῦ λέω—φώναξε δέ πάτερ Ἰγνάτιος.—Αφοῦ πιὰ ξέχασε τὸ Θεό, δὲν ἔχουμε καμιὰ δουλειὰ ἔδω!... "Ελα!"

"Εβγαλε τὴ γυναικα του σχεδὸν μὲ τὴ βία, ἀλλὰ καθὼς κατέβαιναν τὴ σκάλα, ἡ Ὀλγα Στεφανόβνα ποὺ πήγαινε ἀργότερα, μουρμούρισε:

— Οὐ! Οὐ! "Εσύ τὴν ἔκαμες ἔτοι! "Απὸ σένα αληρονόμησε αὐτὴ τὴν ἐπιμονή. "Εσύ ἔχεις τὴν εὐθύνη! "Α! πόσο εἰμαὶ δυστυχισμένη!...

Καὶ ἀρχισε νὰ κλαίῃ, κλείνοντας τόσο συχνὰ τὰ μάτια, ποὺ ἐμποδιζόταν νὰ βλέπῃ τὶς σκάλες, ὥστε τοποθετοῦσε τὰ πόδια τῆς σὰ νὰ βρισκότανε σὲ κεῖλος βαράθρου.

"Απὸ ἔκεινη τὴν ἡμέρα, δέ πάτερ Ἰγνάτιος ἔπαψε νὰ μιλάῃ στὴν κόρη του, μὰ ἔκεινη φανότανε σὰν νὰ μὴ τὸ εἶχε προσέξῃ. Καθὼς καὶ ποὺ, ἔμενε ἕαπλωμένη στὴν κάμαρά της ἡ πηγαινορχότανε, φέροντας συχνὰ τὴν παλάμη στὰ μάτια της, σὰν νὰ ἴσσαν προισμένα. "Η παπαίδα, ποὺ ἀγαποῦσε νὰ γελάῃ καὶ νὰ χωρατεύῃ, στενοχωρημένη ἀπὸ τὴ σιωπὴ τῶν δύο αὐτῶν προσώπων, γινότανε ἀτολμη, σάστιμένη, δὲν ἔχεις πιὰ τί νὰ εἰπῇ καὶ τί νὰ κάνῃ.

Καμιὰ φορὰ ἡ Βέρα πήγαινε περίπατο. Μιὰ ἑβδομάδα ὅστερα ἀπὸ τὴν τελευταία συνομιλία μὲ τὸν γονεῖ της, βγῆκε ἔνα βράδυ κατὰ τὴ συνήθεια της. Δὲν τὴν ἔαναιείδανε πιὰ ζωτανή: γιατί, τὸ βράδυ ἔκεινο, ἔπεισε κάτω ἀπὸ τὸ σιδερόδρομο, ποὺ τῆς ἔκοψε τὸ κορμὶ στὰ δύο.

"Ο πάτερ Ἰγνάτιος τὴν ἐσαβάνωσε δέ τὸν δύο. Η γυναικα του δὲν ἐφάνηκε στὴν ἔκκλησία, γιατὶ μόλις ἔμαθε τὸ θάνατο τῆς Βέρας ἀρρώστησε. "Ἐπαθε παραλυσία τῶν ποδιῶν, τῶν χειρῶν καὶ τῆς γλώσσας, κι' ἔμενε ἀκίνητη στὴ μισθοσκότεινη κάμαρα, ἐνῶ ἔκει κοντά ἡ καμπάνα χτυποῦσε μὲ μακρυνὰ διαλείμματα."Ἀκούσε τὴν κηδεία νὰ βγάινῃ ἀπὸ τὴν ἔκκλησία, τὸν ψάλτες νὰ λένε ψαλμῳδίες μπροστὰ στὸ σπίτι, προσπάθησε νὰ σηκώσῃ τὸ χέρι γιὰ νὰ κάνῃ τὸ σταυρὸ της, ἀλλὰ τὸ χέρι δὲν ὑποτάχθηκε, θέλησε νὰ εἰπῇ «Ἀντίο, Βέρα!» μὰ ἡ γλῶσσα σταμάτησε μεγάλη καὶ βαρεία μέσα στὸ στόμα της. Καὶ ἡ στάση της ὥτανε τόσο ἥσυχη, ὥστε βλέποντας τὴν κανεὶς δὲν μποροῦσε νὰ σκεφθῇ πῶς κοιμᾶται ἡ πῶς ἀναπαύεται. Καὶ δῆμως τὰ μάτια της ὥτανε ἀνοιχτά.

Στὴν νεκροὴ λειτουργία ἡ ἔκκλησία εἶχε γεμίση ἀπὸ ἀνθρώπους ποὺ οἱ περισσότεροι δὲν ἔγνωριζαν τὸν πάτερ Ἰγνάτιο. Λυπόντουσαν ἔκεινη τὴ Βέρα ποὺ πέθανε μὲ τέτοιο τραγικὸ τρόπο, καὶ προσπαθοῦσαν ν' ἀποκαλύψουν τὰ συμπτώματα μιᾶς μεγάλης θλίψης στὸν τονισμοὺς καὶ στὰ κινήματα του γέρου παπᾶ. Δὲν ἀγαποῦσαν τὸν πάτερ Ἰγνάτιο, γιατὶ εἶχε ξεροὺς καὶ ἀγέρωχους τρόπους μισοῦσε τὸν ἀμαρτωλοὺς καὶ δὲν τὸν συχωροῦσε· ἔπειτα καὶ δέ πλεονέκτης καὶ ἀπληστος χαρακτῆρας του τὸν ταφὴ τῆς κόρης του.

ἔσπρωχε νὰ ἔπωφελῆται ἀπὸ κάθε εὐκαιρία πού του παρόντας γιὰ νὰ τσιμπολογήσῃ δὲ παροροῦσε ἀπὸ τὸν δένορίτες του. "Οσοι, λοιπόν, παρακολουθοῦσαν τὴ λειτουργία, θὰ ἤθελαν νὰ τὸν ἰδοῦν τυρρανισμένο, συντριψμένο, ν' ἀναγνωρίζῃ τὸν ἔαντο του δυὸ φορές ἔνοχο τοῦ θανάτου τῆς κόρης του: ὡς πατέρα σκληρὸ καὶ ὡς κακὸν ἵερα ποὺ δὲν κατάφερε νὰ προφυλάξῃ ἀπὸ τὴν ἀμαρτία τὴν ἱδια της τὴ σάρκα. Τὸν ἔξεταζαν μὲ περιέργεια, κι' ἔκεινος νοιώθοντας ἀπὸ πίσω του δλες αὐτὲς τὶς ματιὲς νὰ πέφτουν ἀπάνω του, προσπαθοῦσε νὰ σηκώνῃ τὸν πλατιοὺς καὶ γεροὺς ὄμοις του, καὶ δὲ σκεπτότανε τὴν πεθαμένη κόρη του, μὰ πῶς νὰ κρατήσῃ τὴν ἀξιόπρεπει του.

— Τὶ σκληρὸς ἀνθρωπός! εἶπε, δείχνοντας τὸν μὲ τὸ κεφάλι ὁ ἐπιπλοποὺς Χαροσενώφ, ποὺ εἶχε νὰ λαβαίνῃ ἀπὸ τὸν παπᾶ πέντε φούβλια γιὰ κάτι κορνίζες.

"Ετοι, σταθερὸς καὶ ἀλύγιστος, δέ πάτερ Ἰγνάτιος πῆγε ὡς τὸ νεκροταφεῖο καὶ γύρισε. Στὴν πόρτα του δωματίου τῆς γυναικάς του μονάχα, καμπυτούριασε λιγάκι τὴν ράχη, μὰ σ' αὐτὸν μπορεῖ νὰ φταίγνεις οἱ πόρτες, ποὺ ὥτανε πάρα πολὺ χαμηλές γιὰ τὸ μπόι του. "Η ἀντίθεση τῆς ἡμέρας καὶ τῆς σκοτεινίας δὲν τὸν ἀφήσε παρὰ μόλις καὶ μετὰ βίας νὰ διακρίνῃ τὸ πρόσωπο τῆς ἀρρωστης, μὰ δταν τὴν ἔξεταση, παραξενεύητηκε ποὺ τὴν εἶδε τὸσον ἥρεμη, μὲ τὰ μάτια στεγνά. Καὶ δὲν ὑπῆρχε στὰ μάτια της οὔτε πόνος, οὔτε θυμὸς — ὥτανε σιγάλα καὶ κρατοῦσαν τὴν ἱδια βαρειά καὶ ἐπίμονη σιωπὴ μὲ τὸ μεγάλο, ἀδύνατο κορμὶ τὸ χωμένο στὸ πουπουλένιο κρεβάτι.

— Λοιπόν! πῶς είσαι; τὴ φωτησε δέ πάτερ Ἰγνάτιος.

Μὰ τὰ χεύλη ὥτανε σιγαλά καὶ τὰ μάτια σωπαῖναν. "Ο πάτερ Ἰγνάτιος ἔβαλε τὸ χέρι του στὸ μέτωπο τῆς ὥτον κρού καὶ ὑγρός ἡ Ὀλγα Στεφανόβνα δὲν ἔδειξε μὲ κανένα τρόπο πῶς εἶχε αἰσθανθῆ τὸ ἀγγιγμα. "Οταν δέ πάτερ Ἰγνάτιος σήκωσε τὸ χέρι, δυὸ μεγάλα, σταχτιὰ μάτια τὸν κυττοῦσαν, ἔφαινουσαν σχεδὸν μαῦρα, τόσον οἱ κόρες εἶχαν τεντωθῆ καὶ δὲν ὑπῆρχε μὲς σ' αὐτὲς οὔτε θλίψη, οὔτε θυμός.

— Λοιπόν, πάσα στὴν κάμαρά μου, εἶπε δέ πάτερ Ἰγνάτιος, διαπεράσμένος ἀπὸ κρού καὶ τρόμο.

Μπήκε στὸ σαλόνι, δόπου ὥτον καθαρὰ καὶ ταχικά, καθὼς πάντα, καὶ δόπου οἱ ψηλὲς πολυθρόνες, σκεπασμένες μὲ ντύματα λευκά, εἶχαν δῆμη νεκρῶν τυλιγμένων μὲ σάβανα. Σ' ἔνα παραθύρο ὥτον κρεμασμένο μὲ σύρμα ἔνα κλουβί, μὰ ὥτον ἀδειο μὲ ἀνοιγμένη τὴ θύρα.

— Αναστασία! φώναξε δέ πάτερ Ἰγνάτιος. Τοῦ ἔφανηκε ἡ φωνή του χοντρή καὶ αἰσθάνθηκε στενοχώρια ποὺ ἔφωναξε τόσο δυνατὰ στὶς θλιμμένες αὐτὲς κάμαρες ἀμέσως ὥστερ ἀπὸ τὴν ταφὴ τῆς κόρης του.

— Αναστασία, εἶπε σιγανώτερα, ποὺ εἶνε τὸ καναρίνι;

Η μαγέρισσα μὲ τὴ μύτη πρισμένη καὶ κόκκινη σὰν παντζάρι ἀπὸ τὸ κλάμα, ἀπάντησε μὲ τραχύτητα:

— Νά, πέταξε!

— Γιατί τ' ἀφήσανε νὰ φύγῃ; φώτησε δέ πάτερ Ἰγνάτιος μαζεύοντας ἀπειλητικά τὰ φρύδια του.

Η Αναστασία ξανάρχισε νὰ κλαίῃ, καὶ σκουπίζοντας τὰ δάκρυα μὲ τὶς ἄκρες τοῦ τσεμπεριοῦ εἶπε, ἀνάμεσα ἀπὸ λυγμούς:

— Ήταν ἡ ψυχὴ.... τῆς κοπέλλας.... μποροῦσε κανεὶς νὰ τὴν κρατήσῃ;

Καὶ δέ πάτερ Ἰγνάτιος νόμισε πῶς τὸ κίτρινο καναρίνι ποὺ τραγουδοῦσε πάντα, μὲ τὸ κεφάλι σκυμμένο, ὥταν ἀλλημινὰ ἡ ψυχὴ τῆς Βέρας καὶ πῶς δὲν εἶχε πετάξῃ, δὲν δὲ μποροῦσαν νὰ εἴπουν δτι ἡ Βέρα ὥτον νεκρή. Τότε θύμωσε γιὰ καλὰ μὲ τὴ μαγέρισσα καὶ φώναξε.

— Φεύγα! Καὶ καθὼς ἡ Ἀναστασία δὲν εύρισκε τὴν πάρτα, πρόσθεσε: Χαζή!

Απὸ τὴν ἡμέρα τῆς κηδείας, ἡ σιωπὴ ἐγκαταστάθηκε στὸ σαλόνι, ἔρριχνε μιὰ ματιὰ στὸ ἀδειο κλουβί, σὲ δῆλη τὴ συνηθισμένη ἐπίπλωση τῆς κάμαρας, καθότανε σὲ μιὰ πολυθρόνα, ἔκλεινε τὰ μάτια κι' ἀκούγε τὸ σπίτι νὰ σωπαῖνη. Ήτον ἔνα πρᾶμα μοναδικό. Τὸ κλουβί σώπαινε γλυκά καὶ τρυφερά κι' αἰσθανότανε κανεὶς, μέσα στὴ σιωπὴ, θλίψη, δάκρυα καὶ σὰν ἔνα μακρυνό καὶ λυπητερὸ γέλιο. Η σιωπὴ τῆς γυναικάς του καὶ συναντοῦσε τὴν κάμαρα τῆς γυναικάς του καὶ συναντοῦσε τὴν ἀκίνητη ματιά της, τὴν τόσο βαρειά ποὺ δὲρος φαινότανε μεταμορφωμένος σὲ μολύβι καὶ βάραινε στὸ κεφάλι καὶ στοὺς ὄμοις. Αὐτὸν συλλογιζότανε, ψάχνοντας τὰ τεράδια τῆς μουσικῆς τῆς κόρης του, ποὺ κρατοῦσαν χαραγμένη τὴ φωνή της, κυττάζοντας τὰ βιβλία της καὶ τὸ μεγάλο χωματιστὸ πορτραΐτο, ποὺ εἶχε φρέσις ἀπὸ τὴν Πετρούπολι. Εξετάζοντας αὐτὸν τὸ πορτραΐτο, δέ πάτερ Ἰγνάτιος ἀποκολυθοῦσε κάποια τάξι: πρῶτα, παρατηροῦσε τὸ μάγγοντο, ποὺ ὥτον καλὰ φωτισμένο, καὶ τιμότανε στὸ μάγγοντο τῆς Βέρας νεκρῆς μιὰ γρατσούνια γινωμένην ἀπὸ ἀκατανόητη αἰτία. Κάρε προσά, σκεπτότανε πῶς νὰ εἴχε συμβῆ τὸ μικρόν αὐτὸν ἔγγαρομα: ἀν δὲ σιδερόδρομος εἶχε γρατσούνισε τὴν κοπέλλα, θὰ τῆς ἔκοψε τὸ κεφάλι, καὶ τὸ κεφάλι τῆς Βέρας τοῦσανε πάντας μέσα στὸ στόμα της.

— Τί κουταμάρα! ἔλεγε μέσα του δέ πάτερ Ἰγνάτιος μανιώδης καὶ σηκωνότανε ἀπὸ τὴν πολυθρόνα πάντα ἀλύγιστος καὶ σβέλτος. Απὸ τὸ παραθύρο, ἔβλεπε τὴν πλατεῖα στρωμένη μὲ χοντρές στρογγυλές κι' ἐνωμένες πέτρες, πλημμυρισμένη ἀπὸ ἥλιο καὶ ἀντίκρου τὸν πέτρινο τοῦσανε πάντας μεγάλους ὑπόστεγου δίχως παράθυρα. Στὴ γωνιά στεκόταν ἔνα ἀμάξι, ποὺ ἔμοιαζε μὲ τὴν σωρὸ ἀπὸ κερό, καὶ δὲν μποροῦσε κανεὶς νὰ καταλάβῃ γιατὶ ἔμενε ἔκει, ἀφοῦ ὅρες δέλτηληρες περνοῦσαν χωρὶς νὰ παρουσιασθῇ διαβάτης.

[Τὸ τέλος εἰς τὸ προσεχὲς]

[Μετάφρ. Α. Μ.]

Α. ΑΝΔΡΕΪΕΦ

ΦΙΤΣΝΕΡ

Ηυμοῦμαι ἔνα γέρο - ψάλτη πού ἔλεγε καμιὰ φορά: — Λίγοι παπάδες πιστεύουνε Θεό.

“Αν ἀπεφάσισε κανεὶς τὸ ἄξιωμα αὐτὸ τοῦ ἀπλοῖκου ψάλτη νὰ τὸ ἐπεκτείνῃ εἰς τὸν κύκλον τῆς Τέχνης, θὰ ἔβλεπε δῆτι καὶ ἔκει πολλοὶ φοροῦν τὸ φάσον, ἀλλὰ δὲ λγοὶ πιστεύουν. Καὶ ὡς πλέον ἀπίστους ἐνόμισα ἀνέκαθεν τοὺς δεξιοτέχνας εἴτε βασανίζουν τὴν Ποίησιν μὲ βροντερούς ρυθμούς, εἴτε καταγίνονται νὰ διαιωνίσουν εἰς ἔνα προτοράτῳ ή μιαν προτομήν, ἀκόμη καὶ τοὺς πόρους τοῦ δέρματος, εἴτε ἀκόρυθατούν ἐπάνω εἰς τὰς χροδάς τοῦ βιολιοῦ ἢ τὰ κόκκαλα τοῦ πιάνου. Δεξιοτεχνία καὶ τέχνη μοῦ φαίνεται πῶς δικοίουν, δσοντ’ ἀκαλαίσθητα τοικίσματα γυναικός ἵπτοδοριού μὲ τὴν ρυθμικήν κίνησιν παρθένου τῆς Τανάγρας. Δὲν θέλω νὰ εἰπῶ δῆτι ή ἐπαγγελματική γνῶσις εἶναι περιττή διὰ τὸν καλλιτέχνην, ἀλλὰ ἡ γνῶσις αὐτὴ δὲν χρησιμεύει εἰς τίποτε ἄλλο, παρὰ εἰς τὴν πλήρη ἔκφρασιν τῆς σκέψεως καὶ τοῦ αἰσθήματος. Οἱ καλλιτέχναι ποὺ ὑποτάσσουν πειθαρχικά τὰς δεξιότητάς των εἰς τὴν διάνοιαν εἶναι οἱ δόλιοι καθὼς καὶ οἱ παπάδες ποὺ πιστεύουνε Θεό! Ο γέρο - ψάλτης εἶχε δίκη.

Τὸ κουαρτέτο Φίτσνερ

λοντσελίστας. Ο κ. Czerny παῖξαν βιόλα καὶ ο κ. Bailyρε βιοϊσγκέρμπερ ὡς δεύτερον βιολ.

Είλα τὴν εἰπούσιαν νὰ παρακολουθήσω τὴν ίδιατεραν μελέτην τοῦ κουαρτέτου. Καὶ βασιλεῖς θὰ μ’ ἔξηλεν τὴν ὥραν ἐκείνην, δουν μόνος ἀναπαυόμενος εἰς ἓν διβάνι απίλαυσα Μπετόβεν. Ή συνεργασία τῶν τεσσάρων μουσικών δὲν εἰχε καμίαν σχέσιν μὲ αὐτὸ ποὺ συνήθως ὄνομάζονταν μελέτην. Τὸ κουαρτέτο ἔδινε μόλις συναυλίαν οἰκογενειακήν εἰς τὴν δοπίσαν εἰσόδησην καπτοίος βέθηλος. Ήτο μία ἀπόκρυφη ἀνταλλαγὴ ἰδεῖν εἰς ἥχον.

Τὸ ἀπόγευμα συνώδευσα τὸν κ. Φίτσνερ εἰς τὸ Παλαιὸν Φόλληρον. Ο ἄνεμος συνετάρασσε τὴν ὄντασσον καὶ οι βράχοι ἐθούζαν ἀφοισμένοι. Ἐβλέπαμε τὰ κύματα νὰ ψύσσωνται πλατειά, ὑπερήφανα καὶ νὰ ξεψυχοῦν στὴν ἀκρογιαλιά.

— Σὰν μεγάλη δοξαριὰ καμπυλώνεται αὐτὸ τὸ κῦμα, μοῦ εἰτε ὁ κ. Φίτσνερ.

Καὶ ἀκούντων τὸν τραγικοὺς βόγγους ὠνειρεύθημεν τὴν μουσικὴν ποὺ ψάλλεται εἰς τὸ μαγικὸν τῆς δίκτυ τοὺς τόνους τῆς ἐλληνικῆς φύσεως, τῆς ἐλληνικῆς ψυχῆς.

A. M.

ἔπειτε νὰ τὸν διοικάσῃ ἀπόστολον τῆς μεγάλης μουσικῆς, ποὺ διατρέχει κάθε χρόνον τὴν Εὐρώπην καὶ χαρίζει εὐλογημένος ὡραῖος ἀπολαύσεως εἰς τοὺς ἔχοντας δῶτα καὶ ἀκούντας. Τὸ καλοκαῖρι ἀποσύρεται εἰς τὴν ἔσοδήν καὶ μελετᾷ διὰ τὸν χειμῶνα. Λι’ αὐτὸ τὸ ρεπερτούμα εἰρηνεύεται διαρκῶς μὲ συνθέσεις παλαιάς ή νεωτεριστικάς ὅπως τοῦ ὀλλανδικῆς καταγωγῆς μουσουργοῦ Μπράντς-Μπουνίς, τοῦ δοπίου τὰ πρωτότυπα καὶ ἐμπνευσμένα ἔργα πρῶτος ὁ Φίτσνερ ἔπαιξε κ’ ἐπέβαλε εἰς τὸ κοινόν.

Ο Βιενέζος βιολιστὴς πρὸ δύο ἑταῖρον ἀνεκάλυψε εἰς μίαν βιβλιοθήκην, τὸ ἄγνωστον ἔως τὸτε κοινότετο τοῦ Χάϋδην, τὸ ἀληθινὸν μουσικὸν μεγαλούργημα ποὺ μᾶς ἔμμηνευσε πέροιο.

Σημειώνω μὲ ἴδιατερον εὐχαρίστησιν δὴ τὸ Φίτσνερ δὲν ἐπήστη ποτὲ βραβείον, οὔτε καν διπλωματικὸν τοῦ Ὁρείου τῆς Βιέννης ὃπου ἐσπούδαξεν ὡς μαθητὴ τοῦ Γκρούτην. Ἀπεσύρθη καὶ εἰργάσθη μόνος του, διὰ ν’ ἀποδειχθῇ διὰ μωροιστὴν φοράν, ὅτι σοβαρὰ μόρφωσις εἶν’ ἐκείνη που δίνει διὰ τὸν διάνθρωπος εἰς τὸν ἔσωτον.

Σημειώρα τὸ κουαρτέτο ἀποτελοῦνταν πλήν, φυσικά, τοῦ κ. Φίτσνερ ὁ κ. Βάλτερ βιοϊσγκέρμπερ ὡς δεύτερον βιολ.

Είλα τὴν εἰπούσιαν νὰ παρακολουθήσω τὴν ίδιατεραν μελέτην τοῦ κουαρτέτου. Καὶ βασιλεῖς θὰ μ’ ἔξηλεν τὴν ὥραν ἐκείνην, δουν μόνος ἀναπαυόμενος εἰς ἓν διβάνι απίλαυσα Μπετόβεν. Ή συνεργασία τῶν τεσσάρων μουσικών δὲν εἰχε καμίαν σχέσιν μὲ αὐτὸ ποὺ συνήθως ὄνομάζονταν μελέτην. Τὸ κουαρτέτο ἔδινε μόλις συναυλίαν οἰκογενειακήν εἰς τὴν δοπίσαν εἰσόδησην καπτοίος βέθηλος. Ήτο μία ἀπόκρυφη ἀνταλλαγὴ ἰδεῖν εἰς ἥχον.

Τὸ ἀπόγευμα συνώδευσα τὸν κ. Φίτσνερ εἰς τὸ Παλαιὸν Φόλληρον. Ο ἄνεμος συνετάρασσε τὴν ὄντασσον καὶ οι βράχοι ἐθούζαν ἀφοισμένοι. Ἐβλέπαμε τὰ κύματα νὰ ψύσσωνται πλατειά, ὑπερήφανα καὶ νὰ ξεψυχοῦν στὴν ἀκρογιαλιά.

— Σὰν μεγάλη δοξαριὰ καμπυλώνεται αὐτὸ τὸ κῦμα, μοῦ εἰτε ὁ κ. Φίτσνερ.

ΑΙ ΦΙΛΑΙ ΤΟΥ ΓΚΑΙΤΕ *

ΟΥΑΡΙΚΑ ΛΕΒΕΖΟΒ

Η Ζουλέϊκα δὲν ἦτο ἡ τελευταία φίλη τοῦ ποιητοῦ. Ο Γκαΐτε εἰς ἡλικίαν ἐβδομῆντα τεσσάρων ἑταῖρον ἡγάπησε κόρην νεωτάτην, τὴν δεσποινίδα Οὐλρίκαν Λεβεζόβ, τὴν δοπίαν συνήντα δύο ἔτη συνεχῶς εἰς τὰ λουτρὰ τοῦ Μάριενβαδ, διόπου μετέβαινε χάριν θεραπείας. (1822 - 23).

“Ητο κατί περισσότερον ἀπὸ ἀπλῆν καὶ περαστικὴν συγκίνησιν, ἀπὸ στιγματιον ἀνατρίχιασμα τῆς ψυχῆς. Ο αἰσθηματικὸς γέρων ἡγάπησεν δρμητικά, καὶ δὲ τελευταῖος αὐτὸς ἔρως, ωρδὸς καὶ θλιβερὸς ὥσπαν χειμωνιάτικος ἥλιος, τοῦ ἐπλήγωσεν δύσνηρος τὴν καρδίαν.

... Μὲ τὴν εἰρήνην τοῦ Θεοῦ ποὺ μᾶς κάμνει ἐδῶ κάτω πλέον εὐτυχισμένοις ἀπὸ τὴν φρόνησιν — ἔτοι μᾶς λένε [τὰ βιβλία —

Παροιολάκω ἐγώ τὴν εἰρήνην τῆς ἀγάπης.

“Οταν βρισκόμαστε σιμᾶς ἐτὴν ἀγαπητηίαν.

· Εκεὶ δὲ καρδιά ησυχάζει, καὶ τίποτε δὲν μπορεῖ νὰ τὴν Νοιάθοντας πῶς ἀνήκει σὲ κείνην. [ταράξη

Μέσα ἐτῆς ὑπάρχεις μας τάχια κρύβεται· ἔνας πόνος

Μ’ εὐγνωμοσύνην ὑπάρχειον οὐρανότερον, ἀγνότερον·

Σὲ κάτι ὑψηλότερον, σὲ μιὰ παρόδμοιον ἔξαρσι

Τὸν δονιάζουμε εὐσέβεια· σὲ μιὰ παρόδμοιον

Νοιάθω πῶς βρίσκομα, δταν σ’ ἀντικρύζω.

Κάτω ἀπὸ τὴν ματιά σου, σπως ἐτὴν ηλιούσιον τὴν δύναμι,

Στὴν ἀνατονή σου, καθὼς ἐτῆς ἀνοιξῆς τὴν πνοή,

Δύοντει κι’ ὁ πιο οκληρός πάγος τοῦ ἐγωίσμου

Ποὺ τόσον καιδιός ητανε κρυμμένος ἐτῆς

Τὸ συμφέρον χάνεται καὶ τὸ πείσμα [κες στηλίες.

Στὴν παρούσα της...

Τώρα είμαστε μακριά! Τὴ στιγμὴν ἐτούτη

Σὰν τι ν’ ἀποκτά; Δεν τὸ ξεύρω.

Μοῦ χαρίζει ἀκόμη πολλές ευμορφίες,

Μά πι πολὺ μὲ βασανίουν, νὰ τὴς ἀποτινάξω θέλω.

Παράπονο ἀναπάντεχο μὲ διώχτει ἐδῶθε εκεῖθε.

Καὶ δὲ μοῦ μένει παρὰ νὰ κλαίω, νὰ κλαίω αἰλώνια.

Δὲν πρέπει νὰ ἐκλαμβάνεται ὡς ὑπερβολὴ

ποιητικὴ ἢ σπαρακτικὴ αὐτὴ ἐξομολόγησις, τῆς

γεροντικῆς δύδυνης. Ο Γκαΐτε ὑπέφερε τόσον

ἀπὸ τὸν χωρισμὸν αὐτὸν, ὥστε ἡσθένησε βα

οέως, καὶ πρὸς στιγμὴν μάλιστα ἐφορήθησαν

οἱ φίλοι του διὰ τὴν ζωὴν του. Τότε τὸ μουσι

κὸν τάλαντον τῆς Μαρίας Συμαζόφσκα, τῆς

διακεκριμένης πιανίστας, κατώρθωσε νὰ κατα

πραῦνη καὶ νὰ διασκεδάσῃ τὸν ποιητήν.

“Ἐρως ἀνίκατε μάχαν”

Οι δραῖοι ωρδοὶ τοῦ χροοῦ τῶν Θηβαίων γερόντων τῆς Αρτιγόνης ἔχονται ἀδέλητα εἰς τὸν νοῦν, δταν ἀναλογιζόμενα διάλογοι τῶν δροσερότητα. Τὸ πρωτ, στὰς ὄπτω, ἔγραψα τὴν πρώτην στροφὴν εἰς τὸν πρῶτον σταθμόν. Εούνθετα μέσα εἰς τὴν ἄμαξαν, καὶ εἰς κάθε σταθμὸν ἔγραφα διὰ τὴν ἄμαξαν, καὶ εἰς τὴν συνθέσεις. Περιπλανώμενος αὐτὸς τὸ Σεζενχάμη ἦ τοῦ Βέτσλαρ, ἦ ἀκούμπαντας τῆς πιάνο τῆς Λιλῆς, ἀπολαμβάνων τὴν ζωὴν καὶ τὴν γαλήνην μέσα εἰς τὰς ἀγκάλας τῆς Χριστιάνας, ἦ στενάζων κατὰ τὸ δρόμον τοῦ γῆρας διὰ τὴν Μίνναν ἦ τὴν Οὐλρίκαν, ἔκαμψε τοὺς στίχους του ἥχηρὸν ἀντίλαλον τοῦ ἔρωτος τοῦ πολυσυνθέτου καὶ πολυμόρφου.

“Ἄξειτε παναθήναια· οὐδὲν μὴ γελασθῆ κανεῖς. Ο Γκαΐτε, μὲ δῆλην τὴν ποιητικὴν τῶν ἔρωτων του δὲν ἔτοι Δὸν Ζουάν. Η γυναίκα

ροῦσιν. Καὶ ἄν κατόπιν κατώρθωσα ἵσως νὰ χαράξω νέας τινάς ὅδους εἰς τὸ ἀπάτητον καὶ ἀπρόσιτον δάσος τῆς Ἰστορίας τῶν βυζαντινῶν γραμμάτων, καὶ τοῦτο οὐχ ἡκιστα χρεωστῶ εἰς τοὺς καλοὺς Ἑλλήνας συντρόφους μου. Δι' ἀκαταπονήτου ἐργασίας ἐμύσουν οὗτοι τὸν ἀπειρον ἔπειν τ' ἀπόρρητο τῆς εὐστόμου, ἐμφαντικῆς καὶ ποιητικωτάτης, ἀλλὰ καὶ δυσχερεστάτης πρὸς ἐκμάθησιν, γλώσσης, τῆς ἀκραιφνεστάτης, ἀλλ' ὀκνητοῦ πολὺ ὀλίγον μελετηθεῖσης καὶ ἀτελέστατα γνωστῆς συνεχείας τῆς ἀρχαίας Ἑλληνικῆς ψυχῆς καὶ τοῦ ἀρχούντος Ἑλληνικοῦ ἀνθρωπισμοῦ. Διὰ τοῦτο τὸ ἀνὰ κεῖρας βιβλιάριον ἀφιερῶ εἰς τοὺς Ἑλλήνας φύλους τῶν μαθητικῶν καὶ δοκιμαστικῶν μου χρόνων, καὶ εἰς τὰς οικιὰς ἐκείνων, οἵτινες δὲν δύνανται πλέον νὰ ἐννωτισθῶσι τὸν εὐγνώμονα ἀσπασμόν μου, πιστὴν ἀπῆχτησιν εὐφρόσυνων νεανικῶν χρόνων.

ΔΙΗΤΕΙΤΑΙ ὁ κ. Ξενόπουλος εἰς τὰς «Ἀθήνας» ὅτι εἰς Δμίαν ἐλληνικὴν πόλιν τὴν ὅποια δὲν ἀναφέρει, τῷρα μὲ τὴν περιοδείαν τῆς κυρίας Κυβέλης, ἔνας θεατρώντης ἡρόην νὰ δύσῃ τὰ ποσοστά ἑνὸς πρωτοτύπου ἔργου. Ἡ ὑπόθεσις ἀνεφέρθη ὑπὸ τοῦ ἀντιρροσώπου τοῦ Σύλλογον τῶν δραματικῶν συγγραφέων, εἰς τὸν κ. Δημάρχον, ἐπειδὴ τὸ θέατρον ἦτο δημοτικόν, καὶ ὁ κ. Δημάρχος εἶπε:

— «Μᾶς δὲν νομίζετε, διτὶ καὶ οἱ εὐδογημένοι αὐτοὶ τὸ παρακάνουν; Ἐνας ἀνθρωπος ἐκοπιάσεις καὶ ἔγραψε ἔνα θεατρικὸν ἔργον. Πολὺ καλό! Νὰ πάρῃ σαράντα δραχμές, νὰ πάρῃ ἐκατὸ δραχμές, καὶ νὰ πάρῃ δουλειά του. Μᾶς δχι, βρές ἀδελφέ, νὰ γυρεύῃ κρήματα κάθε φορὰ ποὺ θὰ πατέσται τὸ ἔργον του! Τὸ ἔργον του μπορεῖ νὰ παιχθῇ καὶ ἐκατὸ καὶ διακόσιες φορές. Πρέπει λοιπὸν νὰ πλουτήσῃ αὐτὸς γιατὶ ἔγραψε ἔνα ἔργον;»

Ο κ. Παπαντωνίου μᾶς δίδει εἰς τὸ «Ἐμπρός» τὸ ποτεραίτο τοῦ βουλευταριδέοντος, τοῦ παρισινοῦ ἐννοεῖται.

«Ἐν μέσῳ τοῦ ποταμοῦ ἔκείνου τῶν φυλῶν καὶ τῶν χρωμάτων διακρίνεις καθαρός νὰ περνᾷ ἡ φυλὴ τῶν βουλευταριδέων διὰ νὰ ὀνομάσω οὕτω τοὺς ἔχοντας πατρίδα τὸ βουλευτάρον. Ολοὶ οἱ ἀλλοιούτος μέσα εἰς τὴν περιθώριον αὐτῶν! Ἐκεῖνοι εἶναι τὸ βουλευτάρον. Ἐκεῖνοι εἶναι ἡ στερεά μορφή, ἡ ἀναλλοιούτος μέσα εἰς τὴν δύσλλαλαν τῶν ἔνων. Ὁ βουλευταριδέος εἶναι ἀνθρωπος ὁ διποῖος ἀντὶ νὰ ὑπάρξῃ ἀριστοτελένης εἰς τὴν πολιτικήν, εἰς τὴν ζωγραφικήν ἡ εἰς τὴν χημείαν, ἀπεφάνεσε νὰ εἶναι ὄμιστοτελήνης εἰς ἔνα καφενεῖον τοῦ βουλευτάρου. Καὶ πᾶς διακρίνεται ὁ βουλευταριδέος; Ἀπὸ τὴν μάρκαν τοῦ λικέτη ποὺ ἔχει ἐμπρός του, ἀπὸ τὸν τρόπον ποὺ τὸ κρατεῖ, ἀπὸ τὴν κλίσιν τοῦ κατέλου του, ἀπὸ τὴν φαφήν τοῦ παλτοῦ του, ἀπὸ τὴν πτυχὴν τῶν χειλέων του ἥ ποιοι εἶνες ὅλοκληρος πραγματείας «περὶ ζεμαμαρισμοῦ» ἢτοι περὶ τοῦ νὰ πάνε εἰς τὸ διάβιο πάντα τὰ ἐκτὸς τῆς τουαλέτας καὶ τῆς σαρκός». Τέλος ἐάν εἰς τὸ πλευρόν του ὑπάρχει Παρισινή θυμασία, αὐτὸς εἶναι ὁ βουλευταριδέος.

«Ποία εἴλαντας ἡ γυναικα τοῦ βουλευτάρουν εἰδικῶς; Ὁλίγον ἀστράγαλην ψεύτην ἀπορόθη; Ὁλίγον τακούνιν νὰ κτυπήσῃ εἰς τὸ πεζοδρόμιον, ἡκούσθη; Ὁλίγα βήματα νὰ κάψῃ, κατηγύσεις. Ἡ γραμμὴ τῆς Παρισινῆς γυναικικός, ἡ πασίγνωστος, ἡ μία καὶ μοναδικὴ εἰς τὸν κόσμον, ἡ γελώσα εἰς τὰ γελοιογραφικά φύλλα, ἡ μὴ πειράζουσα μόνον τὸν Ἀγιον Ἀντωνίον, ἀλλὰ πλήττουσα τὴν βαθυτάτην αἰσθησιν τοῦ τεχνίτου, ἡ ἀπασχολούσσα κύνταρον ἀνώτερον, ἡ γραμμὴ αὐτῆς φωνάζει ἐδῶ καὶ εἰς ἀπόστασιν μιλίων. «Ἐγώ εἰμαι·

Εἶναι ἡ Παρισινή, θυμάμα ἀπάτης, δι' ὅλων τῶν καιρῶν, τελειότης ὑπὸ τὴν Αὐτοκατοικίαν, τελειότης ὑπὸ τὴν Δημοκρατίαν, σύρουσα ὅπισθεν τῆς τὴν τέχνην καὶ τὴν πολιτικήν, δράμα εἰς τὴν κλίνην τοῦ νοσοκομείου ἐπὶ τῆς στοιχείας κατάκειται ὁ Βερλαίν καὶ θάνατος εἰς

τὸν Φέλιξ Φώρ... Εἰς ὀλίγους στίχους μᾶς εἰπεν ὁ Οὐγκά:

La Grécque et la Parisienne
font, parmi nos couples railleur,
comme à travers l' idylle ancienne
la même course dans les fleurs.

Toutes deux montrant leurs épaules
pour dire oui prononcent non
et Galatée est sous les saules
comme sous l'éventail. Ninon.

Ο Μορέας γράφει εἰς τὴν Gazette de France διὰ τὸν Ἐπαμεινῶνδαν Δεληγεωργίνην, εἰς τὸν θάνατον τοῦ δοπίου τὰ «Παναθήναια» ἀφιερώσαν στὰς 15 Ιανουαρίου ὀλίγας σελίδας τοῦ κ. Μαλακάσην. «Ο ἀρμονικὸς ποιητής, λέγει ὁ Μορέας διὰ τὸν κ. Μαλακάσην, ἀφιερώνει συγκινητικάς σελίδας εἰς τὸν πρόωρον ἐκείνον τὸν πενθεμένον τὰ κρίνα τὰ συντριβόμενα ἀπὸ τὴν βροχερὰν θύελλαν ἡ τὰ λιτούμονα τὸν ἄγριον ήλιακόν φῶς».

Ἀναδημοσιεύων ὁ ποιητής τῶν Stances ὡς ἀξιον τοῦ Δεληγεωργῆ ἔνα ἐλεγεῖον τοῦ Στεφάνου Ζοντέλλη διὰ τὸν θάνατον τοῦ Κλώντ Κολέ, προτρέπει τὸν κ. Μαλακάσην νὰ μεταφράσῃ τοὺς στίχους αὐτοὺς καὶ νὰ τοὺς ἀφιερώσῃ εἰς τὴν σκιάν τοῦ φύλου του. «Ἐχει τὴν δύναμιν, λέγει, νὰ παλαίσῃ μὲ τὸ προτότυπον καὶ θὰ προσδώσῃ ἀσφαλῶς εἰς αὐτὸν κάτι ἀπὸ τὴν σοφρούν γλυκύτητα ποὺ βροχερὰν ἔργαν τοὺς τάφους τοῦ Κεραμεικοῦ».

Χαρακτηρίζων τὸν Δεληγεωργῆν ὁ Μορέας λέγει: «Τέτοια ἡταν ἡ ψυχὴ του ποὺ θὰ ημιτρούσει ἀργότερα νὰ ἔνωσῃ τὴν τελειότητα τοῦ Σηκουάνα μὲ τὴν τελειότητα τοῦ Ἀττικοῦ δρίζοντος. Είμαι βέβαιος διτὶ ὁ Εὔπολπος, ὁ Ὁρφεύς, ὁ Ἀμφίον, οἱ θεῖοι αὐτοὶ ψάλται τὰ τὸν καρακτηρίζουν στὸ διάβα του καὶ θὰ τοῦ ἀπευθύνουν ἀγάπης χαμόγελο».

ΜΕ νέαν μονογραφίαν περιστούδαστον ἐπλούτισε τὴν βιβλιοθήκην τῶν μεσαιωνικῶν σπουδῶν ὁ γνωτός μεσαιωνικόφης καὶ εἰδοκῆς εἰς τὰ τῶν Φράγκων ἐν Ἑλλάδι ἐγκύπτων ἄγγλος κ. W. Miller. Τὸ τελευταῖον τεῦχος τῆς «Ἐφημερίδος τῶν ἐλληνικῶν σπουδῶν» δημοσιεύει μελέτην του περὶ τῆς Μαρονινείας τῆς Βουδονίτεσας (1204-1414) περιέχουσαν πλείστας νέας πληροφορίας περὶ τῆς μεσαιωνικῆς αὐτῆς γωνίας τῆς Φωκίδος, καὶ στηριζομένην ἐπὶ ἐπιτόπιον ἐρεύνης καὶ νέων πτηῶν καὶ ἴδιως ἐπὶ ἐγγράφων ἐκ τοῦ ἀρχείου τῆς Βενετίας, τῶν διποίων τὰ κείμενα συνοδεύουν τὸ ἀρχόν.

«Ἡ νέα αὐτὴ ἔγασία τοῦ ἀκαμάτου φραγκολόγου ἀποτελεῖ πολυτιμοτάτην συμβολὴν εἰς τὴν Ἰστορίαν τῆς φραγκικῆς Ἑλλάδος.

ΕΙΣ τὸν «Σύνδεσμον πρὸς ὑπεράσπισιν τῶν ἐλληνικῶν δικαιῶν» ὧδηνος τελευταῖος ὁ πρύτανος τῆς Σοφίας, ὁ πολὺς Κροναξέ, περὶ τῆς συγχρόνου Ἑλλάδος. «Ο διμιλητής ἀνασκευάζει ἐν πρὸς ἐν, δισα ἀργότερα μελέτην τοῦ περὶ τῆς Μαρονινείας τῆς Βουδονίτεσας (1204-1414) περιέχουσαν πλείστας νέας πληροφορίας περὶ τῆς μεσαιωνικῆς αὐτῆς γωνίας τῆς Φωκίδος, καὶ στηριζομένην ἐπὶ ἐπιτόπιον ἐρεύνης καὶ νέων πτηῶν καὶ ἴδιως ἐπὶ ἐγγράφων ἐκ τοῦ ἀρχείου τῆς Βενετίας, τῶν διποίων τὰ κείμενα συνοδεύουν τὸ ἀρχόν.

«Ἔρχεται ἔπειτα εἰς τὴν ἐλληνικὴν φύσιν, ἡ ὁποία, λέγουν, ἥλλοξε. Ἄλλη ἡ ἀρχαία Ἑλλάς ἡ ὁποία ἦτο γε-

μάτη ἀπὸ δάση καὶ ποταμούς, δὲν ἦτο ἡ Ἑλλάς τὴν δοπίαν γνωρίζει ὁ Πλάτων ἐκ παραδόσεως. Εἰς τὴν ἐποχὴν τοῦ Πλάτωνος ἡ ἐλληνικὴ φύσις εἶναι ὅπως καὶ σήμερον καθὼς βλέπομεν εἰς διαφόρους συγγραφεῖς. Τὸ διτὶ ὁ Σοφοκλῆς ἀναφέρει τὸ παρά τὸν Κολωνόν ἄλσος, τὸ κατοικούμενον ἀπὸ Νύμφας, καὶ τὸ δοπίον μεταχειρίζονται οἱ πολλοὶ ὃς ἐπιχειρήματα, δὲν ἀρκεῖ νὰ μᾶς πείσῃ, διότι καὶ σήμερον ὑπάρχουν πάρα πολλά τὸν Κολωνόν δάμνοι, καὶ ὀλίγον ἀποτέρω ἐλαῖαι. «Ἐπειτα προσθέσατε καὶ τὴν ποιητικὴν ὑπέρβολήν, καὶ ἀκόμη μὴ λημονούετε ὅτι τὰ ἐλληνικὰ δάση δὲν εἶναι τὰ βόρεια δάσα σημάτου πρόπτου τὸν ἥλιον ἀλλά μόνον ὅλιγοι ἐλαιῶνες, διότι καὶ σήμερον ὑπάρχουν πάρα πολλά τὸν Κολωνόν δάμνοι, καὶ ὀλίγον ἀποτέρω ἐλαῖαι. Ἡ νότιος Γαλλία.

Τὸν κ. Κροναξέ, ἀπασχολεῖ κατόπιν τὸ ἡγήτημα τῆς ἐλληνικῆς μορφῆς. Νομίζουν, λέγει, πολλοὶ ὅτι ἀποβιβαζόμενοι εἰς τὸν Πειραιᾶ μὰ συναντήσουν εἰς τοὺς δρόμους πλήθης θείων μορφῶν. Ἀλλὰ πῶς εἶναι τοῦτο δινατόν; Οὐτέ εἰς τὴν ἀρχαίωτητα ἡσαν αἱ πόλεις γεμάται ἀπὸ Ἀπόλλωνας. Ὁ Αριστοτέλης λέγει ὅτι ἡ καλλονή εἶναι τὸσον μεγάλον δῶρον, ὥστε ἀντηρογένει φυλὴς μορφάς τῶν θεῶν ποὺ μᾶς ἔδωσε ἡ ἀρχαία γλυπτική, διότι οἱ λαοὶ θὰ ἔγονται ζαντίζαν νὰ τὴν προσκυνήσουν. Υπάρχει δόμας ἔνας τύπος ζωηρῶν φυλῶν; Υπάρχει δόμας ἔνας τύπος ζωηρῶν φυλῆς, τὸν δοπίον ενδιόσκομεν ἐπιστησης εἰς τὰ ἀρχαῖα ἔργα καὶ ὃ δοπίος βεβαίως ἀποτελεῖ τὸ ιδιότερον ιδιόδεξ μιᾶς φυλῆς. Ἀλλὰ ταξιδεύσατε καὶ τῷρα εἰς τὴν Ἑλλάδα καὶ θὰ ιδήτε βροκούς καὶ θαλασσινούς καὶ πρὸ πάντων τὰ παιδιά, διότου ἔχουν τὸν τύπον τῆς ἀρχαίας ἐλληνικῆς καλλονῆς, τὸν λιγύρον καὶ νευρώδην τύπον δοπίος τὴν χαρακτηρίζει. Όπως δ ἀρχαῖος γλύπτης ἐδίαλεγε ἀπὸ τὰ γύρω του πρόστυπα τὸν τύπον τὸν δοπίον εἰχε ἀνάγκην, ἐτοι καὶ δομηρεινός καλλιτέχνης, ἔναν ἔπαιρνε πρότυπον ἀπὸ τὴν τωρινήν ζωήν, εὐκολότατα θὰ ἔνθυμυζε τὸν ἀρχαῖον δραπιόν τύπον.

ΟΛΙΓΟΣΤΙΧΑ

Υπὸ τῶν διευθυντῶν τῶν ἐν Ἀθήναις ἐκδιδομένων ἐβδομαδιαίων ἐφημερίδων καὶ περιοδικῶν «Εἰκονογραφημένη», «Ἐλλ. Ἐπιθεωρήσεως», «Πίνακοθήκης», «Παναθηναϊών», «Ἀληθείας», «Ἑλλάδος», «Πανελλήνιου Κράτους», «Ρωμηοῦ», «Κράτους», «Ἐθνικοῦ Βηματοῦς» καὶ «Πύρρου ιδρυτὴς Επαιτεία ιδρυτὴς Τύπου Ἀθηνῶν» σκοπούμενα τὴν διαφορετικήν τοῦ παραδοσιακῆς ἀλληλεγγύης πρόσδοτον τοῦ περιοδικού τύπου. Διευθύνουσα «Ἐπιτροπὴ οἱ κ. Θ. Τζαβέλλας διευθυντής τοῦ «Κράτους», Δ. Καλογερόπουλος διευθυντής τῆς «Πίνακοθήκης», Κ. Μιχαηλίδης διευθυντής τῶν «Παναθηναϊών».

Ἡ μετάφρασις τοῦ «Χαρακτῆρος» τοῦ «Ἐμερσον ὑπὸ τοῦ φύλου Ιατροῦ κ. Φλωρᾶ ἐπροκάλεσε τὴν εὐχαρίστησιν διλον. Άλλοι δέλγησαν λέξεις δέλξεις δέλνειν εἶναι ίκανοτοί ησις εἰς τὸν ἄξιον μεταφραστήν, διότιος μὲ ἀγάπην πρὸς τὸν ὑπέρδοχον φιλόσοφον μετέφρασε χάριν τῶν «Παναθηναϊών» σειράν ἐκ τῶν Δοκιμῶν του. Εἰς ἐπόμενα τεύχη θὰ ἔξακολοθήσωμεν τὴν δημοσιεύσιν αὐτῶν.

Προσεχῶς, ἵσως εἰς τὸ ἐρχόμενον τεῦχος, ἀρχίζομεν τὴν δημοσιεύσιν νέων πληροφοριῶν τοῦ ἀγαπητοῦ καὶ ἀκατότητοῦ καὶ ἀκαμάτου συνεργάτου μας κ. Σπ. Δὲ Βιάζη, σχετικῶς μὲ τὸν βίον καὶ τὰ ἔργα τοῦ Σολωμοῦ. Αἱ σημειώσεις αὐταὶ διφεύλονται εἰς τὴν εὐγενή παραχώρησιν τοῦ κ. Δημητρίου Λούγτζη - Σολωμοῦ, διότιος ἀνεύδειν εἰς τὰ τέλη της ιστορίαν. Οἱ ἐπιδρομεῖς δὲν ἀπορροφοῦν μίαν φυλήν, ἀλλ' ἀπορροφῶνται ὑπὸ αὐτῆς. «Ο πυρήν, διότοις ὑψίστατοι εἰς τὸ βάθος κάθε φυλῆς, ἔχει τὴν δύναμιν τοῦ δελφοφόρου τοῦ Δημήτριον καὶ ἀλλα-

νοίγει ἡ «Ἐκθεσις τῆς Καλλιτέχνης τοῦ Ζάππειον.

Η ΦΕΔΟΙΟΓΡΑΦΙΑ ΤΟΥ ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟΥ
Μὲ τὶς παῖςει, ὑπὸ

Ο διαπρεπής καθηγητής ἐν Βαρκελῶνι κ. Αντώνιος Rubio y Lluch, ὁ κινδύνεος ἐρευνητής τῶν Ἑλληνοκαταλωνικῶν σχέσεων, θά κατέλθη τὴν προσεκή ἀνοίξιν εἰς τὴν ἄγαπημένην του Ἑλλάδα χάριν μελετῶν.

Απέδινεν ὑπέργηρος δὲ πρώτην Ἀμασίεας Ἀγδυμος Ἀλεξούδης, εἰς τῶν λογιωτέρων κληρικῶν τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, εἰς τὸ δόποιον ὁφείλονται καλαὶ τινὲς ἐπιστημονικαὶ ἔργασια.

Ο βυζαντιολόγος κ. K. M. Κωνσταντόπουλος ἐδημοσίευσεν εἰς τὸν «Χρόνον» ἐνδιαφέρον ἄρθρον περὶ τῶν βυζαντιακῶν μιονοκράνων τοῦ Μυστρᾶ καὶ τοῦ Δαφνίου.

Εἰς τὴν μονὴν τῆς Μεταμορφώσεως τῶν Μετεώρων διωρίσθη νέος ἡγούμενος, δὲ ἐκ Μεγάρων ιερομόναχος Ἀνθίμος Γεωργαντᾶς, λόγιος, ἐντιξέλευθος καὶ φίλος τῶν ιστορικῶν ἐρευνῶν.

Προσεχώς ἐκδιδέται τόμος ποιημάτων του φίλου συνεργάτου μας κ. Ι. Πολέμη, με τὸν τίτλον «Τὸ Μαγικὸν Βιολέ».

Ο κ. Θεόδωρος Σπαθης, δ "Εκλην βιολιστής, δ
δόποιος ἐνθουσίασε τὸ ἀθηναϊκὸν κοινόν, ἀνεχώρησε
εἰς Αἴγυπτον.

Συνεστήθη Βυζαντινή ἑταρεία μὲ πρόγραμμα τὴν μελέτην τῶν μνημείων τῆς βυζαντινῆς τέχνης, — ὅπου ἰδρύσῃ καὶ βυζαντινὸν περιοδικόν—τὴν ἐξάτλωσιν τῆς διδασκαλίας τῆς βυζαντινῆς ἴστορίας εἰς τὰ σχολεῖα, τὴν ἐκλαϊκευσιν τῶν βυζαντινῶν σπουδῶν μὲ διαλέξεις κατὰ. Εἰσηγητής τῆς ἰδρύσεως τῆς Βυζαντινῆς ἑταρείας ἦτο ὁ πάντοτε ἐνθουσιώδης καὶ βαθὺς μελετητής καθηγητής κ. Ζησίου.

Ἡ Ἐλληνικὴ Κυβέρνησις ἐτίμησε μὲ τὸ παράσημον
τοῦ Σωτῆρος τὸν κ. Φιλέαν Λευπέγκη, τὸν γνωστὸν
γάλλον λογογράφον διοῖς μὲ τόσην ἀγάπην καὶ ἐνδια-
φέρον παρακολουθεῖ τὰ Ἑλληνικὰ γράμματα καὶ κρατεῖ
ἐνημέρους τοὺς συμπατριώτας του μὲ τακτικὰς ἀναλύ-
σεις τῶν ἔκδιδομένων ἐν Ἐλλάδι ἔγγον. Τὸν φίλον
συνάδελφον συγγαίδομεν εἰλικρινέστατα.

Τὰ Ἑλληνικὰ γράμματα θὰ ἔοιτάσουν τὸν τρέχοντα
Μάρτιον τὴν 50ετῆριδα τοῦ καθηγητοῦ τοῦ Πανεπι-
κ. Κόντου. Ἐνεργοῦνται ἔσονται ἀποστελλόμενοι εἰς τὸν
καθηγητὴν κ. Γ. Χατζηδάκιν.

Στατιστικὴ τοῦ Ὑπουργεῖου τῆς Παιδίας:

Είς ολον τὸ Κράτος ὑπάρχουν ³⁹ γυμνάσια ἢτοι 28 συντηρούμενα ὑπὸ τοῦ Δημοσίου ⁴⁰ μὲν συμπληρωματικὴν ἐπιχορήγησιν, μὲν μαθητὰς ἐν ὅλῳ 5293. Ἐτησία δαπάνη τῶν ³⁹ γυμνασίων 1.027.000 δραχ. ἐκ τῶν διόπινων 823.376 πληνοῦνται ὑπὸ τοῦ Κοράτου.

Δημόσια ἐλληνικὰ σχολεῖα ἐν Ἑλλάδι 314 ἦτοι 267 τριτάξια, 15 διτάξια καὶ 32 μοντάξια μὲτησίαν διπάνην 2,477,922 διοῖς καὶ μαθητής 20,517.

‘Η τελευταίως συστηθεῖσα ἑταιρεία ἐορτῶν προαναγνέλλει ἔξαιρετικὸν τὸν ἔορτασμὸν τῆς 25 Μαρτίου.

Είς τὸν ἔρετινὸν διωγωνισμὸν τῆς Γλωσσικῆς Ἐπι-
γείας τὸ Α' βραβεῖον ἐκ δρ. 500 ἐδόθη ἐξ ἡμιείας εἰς
τὸν σχολάρχην Αὐλωναρίου κ. Β. Φάβην διὰ τὴν πραγ-
ματείαν του περὶ τῆς διαλέκτου τῶν Κοινιστῶν, Αὐλω-
ναρίου καὶ Σκύρου καὶ εἰς τὸν κ. Ἀχιλ. Τζάρτζανον
καθηγ. τοῦ διδασκαλείου Λαρίσης διὰ τὴν πραγμα-
τείαν του περὶ τῆς διαλέκτου τῶν Τουργανιτῶν. Τὸ Β'
βραβεῖον ἐδόθη εἰς τοὺς κ. κ. Ι. Μπαϊρακτάρην, Χρῆ-
στον Τουγγιάτην, Φαίδ. Κοικούλεν, Κωνστ. Γουναρην
συνεργάτην μας, Μανασίδην ιερέα καὶ Τάκην Καν-
δυλλούν.

Εἰς μίαν τον διάλεξιν το Παρίσιον διαθηγητής τῆς γεωλογίας Στανισλάφ Μεγιεώμπιλης περὶ σεισμῶν, σεισμού, εἴπε, εἶναι πρότελεσμα τῆς ψυχέως τῆς γῆς, η οποία οὕτω, συστελλομένη, ύφισταται τὰς κυμάνσεις καὶ τὰς παραμορφώσεις τῆς ἐπιφανείας. Χωρὶς τούς σεισμούς θὰ ὑπῆρχεν ἡ πειρος ἀλλὰ ὥκεανοι. Καὶ τὸ συμπέρασμα, θάνατος τῆς γῆς ὅπως ὅλων τῶν ὁργανικῶν ὄντων.

Ο Πάολι, δ ὑπάλληλος τῆς Γαλλίας, δ ὅποιος ἔργον
είχε νά̄ ὑπόδεχται καὶ νά̄ προσέμητ ὅλους τοὺς ἡγε-
μονάς καὶ πολύκιτας ποὺ̄ ἔφθαναν εἰς τὸ Παρίσι, ἀπε-
χώρησε τῆς ὑπηρεσίας καὶ σκοπεύει νά̄ γράψῃ τ' ἀπο-
μνημονεύματο τοῡ. Εν τῷ μετοχῇ ἔνας δημοσιογράφος
τοῦ ἀπέστασε ἐνᾱ ἀνέκδοτον τῆς δολοφονηθείσης Ἐλι-
σάβετ τῆς Αὐτορίας. Ο Πάολι τῆς ἐδώρησε κάποτε
μίαν ἐλληνικὴν λήκυθον.

— Ενδομαι, τῆς εἰπε, ἡ Μεγαλειότης σας νὰ χύσῃ εἰς τὴν λήκυθον αὐτῆν μόνον δάκρυα χαρᾶς.

— Ἐδώ μοι τὴν δίδετε διὰ τὰ δάκρυα τῆς χαρᾶς θὰ μείνῃ πάντα κενή. Διὰ τὰ δάκρυα τῆς λύπης εἶναι πολὺ μικρά.

ΠΡΩΤΟΜΗ ΤΟΥ ΣΩΛΩΜΟΥ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

*Τῇ πρωτοβουλίᾳ τῶν «Παναθηναίων»
— ἀδείᾳ τοῦ Ὑπουρού —*

Δρ. 2439.20

ὑπενθυμίζομεν εἰς δλους. Ὁλοι ἔζησαν καὶ ζοῦν
μὲ τοὺς στήχους τοῦ ὑμνητοῦ τῆς ἐλευθερίας.
Αἱ εἰσφοραὶ στέλλονται εἰς τὰ γραφεῖα τῶν
«Παναθηναίων». δῆδε Ἀοιστοτέλους 35.

ΝΕΑΙ ΕΚΔΟΣΕΙΣ

Θεσσαλικά Μνημεῖα ὑπὸ Α. Σ. Ἀρβανιτοπούλου.
Ἀθῆναι βιβλιοπωλείον Κ. Ἐλευθερούδακή δρ. 2. Τυ-
πονοματείον «Ἐστία» Μάρσηνο καὶ Καρυαδόνον.

*Ἄραγνωσεις καὶ πατατάξεις βυζαντινῶν μολυβδο-
βουλλῶν ὑπὸ Νίκου Α. Βέν.* — Extrait du Journal
Int'l d' Archéologie Numismatique — Αθῆναι. Τυπο-
γωματείον «Εστία». Μάιονερ καὶ Καρυαδόνων.

Κάλβεια μέτρα, ποιήματα Σ. Σκίτη. — Le Puy-en-Velay impr. Peyriller Ronchon et Gamon wo. 2.

Τραγούνδια Ἐρρίκου Χάινε μετάφρ. Ἀγγέλου Βλάχου. Ἐκδοσις Β' ἐπηυξημένη δο. 2.

Τὸ Ἀγαλμα ἴστορία τοῦ παλαιοῦ καιροῦ, ὑπὸ Φ.
Δὲ Σιμόνε Μπρούβερ. Νεάπολις τυπογρ. τοῦ Πανε-
πιστημίου.

Beauté Victorieuse allégorie

La Grèce Eternelle par
Perrin. 8e. 60 fr. 2e 50